

# AFVALPLAN

## Plan voor de preventie en het beheer van afvalstoffen

Mei 2010



AFVAL



LEEFMILIEU BRUSSEL  
BIM - BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER



# PLAN VOOR DE PREVENTIE EN HET BEHEER VAN AFVALSTOFFEN

## INHOUD

HOOFDSTUK I : INLEIDING .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.
HOOFDSTUK II : MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN VAN HET AFVALBEHEER IN HET BRUSSELS GEWEST .....	5
HOOFDSTUK III : DRAAGWIJDTE, DUUR, TERMIJNEN EN STRUCTUUR VAN HET PLAN.....	7
HOOFDSTUK IV : HUISHOUELIJK AFVAL .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.
HOOFDSTUK V : GELIJKGESTELD AFVAL.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.6
HOOFDSTUK VI : INDUSTRIËLE, SPECIFIEKE OF GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.4
HOOFDSTUK VII : DE ECONOMISCHE EN WETTELIJKE INSTRUMENTEN .....	433
HOOFDSTUK VIII : DE TERUGNAMEVERPLICHTINGEN.....	49
HOOFDSTUK IX : SUPRAGEWESTELIJKE, INTERGEWESTELIJKE EN INTERNATIONALE SAMENWERKING .....	58
HOOFDSTUK X : EVALUATIEMIDDELEN EN FOLLOW-UP VAN HET PLAN .....	600
HOOFDSTUK XI : VERPAKKINGSAFVAL .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.3
BIJLAGE 1: BEGROTINGSVOORSTEL.....	65
BIJLAGE 2: BEREKENINGSMETHODEN VAN HET PREVENTIEPOTENTIEEL OPGENOMEN IN HET PLAN.....	67

# HOOFDSTUK I : INLEIDING

## Een probleem van vervuiling en natuurlijke rijkdommen

Bij gebrek aan een eco-efficiënt beheer is afval een bron van meervoudige vervuilingen. De belangrijkste daarvan zijn:

- de uitstoot van methaan en watervervuilers uit sluikestort;
- de uitstoot van zware metalen en dioxine uit ongecontroleerde verbrandingen;
- de risico's op vergiftiging door bepaald gevaarlijk afval voor zowel het milieu als de menselijke gezondheid.

Daar tegenover staat echter dat het potentieel van afval als vervanger van grondstoffen uit al dan niet fossiele rijkdommen steeds groter wordt.

## Een grote verspilling van natuurlijke rijkdommen

Naast het afval dat voortspuit uit de eindconsumptie bestaat er nog heel wat ander afval ...

Zo wordt op Europees niveau geschat dat in een perspectief dat de hele levenscyclus behelst ook rekening moet worden gehouden met de zowat 3.500 kg/inw./jaar afval die wordt geproduceerd door de industrieën die onze consumptiegoederen vervaardigen. Men moet ook rekening houden met de zowat 17 ton per inwoner/jaar grondstoffen die het Europese grondgebied binnendringen om de industrie te voeden. En dan is er nog het afval uit de mijnbouw en de eerste verwerking dat in de producerende landen blijft, meestal op het zuidelijke halfrond. In totaal wordt geschat dat een Europeaan gemiddeld bijna 50 ton aan natuurlijke rijkdommen per jaar consumeert.

De "ecologische rugzak" verwijst naar al het afval dat wordt gegeneerd in de loop van de processen voor de winning en verwerking van grondstoffen waarmee onze consumptiegoederen worden gemaakt. Zo schat men dat de productie van 1 kg bruikbaar aluminium 5 kg afval voortbrengt. En wist je dat een tandenborstel 1,5 kg aan verborgen afval "weegt"? En sterker nog: een gewone gsm is goed voor 75 kg afval, een computer voor 1.500 kg en een gouden ring voor ... 2 ton afval!

## Torenhoge milieu-uitdagingen

De voorbije jaren werden we ons collectief bewust van de reusachtige uitdagingen die we het hoofd zullen moeten bieden als we een milieuramp willen vermijden. Om de menselijke ontwikkeling en de ecosystemen te beschermen, raden deskundigen aan de uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 met 80% te verminderen in de ontwikkelde landen<sup>1</sup>.

Bij het beheer van het afvalprobleem moet, net zoals met vele andere problemen, rekening worden gehouden met de uitputting van de natuurlijke rijkdommen en met de klimaatveranderingen.

Een voorbeeld: wanneer een vuilverbrander CO<sub>2</sub> uitstoot, moet zijn energieproductie worden geoptimaliseerd. Dat was trouwens de reden voor de herziening van de afvalrichtlijn, die de verbranding van huishoudelijk afval met terugwinning van energie voortaan beschouwt als een nuttige toepassing. Voor zover de installatie aan een bepaald energierendement beantwoordt natuurlijk ...

Het blijkt trouwens dat wanneer men rekening houdt met alle uitstoten die het gevolg zijn van de winning en verwerking van grondstoffen die door afvalrecyclage kunnen worden vermeden, dit over het algemeen de beste verwerkingsoptie is.

Tot slot is het de vermindering van afval aan de bron die, voorafgaand aan recyclage, de interessantste perspectieven biedt. Zo is de koolstofbalans van het product zelf in het duo afval/producten doorgaans groter dan die van het afval.

<sup>1</sup>European Council, 2007. Presidency Conclusions of the Brussels European Council. 7224/1/07REV1. Brussels



## **Afval en natuurlijke rijkdommen: het verband ligt steeds meer voor de hand**

Nog nooit eerder waren de ontwikkelde landen zo welvarend als nu. En die welvaart danken we grotendeels aan de exploitatie van natuurlijke rijkdommen. Zo droeg aardolie in grote mate bij tot de industriële bloei van de 20<sup>ste</sup> eeuw. Maar de stijgende prijzen van energie en grondstoffen van de voorbije jaren zijn het duidelijke bewijs dat de natuurlijke rijkdommen van onze planeet beperkt zijn.

Preventie en recyclage zijn dus niet alleen van maatschappelijk belang; ze worden allesbepalende welvaartsfactoren.

### **Economische kansen die we moeten grijpen**

De sector van afvalbeheer en -recyclage kent een hoge groei en een omzet die voor het Europa van de 25 wordt geschat op meer dan 100 miljard euro. Deze sector schiep in Europa bijna 1,5 miljoen banen.

Die situatie gaat gepaard met grote concentratiebewegingen tussen privéoperatoren enerzijds, en een grotere concurrentie tussen openbare en privéoperatoren anderzijds. In dat opzicht moet de ondersteuning van sterke overheden die bevoegd zijn in het domein van de afvalophaling en – verwerking een prioriteit blijven voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het afval van verpakkingen, tijdschriften, oude wasmachines of gsm's krijgt als bron van grondstoffen steeds meer waarde voor de Europese industrie. Hoewel de prijsstijging van de grondstoffen van de voorbije jaren zowel voor industrieën als consumenten een grote uitdaging is geworden, is ze ook een prachtige aanmoediging tot vernieuwing en creativiteit. De verbetering van het afvalbeheer belooft niet enkel meer groei voor de recyclagesector. Ook preventie en recyclage staan voortaan garant voor meer concurrentiekracht voor ondernemingen die deze weg inslaan.



# HOOFDSTUK II : MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN VAN HET AFVALBEHEER IN HET BRUSSELS GEWEST

## 1. DE ONTWIKKELINGEN VAN HET EUROPESE BELEID

De meeste regels en richtlijnen inzake afvalpreventie en -verwerking worden op Europees niveau aangenomen. De verschillende Europese richtlijnen in het afvaldomein moeten dan ook worden overgebracht en ingevoerd op het niveau van de Lidstaten en in het bijzonder op dat van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De evolutie van het Europese afvalkader is dus van cruciaal belang voor het Brusselse plan voor de preventie en het beheer van afvalstoffen.

Dit ontwerp van het 4<sup>de</sup> Afvalstoffenplan werd opgesteld op het moment dat de Europese Unie was begonnen aan een volledige herziening van de Europese wetgeving inzake afval. Dit optimaliseringproces in het afvaldomein ging eind 2005 van start met de publicatie door de Europese Commissie van een thematische strategie voor de preventie en het beheer van afval en de goedkeuring van een nieuwe kaderrichtlijn (Richtlijn 2008/98/EG van het Europese Parlement en van de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen.

De belangrijkste assen van de nieuwe kaderrichtlijn inzake afval en haar belang voor het BHG zijn:

- de invoering van een procedure voor de declassering van afval, die nog niet bestaat in het BHG, alsook de invoering van een notie van bijproduct
- de versterking van bepalingen inzake afvalpreventie via een uitdrukkelijke verplichting voor de Lidstaten om programmaplannen voor afvalpreventie uit te werken
- een hiërarchie voor afvalbeheer van 5 niveaus (1ste: preventie), 2de: de voorbereiding met het oog op hergebruik, 3de: recyclage, 4de: andere herwaardering, vooral met betrekking tot de terugwinning van energie, 5de: de eliminatie)
- een aansporing voor de Lidstaten om voor een bepaald aantal stromen (papier, glas, plastic, metalen, biologisch afbreekbaar afval, ...) systemen voor gescheiden ophalingen in te voeren
- cijferdoelstellingen met betrekking tot recyclage, onder meer voor gemeentelijk afval (50%) en voor bouw- en afbraakafval (70%)
- een uitdrukkelijke verwijzing naar het principe van de uitgebreide verantwoordelijkheid van de producent, waarbij de Lidstaten evenwel zelf kunnen kiezen uit de verschillende toepassingsmaatregelen van dit principe
- specifieke regels voor gebruikte olie en gevaarlijk afval.

Leefmilieu Brussel en Net Brussel zullen voor eind 2009 aanbevelingen indienen over de maatregelen die moeten worden genomen voor de omzetting van de nieuwe Kaderrichtlijn in het Brussels recht.

## 2. DE BIJZONDERHEDEN VAN HET BRUSSELSE AFVALBEHEER

De bijzonderheden van de sociaaleconomische context bepalen specifieke behoeften op het vlak van de strategie en de manieren waarop afval wordt beheerd.

### Een hoge bevolkingsdichtheid:

Brussel vertoont alle kenmerken van een grote stad:

- een gemiddelde van 6.240 inwoners per km<sup>2</sup> (gaande van 1.880 in Watermaal-Bosvoorde tot 20.260 in Sint-Joost-ten-Node).
- de meeste gezinnen wonen op een appartement: van de zowat 517.000 geïnventariseerde Brusselse woningen zijn er 47% appartementen. Meer dan één woning op 4 is ondergebracht in een gebouw van 10 woningen of meer.
- slechts 28% van de gezinnen woont in eengezinswoningen, tegenover 75% voor het Belgische gemiddelde. Slechts 1% van de Brusselse woningen is een vrijstaand huis.
- 63% van de bevolking heeft geen toegang tot een privétuin.

Het plaatsgebrek in woningen staat de scheiding en opslag van afval vaak in de weg. Dat probleem vereist hogere ophaalfrequenties. Maar die grote woondichtheid is ook een troef voor de organisatie en "rentabiliteit" van de ophalingen aan huis.



### Een sterk verstedelijkt gebied

Van het Brusselse territorium is 56% bebouwd. De zeldzaamheid van beschikbare gronden vertaalt zich in een zeer waardevol grondpatrimonium. Die kenmerken vormen een grote beperking van de mogelijkheden voor de bouw van infrastructuren zoals ingegraven containers of inzamelcentra, waar mensen hun afval zelf naartoe kunnen brengen. Pogingen om dergelijke infrastructuren te bouwen stuiten vaak op tegenstand van de bevolking.

### Een specifieke sociaaleconomische context

Hoewel het Brusselse BBP in verhouding tot het aantal inwoners twee keer hoger is dan dat van België, is het inkomen van de Brusselaars 14% lager dan het Belgische gemiddelde. Die inkomens zijn bovendien ongelijk verdeeld over de bevolking, en het Gewest kent een oververtegenwoordiging van de groepen met de laagste inkomens.

### Een economische activiteit die grotendeels wordt gedomineerd door de dienstensector

De economische activiteit van het Gewest wordt gekenmerkt door een overheersende tertiaire sector en door de kleine afmeting van ondernemingen. De tertiaire sector alleen al is goed voor bijna 90% van de banen in Brussel. Administratieve activiteiten (vooral in het overheidsapparaat, de vastgoedsector, diensten aan bedrijven, financiële activiteiten) beheersen 54% van de banen. De Brusselse economische sector produceert grote hoeveelheden afval dat door zijn herkomst als industrieel moet worden beschouwd, maar dat door zijn aard en geproduceerde volumes vergelijkbaar is met huishoudelijk afval. De stad telt bovendien veel kmo's en KMI's. Het is – bij gebrek aan een aangepaste wetgeving – dan ook moeilijk een onderscheid te maken tussen dit afval en het huishoudelijke afval dat door het ANB wordt opgehaald.

Door de verspreiding van de diverse economische activiteiten over het stadsweefsel stelt zich overigens het probleem van de bepaling en het beheer van gevaarlijk afval waarvoor inzamelingsketens bestaan, die evenwel niet altijd worden opgevolgd.

### Een zeer nauwe integratie van het economische weefsel met dat van aangrenzende gewesten.

De Brusselaars bezetten minder dan 50% van de 650.000 banen die in het Gewest worden aangeboden. En de zowat 350.000 Vlamingen of Walen die in Brussel werken, produceren er ook afval.

Met slechts 161 km<sup>2</sup> kan Brussel zichzelf niet bedruipen met haar infrastructuur voor afvalverwerking. Hoewel het Gewest met recyclage- en composteringscapaciteiten van bijna 120.000 ton en een verbrander die bijna 500.000 ton aankan over voldoende infrastructuur beschikt voor de verwerking van het huishoudelijke en vergelijkbare afval dat ze voortbrengt, moet het vooral voor de storting van afvalresidu en de verwerking van specifieke soorten afval steunen op aangrenzende gewesten. Voor bepaalde afvalstromen, zoals bouw- en afbraakafval, kan men zich afvragen of het in het BHG niet mogelijk is meer te sorteren en te recycleren. In ieder geval verkleint de beperkte ontwikkeling van bepaalde industriële activiteiten in Brussel de kansen om recyclageketens te vinden op haar territorium.

Bovendien is het Brusselse economische weefsel zodanig intergerelateerd en zelfs geïntegreerd in dat van andere gewesten, dat het moeilijk is het ervan te scheiden.

Op de markt van de ophaling en verwerking van industrieel afval is het dan ook bijzonder moeilijk, zo niet onmogelijk, om op gewestelijke basis een onderscheid te maken tussen de markten en operatoren. Die situatie bemoeilijkt de uitvoering van een kadaster van de productie en het beheer van het in Brussel gegenereerde industriële afval. Ze herinnert ook aan het belang om een zeker evenwicht – of op zijn minst een zekere intergewestelijke complementariteit – te bewaren tussen de wetgevende, economische of vormende kaders van het afvalbeheer.



## HOOFDSTUK III : DRAAGWIJDTE, DUUR, TERMIJNEN EN STRUCTUUR VAN HET PLAN

Dit is het globale plan inzake de preventie en het beheer van afval. Het werd opgesteld door Leefmilieu Brussel (BIM), in samenwerking met het Gewestelijke Agentschap voor Netheid (GAN of ANB), overeenkomstig artikel 5 van de Brusselse bepaling van 7 maart 1991 inzake de preventie en het beheer van afval.

Het betreft alle vaste afvalstoffen die in Brussel worden geproduceerd door gezinnen, handelszaken, industrieën en andere economische activiteiten.

Het heeft geen betrekking op afval dat op de openbare weg werd achtergelaten of voortspuit uit het schoonvegen en reinigen van de straten, aangezien dat onder de bevoegdheid van de openbare netheid valt en wordt behandeld in het Netheidsplan 2005-2010.

Het gaat evenmin over radioactief afval, afvalwater dat terechtkomt in riolen en watermilieus, uitstoten in de lucht, kadavers, met uitzondering van dierlijke kadavers, en gecontamineerde aarde en grond.

### Duur van het plan

Aanvankelijk werd het plan opgesteld voor een periode van vijf jaar. Artikel 6, § 2 van de bepaling van 7 maart 1991 verduidelijkte immers dat *“Het plan wordt vastgesteld voor een periode van vijf jaar. In uitzonderlijke omstandigheden kan het door de Executieve voortijdig worden herzien, volgens de procedure bepaald in artikel 5. Het behoudt echter zijn bindende kracht tot de datum van inwerkingtreding van het voor de volgende periode vastgelegde plan of van het herziene plan.”*

De bepaling van 18 maart 2004 inzake de beoordeling van de weerslag van bepaalde plannen en programma's op het leefmilieu heeft de procedure voor de uitwerking van het plan ingrijpend veranderd. Ze wijzigt meer bepaald de periodiciteit, aangezien voornoemd artikel 6§2 werd vervangen door de volgende bepaling:

*Het Instituut evalueert minstens om de 5 jaar ten behoeve van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad de uitvoering van het plan en gaat de aanzienlijke gevolgen voor het milieu van de tenuitvoerlegging van het plan na, onder meer om onvoorziene negatieve gevolgen in een vroeg stadium te kunnen identificeren en de passende herstellende maatregelen te kunnen nemen.*

*Indien het Instituut dit noodzakelijk acht, kan het evenwel sneller tot die monitoring overgaan. Op basis van deze evaluatie en monitoring wordt het plan gewijzigd of wordt een nieuw plan opgesteld overeenkomstig de procedure omschreven in artikel 5, § 2.*

Dit is dus het eerste afvalstoffenplan met een onbepaalde duur. Het Gewest meent evenwel dat het plan moet worden geëvalueerd, eventueel herzien en in ieder geval aan de publieke opinie moet worden voorgelegd in 2014.

### Structuur van het plan

Het plan combineert een thematische en een instrumentele structuur.

Hoofdstukken 4 tot 6 omschrijven de preventie- en beheermaatregelen voor respectievelijk huishoudelijk afval, soortgelijk afval en industrieel, specifiek of gevaarlijk afval. Een specifiek hoofdstuk over verpakkingen is aan het einde van het plan opgenomen om tegemoet te komen aan de vereisten van de Richtlijn 94/62 op de verpakkingen en de verpakkingsafval. Hierin staan de specifieke maatregelen voor deze afvalstroom die elders in het plan worden gedefinieerd.

Die aanpak beantwoordt aan een beheerslogica. Het beheer van huishoudelijk afval is uitsluitend de bevoegdheid van openbare instellingen (Brussel Leefmilieu en ANB). Het beheer van “gelijksoortig” afval (d.w.z. afval dat in aard en volume op huishoudelijk afval lijkt) wordt zowel door het ANB als door privéfirma's verzekerd. Het beheer van industrieel, specifiek of gevaarlijk afval is bijna uitsluitend voor rekening van privéfirma's.

Hoofdstukken 7 tot 10 weiden uit over de actiemiddelen die het Gewest naargelang hun aard wil inzetten. Het gaat hoofdzakelijk om reglementaire en economische instrumenten, vrijwillige instrumenten, terugnameplichten, partnerschappen met de andere gewesten en landen, en tot slot de instrumenten voor opvolging en evaluatie.



## Termijnen

Het plan voorziet de uitvoering van een groot aantal maatregelen (voorschriften). De bedoeling daarvan is het geheel van die maatregelen uit te voeren in 2014. Daarbij zal voorrang worden gegeven aan de volgende maatregelen:

- installatie van de afvaladviseurs;
- verbetering van de gegevens van het huishoudelijk afval en daarmee gelijkgestelde;
- vereenvoudiging en rationalisering van de wetgeving betreffende de afvalstoffen in het kader van de omzetting van de kaderrichtlijn;
- verdubbeling van het aantal gewestelijke containerparken;
- heronderzoek van de subsidies aan de gemeentelijke containerparken
- heronderzoek van de subsidies aan de sociale economie;
- promotie van de zelfklever "geen reclame a.u.b." en evaluatie aan het einde van het jaar;
- acties voor de campagne "- 100 kg afval (vermindering van organische afvalstoffen);
- preventieacties in de scholen en de kantoren;
- bestuderen van de verbrandingstaks;
- wijziging en vereenvoudiging van de wetgeving inzake de verplichte terugname.





## HOOFDSTUK IV : HUISHOUELIJK AFVAL

### 1. DE VERMINDERING AAN DE BRON

#### **Een zekere ervaring op het vlak van preventie op Brussels niveau**

Het afvalbeleid in Brussel wordt sinds lange tijd bepaald door de hiërarchie in afvalbeheer, met een prioriteit voor preventie, gevolgd door hergebruik en recyclage, herwaardering, vooral energieherwinning, en tot slot eliminatie.

Sinds het eerste, in 1992 aangenomen afvalstoffenplan is er heel wat gebeurd. In die tijd al nam het Gewest in zijn programma op wat beschouwd kan worden als een eerste poging om mensen bewust te maken van ecoconsumptie.

Pas vanaf het tweede plan werd preventie prioritair.

Met de introductie van het concept dematerialisatie onderstreepte het derde plan het nauwe verband tussen onze consumptiewijzen en de bescherming van natuurlijke rijkdommen via afvalpreventie. Het bepaalde de volgende prioritaire doelstellingen:

- het verband tussen onze manier van leven en de gebruikte hoeveelheden natuurlijke rijkdommen beklemtonen en verspilling aan de kaak stellen;
- afvalvrije producten en gerecycleerde producten bevorderen;
- gebruikmaken van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën (ICT) door hun potentieel te onderzoeken en gebruikers te helpen er optimaal gebruik van te maken.

Dit plan lag in de lijn van het vorige door de voortzetting van de sensibiliseringsacties bij gezinnen en scholen. Het wilde ook acties opzetten in een sector die in Brussel een bijzondere plaats inneemt: de kantoren.

#### **Een op Europees niveau versterkte prioriteit**

Door het luik preventie resoluut te beklemtonen, positioneerde het Brusselse Gewest zich als pionier ter zake. Die strategische richting ziet zich nu versterkt door de nieuwe kaderrichtlijn inzake afvalstoffen op Europees niveau. Die richtlijn zou de verplichting voor de Lidstaten om plannen of programma's voor afvalpreventie op plaatselijke en regionale schaal op te stellen immers moeten versterken.

#### **Reeds afgelegde weg**

Uit periodieke rondvragen en peilingen blijkt dat de inspanningen niet alle tevergeefs waren. Bepaalde sensibiliseringscampagnes vonden weerklank bij het publiek, en de preventieboodschappen worden door de burgers steeds beter begrepen en aanvaard.

De resultaten van proefprojecten rond preventie tonen aan dat er een groot preventiepotentieel bestaat.

#### **Maar nog een lange weg voor de boeg**

Ondanks deze successen blijft preventie echter een vaag begrip, dat veel mensen verwarren met sorteren aan de bron. Bovendien is de boodschap van preventie en verantwoord consumeren een moeilijke, soms complexe en zelden leuke boodschap. Ze staat vaak in schril contrast met reclameboodschappen die dromen verkopen en consumptiewijzen aanprijzen die gericht zijn op plezier en zorgeloosheid. De campagnes voor duurzame consumptie doen een beetje het tegenovergestelde door de aandacht te vestigen op de maatschappelijke of ecologische gevolgen van onze keuzes.

Hoewel uit peilingen blijkt dat sensibiliseringscampagnes het gedrag kunnen helpen veranderen, vereisen die gedragsveranderingen tijd. De boodschappen moeten dus regelmatig opnieuw worden verkondigd om hun werking te kunnen behouden.



Het zou bovendien fout zijn te beweren dat de campagnes ingang vinden bij alle bevolkingslagen en doeltreffend zijn bij alle doelgroepen. Voor sommige daarvan gaat er niets boven rechtstreeks contact. Daarom lijkt het nuttig een beroep te doen op de plaatselijke spelers om boodschappen over te brengen, de communicatievormen op de verschillende doelgroepen af te stemmen en de voorkeur te geven aan nabijheidscontact.

Ter aanvulling moeten wetgevende, economische of materiële instrumenten worden ontwikkeld om aan te zetten tot preventie.

### **Moeilijk op te tekenen vooruitgang**

Hoewel de sensibiliseringscampagnes de sluitsteen van de mentaliteits- en gedragswijziging vormen, is hun uitwerking moeilijk te meten.

Metingen zijn mogelijk bij bepaalde doelgroepen en op gereduceerde steekproeven uit de bevolking. Ze tonen aan dat de preventiecampagnes belangrijke resultaten kunnen voortbrengen en brengen een groot potentieel voor afvalvermindering aan het licht.

Met de beschikbare gegevens over de afvalproductie in het BHG is echter geen evaluatie mogelijk van het precieze aandeel afval in correlatie met de verschillende doelgroepen. Het is dus moeilijk om de impact van de campagnes voor afvalpreventie te meten.

Omdat ze samengaat met een afname van het te beheren afval behelst afvalpreventie aan de bron trouwens een belangrijk potentieel voor de vermindering van de kosten voor afvalbeheer. De aldus gerealiseerde besparingen zouden opnieuw kunnen worden geïnvesteerd in de bevordering van meer verantwoorde consumptiewijzen.

### **Een synergie aanmoedigen om de acties meer gewicht te geven**

Tot slot zou de impact van de boodschappen en sensibiliseringscampagnes groter kunnen zijn wanneer die sensibiliseringsacties kaderden in acties die op intergwestelijk, nationaal en zelfs Europees niveau worden gecoördineerd.

In Frankrijk startte ADEME een preventieweek waarin het de verschillende preventieacties op plaatselijk niveau belicht en ondersteunt. In samenwerking met ACR+ wil ADEME dat initiatief op Europees niveau brengen, met vier belangrijke doelstellingen:

- de preventiestrategieën beter bekendmaken
- zo veel mogelijk spelers betrekken
- de diversiteit van de plaatselijke methodes bekendmaken
- de boodschap versterken en plaatselijke sensibiliseringscampagnes meer gewicht geven.

Eigenlijk vooronderstelt het welslagen van duurzame consumptie het engagement van alle spelers uit de productieketen van producent tot consument, via de overheid op alle niveaus, verenigingen en verdelers. Het Gewest zal trachten zich te verlaten op alle beschikbare tussenpersonen voor de ontwikkeling van synergieën die de verwezenlijking van zijn doelstellingen kan ondersteunen.

### **Voorschriften:**

#### Algemene modaliteiten bij de communicatie over preventie en duurzame aankopen

1. *Leefmilieu Brussel zal een communicatiestrategie ontwikkelen die terugkerende campagnes van verschillende draagwijdtes voor de preventie van huishoudelijk afval verzekert. Die campagnes zijn tevens gericht op het ontwikkelen van de deelname aan de collectieve ophalingen.*
2. *Naast zijn deelname aan de Europese preventieweek zal het BHG minstens elk jaar thematische media-acties, voorbeeldacties en nabijheidsacties ontwikkelen wat betreft:*
  - *de as van de vermindering van de hoeveelheid afval*
  - *de as van de duurzame consumptie*
  - *de deelname aan de selectieve inzamelingen*



3. *Leefmilieu Brussel zal samenwerken met de gemeenten, de wijkcomités en andere plaatselijke spelers:*
  - *door de ontwikkeling van partnerschappen voor de verspreiding van boodschappen door die aan te passen aan de plaatselijke behoeften of voor de ontwikkeling van concrete acties;*
  - *door de lancering van projectoproepen.*
4. *Leefmilieu Brussel zal via plaatselijke kanalen vrijwillige “eco-ambassadeurs” trachten te mobiliseren (naar het voorbeeld van de compostmeesters) die het plaatselijke publiek moeten sensibiliseren tijdens lokale activiteiten, media-acties etc.*
5. *Leefmilieu Brussel zal deelnemen aan de Europese campagne “-100 kg afval”, een initiatief van ACR+. In dit kader wordt elk jaar in de herfst een preventieweek georganiseerd, waarin alle realisaties voor “minder afval” van het Gewest in de kijker worden gezet.*

#### Gegevens

6. *Leefmilieu Brussel en het ANB zullen hun samenwerking ontwikkelen om op regelmatige basis analyses te maken van de vuilnisbak van gezinnen en andere belangrijke afvalproducenten (institutionele spelers en kantoren), waarbij ze continuïteit in de methodologie verzekeren. Die analyse moet het mogelijk maken de productie per afvalstroom in de tijd te volgen.*
7. *Om een hoogwaardige evaluatie te waarborgen, zullen op Europees niveau samenwerkingsverbanden worden nagestreefd via de organisatie van workshops voor de uitwerking van preventie-indicatoren in het kader van de Europese campagne “minder afval”.*
8. *Parallel aan de kwantificeringsgegevens met betrekking tot het gegenereerde afval zal Leefmilieu Brussel de wijzigingen van de markt evalueren (aanbod van ecologische producten en aanbod diensten “- afval”). Leefmilieu Brussel zal ook regelmatig opiniepeilingen houden om de veranderingen in de houding en het gedrag van de gezinnen op te tekenen.*

### **1.1. De strijd tegen de voedselverspilling**

#### **Doelstellingen**

De verspilling van voedsel door gezinnen verminderen met 2 kg/inw./jaar tegen 2014 en met 5 kg/inw./jaar ( 5.000 ton) tegen 2020.

#### **Voeding is verantwoordelijk voor 20 tot 30% van de milieu-impact van gezinnen**

Een studie die werd uitgevoerd voor de Europese Commissie toont aan dat voeding goed is voor 20 tot 30% van de uitstoot van broeikasgassen die verband houden met onze consumptie. Vlees en gevogelte alleen al zouden 12% van die uitstoot vertegenwoordigen, terwijl dat 5% voor zuivelproducten en 2% voor fruit en groenten is<sup>2</sup>. Onderzoeken in opdracht van de Britse en Zweedse regeringen schatten dat de landbouw en de rest van de voedselketen verantwoordelijk zijn voor ongeveer 20% van de totale uitstoot van broeikasgassen voor deze landen<sup>3</sup>.

En precies daarom is de strijd tegen voedselverspilling zo belangrijk. Uit een studie in opdracht van Leefmilieu Brussel blijkt immers dat enkel wat de impact op het broeikas-effect betreft, de verspilling van een brood dezelfde impact heeft als een lamp van 60 W die 30 uur lang brandt. Met de hoeveelheid water die nodig is om 1 kg rundvlees te maken, zou men zich 1 jaar lang elke dag kunnen douchen. De productie van een kilo rundvlees vereist ook ongeveer 7 liter benzine en is gelijk aan een rit van 60 km met de auto<sup>4</sup>.

Analyses van de vuilnisbak van de Brusselaars tonen aan dat 12% van de witte zak bestaat uit voedingsmiddelen, sommige al aangebroken, andere nog helemaal intact. Dit is 15 kg voeding per persoon per jaar, ofwel 15.000 ton voor het hele Brusselse Gewest.

Leefmilieu Brussel liet proefprojecten uitvoeren die aantonen dat het mogelijk is die verspilling met bijna 80% terug te dringen, en dat gewoon door ook maar een beetje te letten op onze gewoontes in de winkel en bij het bewaren van voedsel.

<sup>2</sup> The EU Environmental impacts of Products (EIPRO) Tukker et al., 2005

<sup>3</sup> Environmental information in the food supply system, Fuentes C. & Carlsson-Kanyama A. et al. 2006 en Environmental Impact of Food Production and Consumption, DEFRA 2006.

<sup>4</sup> bron: Réseau Eco-consommation



Er werden sensibiliseringsacties gevoerd en praktische instrumenten (magnetische boodschappenboekjes, receptfiches, ...) uitgewerkt. Toch bleven die campagnes plaatselijk. Ze troffen dus slechts een beperkt deel van de bevolking.

Fabrikanten en distributeurs beginnen zich bewust te worden van de problematiek. Sommigen verklaren zich eventueel bereid om deel te nemen aan een informatiecampagne van de overheid over het onderwerp.

#### **Voorschriften:**

9. *Leefmilieu Brussel zal uitgebreide en grootschalige acties opzetten in de strijd tegen de voedselverspilling van gezinnen (bewustmakings- en informatiecampagnes, organisatie van opleidingen of kooklessen, uitwisselingen van culinaire kennis).*

10. *Leefmilieu Brussel zal trachten deel te nemen aan intergewestelijke of internationale samenwerkingsprojecten voor de ontwikkeling van de energie-efficiëntie-etikettering van de voedingsproducten.*

### **1.2. De strijd tegen de papierverspilling**

#### **Doelstellingen**

De papierverspilling van gezinnen verminderen met 3 kg/inw./jaar tegen 2014 en met 2 kg/inw./jaar (7.000 ton) tegen 2020.

Met een gebruik van bijna 250 kg per inwoner per jaar bevinden de Belgen zich wereldwijd in het peloton van de gebruikers van papier en karton. Die fractie vertegenwoordigt bijna een vierde van het afval dat bij de Brusselse gezinnen wordt opgehaald. Bijna 60.000 ton papierafval wordt in het Brussels Gewest verwerkt. Daarvan haalt ANB 43.000 ton selectief op bij de gezinnen. Geschat wordt dat reclame en gratis bladen goed zijn voor zo'n 9.000 ton per jaar.

Sinds 1999 deelt het Gewest de zelfklever "geen reclame" uit aan iedereen die zo'n sticker wil. Verdelers moeten deze op de brievenbus gekleefde weigering respecteren. Sinds 2005 lanceerde Leefmilieu Brussel hiervoor echter geen specifieke campagne, en de resultaten lijken te stagneren rond een deelname van 10 tot 12%.

Toch blijkt uit verschillende opiniepeilingen dat het aantal gezinnen dat beweert bereid te zijn reclame en gratis bladen te weigeren veel hoger is dan de huidige 12%. Een enquête van SONECOM geeft aan dat 27% van de Brusselaars geïnteresseerd is in zo'n zelfklever.

In het licht van die peilingen lijkt de strijd tegen reclame en gratis bladen mogelijkheden tot meer afvalreductie te bieden. En dat rechtvaardigt de herlancering van campagnes ter bevordering van de zelfklever.

In het geval van een stagnatie van de resultaten tegen 2010 zullen nieuwe initiatieven worden genomen om de logica van de zelfklever om te keren [d.w.z. dat reclame en gratis bladen enkel terecht mogen komen in brievenbussen met een zelfklever die uitdrukkelijk vraagt dergelijke reclame te ontvangen].

Telefoonboeken vormen nog zo'n vermijdbare papierstroom. Sinds de oorlog van de uitgevers in 2005 werd gestaakt, wordt er per gezin slechts één niet-commercieel exemplaar van de telefoonboeken uitgedeeld. Toch is dat goed voor bijna 4 kg papier per abonnee per jaar.

Anderzijds effent de groeiende plaats van informatie- en communicatietechnologieën (ITC) in gezinnen het pad naar nieuwe actiepistes die het mogelijk maken "alles in papier" te vermijden door de voorkeur te geven aan elektronische dragers, en dat zowel voor telefoonboeken als voor informatie via de geschreven pers.



## **Voorschriften:**

In de strijd tegen huis-aan-huisreclame:

11. *zal het Gewest de acties ter bevordering van de zelfklever "geen reclame" vooral versterken door:*
  - *de distributiekanaalen van de zelfklever te verbeteren door de samenwerking met de gemeentes te ontwikkelen.*
  - *specifieke acties te ontwikkelen bij beheerders van gemeenschappelijke gebouwen (die gebouwen aangepaste zelfklevers aanbieden: gemeenschappelijke zelfklevers of affiches met daarop het precieze aantal te bezorgen exemplaren zou in deze gevallen nuttig kunnen blijken)*
  - *andere actiepiestes te onderzoeken samen met de distributeurs van de gratis reclamebladen.*
  - *Bij een stagnering van de resultaten tegen 2010 zullen acties worden ondernomen om de logica van de zelfklever om te keren.*

Voor papiergebruik in het algemeen:

12. *zal Leefmilieu Brussel communicatieacties uitwerken om papierverspilling in het algemeen te bestrijden, bijvoorbeeld vertellen hoe men kan vragen geen telefoonboeken meer te ontvangen of via informatie die aanleunt bij die boodschappen die in kantoren worden verspreid om papier te besparen ("to print or not to print" voor printers thuis).*

### **1.3. De strijd tegen overbodige verpakkingen**

#### **Doelstellingen**

Het verpakkingsafval van gezinnen verminderen met 5 kg/inw./jaar tegen 2014 en met 10 kg/inw./jaar (10.000 ton) tegen 2020..

#### **Opvallend minder plastic winkelzakjes**

Volgens vuilnisbakanalyses gooiden de Brusselse gezinnen in 2005 ongeveer 2,5 kg/inw./jaar wegwerpbaar winkelzakjes weg. Het vorige plan streefde naar een beperking van de productie van die zakjes via een heffing. In 2004 verbond FEDIS er zich toe het aantal winkelzakjes met 20 tot 25% te verminderen tijdens de periode 2004-2006, en duurzame en herbruikbare alternatieven te verdubbelen.

Sinds 2004 voert FEDIS dus sensibiliseringsacties. En die kenden een zeker succes. Volgens haar eigen tellingen zou het verbruik van gratis plastic winkelzakjes voor eenmalig gebruik tussen 2003 en 2007 met twee derde zijn afgenomen. Volgens FEDIS vertaalt dit cijfer zich in een vermindering van meer dan 3.500 ton van de hoeveelheid plastic. Het aantal herbruikbare tassen en andere alternatieven zou dan weer verzesvoudigd zijn.

De invoering door de federale regering van een milieubijdrage op winkelzakjes vanaf 1 juli 2007 heeft zeker bijgedragen tot de overschrijding van de doelstellingen van FEDIS.

De resultaten die werden bereikt in supermarkten zijn heel bevredigend en het lijkt dan ook niet nodig hiervoor extra maatregelen te nemen. De uitwerking van de heffing op kleine handelszaken is daarentegen moeilijker te beoordelen. Leefmilieu Brussel voert sinds 2004 acties voor de bevordering van herbruikbare zakken bij kleine handelszaken. De periodiek uitgevoerde peilingen lijken te duiden op een langzame vooruitgang van herbruikbare alternatieven. Die evaluaties zouden moeten worden bevestigd alvorens de acties voor de bevordering en verdeling van herbruikbare acties voort te zetten.

#### **Nog vooruitgang mogelijk wat oververpakking betreft**

Verpakkingen zijn er niet alleen om producten te beschermen en te vervoeren. Ze spelen ook een belangrijke rol in de marketing van die producten. Maar ondanks de geleverde inspanningen vinden we nog te veel voorbeelden van oververpakking in de rekken van de supermarkt.

## **Voorschriften:**

13. *Leefmilieu Brussel zal de resultaten van zijn acties tegen wegwerpbaar zakjes in kleine handelszaken evalueren en bepalen of het nodig is die acties voort te zetten. Dit zal vooral gebeuren in samenwerking met de handelsverenigingen van wijken.*



14. *Leefmilieu Brussel zal (via het BODC) onderzoek voeren voor een evaluatie van de omvang van het fenomeen van de oververpakking in handelszaken. Het zal acties voeren om voorbeelden van misbruik op dit vlak aan de kaak te stellen, bijvoorbeeld via een demonstratie van een “oververpakt” en een “niet-oververpakt” winkelkarretje.*
15. *Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal de bevoegde federale autoriteiten aanroepen om wetten op te stellen om niet-recycleerbare verpakkingen te beperken. Met dat initiatief wil het ook een antwoord bieden op de vragen van de burgers die willen weten welke verpakkingsoorten herwaardeerbaar zijn.*

#### **1.4. De strijd tegen gadgets en overbodige aankopen**

##### **Doelstellingen**

Het verbruik van bepaalde producten terugbrengen (minstens minder dan 2 kg/inw. - 2.000 ton) en het afval van wegwerpluiers verminderen met 1 kg/inw./jaar tegen 2020.

De reclame verkoopt dromen en schept verlangens die mensen ertoe aanzetten te kopen. De prijs van bepaalde producten – vooral in de nieuwe technologieën – blijven maar dalen en onze garages en zolders vullen zich met spullen die we maar één of twee keer gebruiken en die al snel afval worden.

Modetrends en scherpe prijzenconcurrentie brengen fabrikanten er trouwens toe producten te maken met een verminderde levensduur of die moeilijk te herstellen zijn. Iedereen kocht al eens een voorwerp dat al na enkele maanden de geest gaf en dat niet of slechts voor veel geld kon worden hersteld.

De handelspraktijken zetten aan tot ondoordachte consumptie: om de prijzen van nieuwe toestellen nog meer te kunnen drukken, dragen bepaalde fabrikanten de winstmarges van het product over op de verbruiksgoederen. Zo worden printers steeds goedkoper, terwijl de aankoop prijs van inktpatronen de pan uit swingt.

De noodzaak om campagnes voor grof huisvuil te organiseren, getuigt van de invloed van de consumptiewijzen bij onze bevolking. De openbare operators staan voor een dilemma: geen ophaaloplossing bieden, met het risico op clandestiene stortingen, of daarentegen een dienst op maat uitwerken, die het voor Brusselaars mogelijk maakt zich op een wettige manier van grof huisvuil te ontdoen.

Gezien die situatie wil het Gewest overbodige aankopen bestrijden en tegelijkertijd de mogelijkheid tot hergebruik van de voorwerpen versterken. In dat laatste kader zou een keuze moeten worden gemaakt tussen de manieren van ophalen: een soepele, goedkope, maar vernietigende ophaling (vuilnisvrachtwagen) of een meer beperkende, dure ophaling die evenwel de goederen intact houdt (vrachtwagens met laadbak). Bij die keuze moet niet alleen rekening worden gehouden met de prijs van de ophaling, maar ook met de prijs van de verwerking van de aldus gerecupereerde voorwerpen.

##### **Een onderschatte impact van de consumptie door gezinnen**

De impact van consumptiegoederen op het milieu is niet goed gekend. Toch kan hij allesbehalve worden genegeerd. Volgens ADEME houdt ongeveer 50% van de broeikasgassen van gezinnen verband met de levering van goederen en diensten, tegenover 26% voor individuele verplaatsingen en 22% voor het gebruik van energie thuis.

Het klopt dat toestellen steeds krachtiger worden. Maar de winsten die worden verkregen door een beter ontwerp van de voorwerpen worden niet vertaald in een globale vermindering van de impact op het milieu. De reden daarvoor? De verhoogde consumptie!

Gezien die evoluties lijkt het noodzakelijk:

- zich vragen te stellen bij de reële behoeften die aan de basis liggen van bepaalde consumptiepraktijken;
- reclame- en modefenomenen of bepaalde handelspraktijken die aanzetten tot verspilling of geprogrammeerde veroudering aan de kaak te stellen;
- bepaalde goederen en/of consumptiemechanismen te bevorderen.



Een van de actieassen is het mogelijk maken van de ontwikkeling van een economie die minder is gericht op de consumptie van materiële producten, en meer op die van diensten. Voor de consument is het vaak interessanter een goed onderhouden toestel met de laatste technologische snufjes te huren dan een toestel te kopen dat hij slechts één of twee keer per jaar gebruikt.

Verhuren, delen, onderhoud, ... Het is niet alleen milieuvriendelijk, maar schept mogelijk ook banen en nabijheidsdiensten!

### **De beperking van de gewestelijke competenties**

Wat het productbeleid betreft, zijn de actiemiddelen van het Gewest beperkt. Maar het kan wel optreden via sensibiliseringsacties rond de impact van consumptie.

Er bestaan nu al bepaalde initiatieven van het BHG in dit domein. Zo treedt het Gewest op als partner voor de internationale koopvrije dag (Buy Nothing Day). Het ontwikkelde ook diverse campagnes voor afvalvrije en immateriële geschenken.

Het kan ook druk uitoefenen op de spelers uit de distributiesector, ofwel via partnerschapsacties, ofwel door het hekelen van ongepaste praktijken. Die actiemiddelen worden meer uitvoerig omschreven in het gedeelte over duurzame consumptie.

### **Voorschriften:**

16. *Leefmilieu Brussel zal cijfers verzamelen en sensibiliseringscampagnes ontwikkelen met betrekking tot de impact van consumptiegoederen, en dat via de concepten grijze energie, koolstofbalans, ecologische voetafdruk.*
17. *Leefmilieu Brussel zal een studie lanceren voor de bepaling van de mechanismen die andere landen of Gewesten invoerden om de vervanging van producten door diensten te ondersteunen.*
18. *Leefmilieu Brussel zal acties voeren om denkpijlers te ontwikkelen over de plaats van de reclame in onze samenleving, om de consumptie- en wegwerpmaatschappij en het voorzien van technische snufjes op bepaalde producten aan de kaak te stellen.*
19. *In samenwerking met de consumentenverenigingen en de sociaaleconomische spelers zal Leefmilieu Brussel problemen met betrekking tot de levensduur en de herstelbaarheid van producten onderzoeken en aan het licht brengen, met bijvoorbeeld:*
  - *enquêtes over de kwaliteit van bepaalde "focusproducten": fietsen, printers, pc's, ...*
  - *enquêtes bij herstellende om de moeilijkheden bij reparaties te bepalen (bv. ongeschikte vervangstukken, geen kleinhandelaars, enz.)*
20. *Het Gewest zal het gebruik van herbruikbare luiers steunen, en dat vooral via de organisatie van pilotprojecten in kinderdagverblijven, die als voorbeeld kunnen dienen voor andere kinderdagverblijven en jonge ouders. Die demonstratieacties zullen worden ondersteund door communicatieacties voor kinderdagverblijven en onthaalmoeders, kraamklinieken en het medische team dat de toekomstige ouders omkadert.*

## **1.5. De vermindering van organisch afval**

### **Doelstellingen**

Het tuinafval verminderen met 6 kg/inw./jaar tegen 2014 en met 12 kg/inw/jaar (12.000 ton) tegen 2020.

De groene long van Brussel, dat zijn niet alleen de stadsparken en het Zoniënwood, maar ook de privétuinen. In ons Gewest heeft 40% van de Brusselse gezinnen een tuin. Geschat wordt dat die tuinen niet minder dan 30.000 ton groenafval voortbrengen. En daar komt nog eens meer dan 50.000 ton keukenafval bij.

Precies daarom ondersteunt het Gewest gedecentraliseerde compostering (individuele compostering, wormcompostering of wijkcompostering), waardoor geïnteresseerde inwoners zelf een deel van hun organische afval kunnen beheren.



Leefmilieu Brussel startte sensibiliseringsacties rond gedecentraliseerd composteren sinds het tweede afvalstoffenplan. Sinds 1999 werden ongeveer 330 compostmeesters opgeleid, waarvan er nog 245 actief zijn. In het kader van het derde afvalstoffenplan nam Leefmilieu Brussel het initiatief tot de organisatie van opleidingsavonden, die sinds 2003 duizend Brusselaars wisten te bereiken. Geschat wordt dat bijna 40% van de Brusselse gezinnen met een tuin nu (soms) composteert.

Wijkcompostering biedt ook mooie mogelijkheden voor gezinnen zonder tuin. Het is niet alleen milieuvriendelijk, maar ook goedkoper, sociaal (buren komen met elkaar in contact) en leerrijk (vooral wat de afvalproblematiek betreft).

Leefmilieu Brussel steunde reeds de ontwikkeling van enkele projecten. Maar het spreekt voor zich dat er nog veel ontwikkelingsmogelijkheden bestaan in Brussel. De zowat 2.300 lopende projecten in Bazel of de 1.000 projecten in Zürich tonen aan dat wijkcompostering een belangrijke rol kan spelen in het preventiebeleid inzake afval in grote steden. Zo kan tussen 50 en 175 kg organisch afval per gezin en per jaar worden vermeden.

Het onderzoek dat Leefmilieu Brussel liet uitvoeren naar de ervaringen in de Gewesten en buurlanden zou een betere technische en financiële omkadering van de lopende en toekomstige projecten moeten kunnen verzekeren.

Tegelijkertijd is ook snel gebleken dat veel Brusselaars willen deelnemen aan een meer duurzaam afvalbeheer zonder zich echter op individueel composteren te moeten storten. In dat kader ontwikkelde het Gewest een compostcentrum en een seizoensgebonden ophaling aan de deur (van begin april tot eind november) door Net Brussel.

Op dit moment gebeurt die huis-aan-huisophaling enkel in de meest groene gemeentes. Die beperking is te wijten aan de verzadiging van de gewestelijke compostinstallatie, die niet meer dan 20.000 ton groenafval kan verwerken. Die limiet wordt bereikt met de aanvoer van het Agentschap Net Brussel, de gemeentes en tuinbedrijven.

De ervaring van een grootschalig compostcentrum in een dichtbevolkte, stedelijke omgeving toonde aan hoe beperkend het is. Daarom besloot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de toekomst voorrang te verlenen aan een verwerking van groenafval via biomethaanvorming. Deze verwerkingswijze maakt niet alleen een beter beheer van de hinder mogelijk, maar zal het op termijn ook mogelijk maken meer uiteenlopende fracties te behandelen dan het huidige groenafval.

#### **Voorschriften:**

21. *Leefmilieu Brussel zal de acties ter bevordering van gedecentraliseerd composteren nog voortzetten en versterken. Daarom gaat Leefmilieu Brussel verder met de ontwikkeling en de activiteiten van het netwerk compostmeesters (opleiding, omkadering van het netwerk, steun aan veldactiviteiten). Ook de andere acties ter bevordering van composteren bij de bevolking (opleiding, informatiemiddelen, opendeurdag, ...) worden vervolgd.*
22. *Het Gewest zal de ontwikkeling van wijkcompostering steunen, en dat vooral via de toekenning van financiële middelen, en de terbeschikkingstelling van materiaal en/of leidinggevend personeel. Leefmilieu Brussel zal een methodologische gids opstellen en verspreiden voor de ontwikkeling van projecten rond wijkcompostering.*
23. *Het beste afval blijft toch nog het onbestaande afval. Daarom zal het Gewest informatie ontwikkelen over de preventie van tuinafval aan de bron. Die informatie zal ook worden opgenomen in de opleiding van compostmeesters.*
24. *Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil zo snel mogelijk een eenheid voor biomethaanvorming installeren (operationele start tegen de lente van 2011).*
25. *Om de optimale werking van die installatie voor te bereiden, zullen de selectieve inzamelingen van groenafval vanaf 2010 worden uitgebreid naar heel Brussel.*
26. *Om een kwaliteitslabel voor het Brusselse compost te verzekeren, zal het Instituut de nodige legislatieve initiatieven nemen, zoals dat in andere Gewesten het geval is..*





## **1.6. Een ambitieus beleid inzake duurzame aankopen**

### **De keuzes worden steeds complexer**

In 1960 bood een kruidenierszaak 2.000 verschillende producten aan. Vandaag liggen er meer dan 15.000 producten in de rekken van de supermarkt. Consumenten doen er gemiddeld slechts enkele seconden over om een product uit te kiezen. En in de wirwar van informatie op het etiket staat zelden iets over de impact van het product op het milieu.

In een beleid van duurzame consumptie lijkt de beïnvloeding van dat keuzemoment essentieel. Men moet dus de beslissingscontext van de consument veranderen en tegelijk een toereikend aanbod ecologische alternatieven garanderen, de consument gepaste informatie verzekeren, en de hindernissen wegwerken – financieel of andere – die deze keuze zouden kunnen benadelen.

### **Een gebrek aan pertinente informatie**

In een eerste poging om de consumptie te beïnvloeden, financiert het Gewest al enkele jaren het OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties) voor de installatie van het Brussels Observatorium voor Duurzame Consumptie. Het Observatorium verzamelt objectieve informatie gebaseerd op diepgaand onderzoek en de “ontkleding” van producten (samenstelling en gewicht van de inhoud en de verpakking, prijs, recycleerbaarheid, schadelijkheid, ...). Het Observatorium wil de consument beter informeren, hem bewustmaken van de gevolgen van zijn consumptiegedrag op het milieu, en hem de vereiste instrumenten aanreiken om zijn keuzes te veranderen.

### **Vraag en aanbod van ecologische producten ondersteunen**

In haar mededeling over productiemethodes en duurzame consumptie beklemtoont de Europese Commissie de hoofdrol die de beleidslijnen en praktijken van de verkoop in supermarkten in dit domein zouden kunnen spelen. Ze onderstreept dat de verkoop van ecologische producten in grote mate afhankelijk is van hun beschikbaarheid en presentatie in de rekken van de supermarkten. Door hun centrale rol tussen de fabrikanten en de consumenten kunnen de grote supermarktketens ook dienstdoen als katalysator op het vlak van schone productie en ecodesign. De Commissie nam zich voor onderzoek te doen naar de manieren om grote winkels aan te moedigen om de productie- en consumptiewijzen positief te beïnvloeden.

Europa onderstreept ook het belang van economische incentives voor ecoproducten onder de vorm van bijvoorbeeld btw-kortingen.

Het beleid inzake producten en het fiscale beleid (btw, Ecotaks) valt niet onder de bevoegdheden van het Gewest. Toch kan het Gewest de federale regering vragen concrete voorstellen te ontwikkelen. Het kan ook partnerschapsacties ontwikkelen met ondernemingen uit de sector. Het spreekt bovendien voor zich dat het Brussels Gewest op dit vlak niet op schaal van zijn territorium kan handelen. Wel kan het proefprojecten opstarten die aanzetten tot nadenken en dynamismen aanwakkeren.

Vooraf verwijzend naar initiatieven van verschillende supermarktketens zoals Casino in Frankrijk of Tesco in het Verenigd Koninkrijk zette Leefmilieu Brussel aan tot nadenken over de ontwikkeling van ecologische productlabels. Verschillende spelers uit de distributiewereld, verenigingen en consumentenorganisaties kwamen samen om na te denken over de beste en eenvoudigste manieren om de milieuvriendelijke eigenschappen van producten in de verf te zetten.

### **De aantrekkelijkheid van ecologische alternatieven versterken**

Maar een versterking van de informatie en de ontwikkeling van een ecologische labeling van de producten volstaat niet. Men moet ook de aandacht vestigen op de meest schadelijke producten, en milieuvriendelijke producten naar voren schuiven in de rekken. Men moet ook trachten de schadelijke mechanismen te elimineren die ervoor zorgen dat milieuvriendelijke producten goedkoper zijn dan andere.

Naar het voorbeeld van enkele steden die een dergelijk initiatief ontwikkelden, ging Leefmilieu Brussel van start met voorbereidende studies om te onderzoeken of het in Brussel mogelijk is een “puntenkaart” te ontwikkelen waarmee milieuvriendelijke producten in handelszaken in de kijker worden gezet en hun aankoop wordt beloond.



De spaarkaart of getrouwheidskaart geeft bonuspunten of kortingen (punten) bij aankoop van milieuvriendelijke producten of diensten: aankoop van milieuvriendelijke producten, gebruik van het openbaar vervoer, afvalsortering en hergebruik enz. De bonuspunten geven toegang tot andere milieuvriendelijke diensten of producten: reiskaart voor het openbaar vervoer, aankoopbons voor tweedehandswinkels, ...

Het systeem maakt het tegelijkertijd mogelijk de ecologische alternatieven in de handelszaken te beklemtonen, het aanbod te bevorderen door promotie te maken in de winkels die ze verkopen, hun gebruik te belonen via financiële beloningen, en het gebruik van milieuvriendelijke producten en diensten ontwikkelen.

Leefmilieu Brussel legde de eerste contacten met de distributie- en handelsovereenkomsten om te peilen naar hun interesse in een deelname aan een dergelijk systeem. Maar de haalbaarheid is niet vanzelfsprekend.

### **Voorschriften:**

#### Het objectieve onderzoek bevorderen, de tegenvoorbeelden aan de kaak stellen

27. *Leefmilieu Brussel wil de impact van alledaagse consumptieproducten op de uitstoot van broeikasgassen evalueren en een bewijsvoering in dit domein uitwerken.*

28. *Leefmilieu Brussel verlengt zijn steun aan het BODC voor onderzoeksactiviteiten en objectieve informatie met betrekking tot milieuvriendelijke producten en duurzame consumptie. Het BODC zal instaan voor:*

- *onderzoek, bepaling en verzameling van geloofwaardige, concrete en objectieve informatie over de ecologische alternatieven, ...*
- *bijdrage aan de uitwerking van een informatiesysteem over de milieuvriendelijke eigenschappen van producten*
- *controle, vorming, aansporen tot actie voor het hekelen van de tegenvoorbeelden van reclame en modefenomenen in verhouding tot een gezonde evolutie naar duurzame ontwikkeling. Dankzij dit laatste aspect kunnen onder meer verspilling en onnadenkendheid in het consumptiegedrag regelmatig aan de kaak worden gesteld, in het bijzonder via tentoonstellingen.*

29. *Leefmilieu Brussel zal nauw samenwerken met de andere gewesten en de federale regering voor de ontwikkeling van gemeenschappelijke methodes voor de bepaling van milieuvriendelijke producten en indicatoren voor marktopvolging.*

#### Partnerschappen met de distributiesector en de handelszaken

30. *Het Gewest streeft ernaar in de mate van het mogelijke de context van het beslissingsmoment van de consument te veranderen. Het beoogt dan ook een samenwerking met de spelers van de markt (fabrikanten en verdelers). Leefmilieu Brussel wil in het bijzonder het aanbod van producten die milieuvriendelijk zijn en/of erkend zijn als milieuvriendelijke alternatieven aanmoedigen en zal de handelaars en verdelers aansporen die in de verf te zetten. Daarom zal het onderhandelen met de distributie- en winkelsector over de inrichting van een speciale verkoopprijsruimte voor deze producten. Voor zover mogelijk zullen deze acties worden gevoerd in nauwe samenwerking met de andere gewesten en de federale regering.*

#### Kwalitatieve preventie om afval van gevaarlijke producten te verminderen

31. *Om de schadelijkheid van bepaald afval aan de bron te verminderen, stelt Leefmilieu Brussel als prioritaire stroom voor onderzoek, aanbod en beklemtoning van alternatieven in winkels de producten voor die gevaarlijk afval genereren, zoals batterijen, verf en insectenverdelgers.*

#### Goed gedrag steunen

32. *Het Gewest gaat verder met zijn onderzoeken voor de ontwikkeling van incentives voor duurzame aankopen door gezinnen. In dat kader zou de ontwikkeling van een "aankoopkaart"-systeem het mogelijk moeten maken bepaald koopgedrag te belonen. Voor dit project zal een samenwerking met de distributie- en banksector worden nagestreefd.*

#### Productenbeleid en reële kost

33. *Leefmilieu Brussel zal actief deelnemen aan de werkzaamheden van het federale ministerie van Leefmilieu voor een Richtplan voor de Producten en prioritaire Productenbeleid.*



## 2. HERGEBRUIK EN TWEEDEHANDSARTIKELEN BEVORDEREN

### Doelstellingen

Het selectief inzamelen en weer op de markt brengen van 3 kg extra herbruikbare artikelen/inw./jaar tegen 2014 en van 6 kg/inw./jaar tegen 2020.

De hoeveelheden hergebruikt grof huisvuil met 10% verhogen (in vergelijking met 2006)

### Een reëel, maar weinig gekend potentieel tot hergebruik

De globale hoeveelheid afval van het type "grof huisvuil" in Brussel wordt op ongeveer 30.000 ton per jaar geschat. Het ANB zamelt daar ongeveer 15.000 ton van in. De hoeveelheden die door de gemeentes of andere operatoren worden opgehaald, zijn niet precies gekend.

Bovendien zijn er heel wat spelers actief in dit domein, zoals sociaaleconomische ondernemingen, brocanteurs, rommelmarktventers, bepaalde mensen uit de recuperatiesector, vooral wat elektronica betreft, maar ook liefdadigheidsorganisaties die eveneens terugnameactiviteiten ontwikkelen. Met de komst van de elektronische handelszaken kopen en verkopen particulieren zelf tweedehandsartikelen op rommelmarkten, in tweedehandswinkels (Cash Converters, Troc international, ...) of op het Internet. De online verkoop van tweedehandsartikelen ontwikkelt zich immers snel. Zo schat e-Bay, dat in 2003 met zijn activiteiten in België begon, dat het in 2006 in België bijna 2 miljoen voorwerpen heeft verkocht. Ongeveer de helft daarvan waren tweedehandsvoorwerpen<sup>5</sup>.

Een studie uit 2002 maakt een inventaris op van de tweedehandsspelers in Brussel. De hoeveelheid grof vuil dat elk jaar wordt hersteld door brocanteurs en tweedehandsverkopers in Brussel wordt geschat op ongeveer 1.700 ton. Leefmilieu Brussel laat die inventaris momenteel bijwerken. De studie beoogt bovendien een betere omlijning van het ontwikkelingspotentieel van deze sector in Brussel en wil actiepijpestes vrijmaken om die sector te bevorderen.

Hoewel de spelers uit die "hergebruiksector" min of meer gekend zijn, werd er in Brussel nog geen precieze evaluatie gemaakt van de hoeveelheden grof vuil, hun staat en potentieel voor hergebruik. Dat zou dus nog moeten gebeuren.

### Ontwikkelingsmogelijkheden evalueren...

Herstellen, hergebruiken, renoveren, opknappen, ... Al die termen weerspiegelen tal van mogelijkheden voor nicheactiviteiten en diensten die milieuvriendelijk kunnen zijn en nader onderzoek en evaluatie verdienen. Hoewel hergebruik goed is, kan de meest voordelige oplossing, na preventie, voor bepaalde types van afval anders blijken: in sommige gevallen kan het hergebruik vervuilender blijken dan de verwijdering daarvan en de aankoop van een nieuw, efficiënter model.

### ... en verkennen

Het Gewest steunde reeds de ontwikkeling van nieuwe activiteiten, vooral voor de overname en het herstel van fietsen of voor de recuperatie van herbruikbare onderdelen op afbraakwerven.

Het Gewest zet zich in om die dynamiek te steunen en concrete projectoproepen te lanceren voor de selectie en financiële ondersteuning van projecten die nieuwe activiteiten voor het hergebruik, het herstel en wederverkoop van producten ontwikkelen.

Dat doet het reeds in het kader van zijn deelname aan projecten die gefinancierd worden door het EFRO. De algemene doelstelling van dit project is de creatie van economische activiteit en van banen op het Brusselse grondgebied door de dynamisering van de meest belovende milieukanalen, met name op het vlak van het hergebruik en van de kringloopwinkels, van de ecoconstructie of van de valorisatie van de afvalstoffen. Begin 2010 zouden concrete acties op het terrein moeten worden genomen.

<sup>5</sup> Beoordeling van de ecologische, economische en sociale voordelen van verschillende scenario's voor het hergebruik van afval door sociaaleconomische ondernemingen, RDC, tussentijds verslag 2, maart 2007.



## **Voorschriften:**

### De bron evalueren

34. *Leefmilieu Brussel zal in samenwerking met het ANB en de gemeenten de bron van grof huisvuil, opgehaald aan huis en in de containerparken, analyseren om per stroom te bepalen welke de mogelijke bronnen zijn voor herbruikbaar afval en prioriteiten te stellen tot actie.*
35. *Leefmilieu Brussel zal doen overgaan tot een studie via de analyse van de levenscyclus om de kosten en baten voor het milieu te evalueren van het hergebruik van sommige producten om een lijst op te stellen van producten waarvan het hergebruik systematisch zou moeten worden gestimuleerd.*

### De vraag stimuleren

36. *Het Gewest zal informatie- en sensibiliseringscampagnes voor het grote publiek blijven ontwikkelen over de mogelijkheden om tweedehands goederen te kopen en om het oude, mogelijk herbruikbare materiaal bij tweedehands handels binnen te leveren.*

### Nieuwe niches verkennen

37. *Leefmilieu Brussel zal partnerships trachten te ontwikkelen met alle actoren in de sector hergebruik en tweedehands materiaal in Brussel en zal initiatieven in dat domein aansporen. Het Instituut zal projectoproepen lanceren om het opstarten van nieuwe initiatieven te ondersteunen en om werkgelegenheid in deze sector te creëren. De initiatieven zullen op regionaal niveau gevoerd worden in nauwe samenwerking met de administratie economie en werkgelegenheid (cofinanciering). In het bijzonder zullen projecten van het type "Brusselse impulsbeurs voor sociale economie" nagestreefd en ondersteund worden.*

### Terugnameplicht

38. *In het kader van de interregionale onderhandelingen over de responsabilisering van producenten zal het Gewest erover waken dat speciale aandacht wordt besteed aan vlot herbruikbare stromen (meubels, textiel...) om de ambitieuze doelstellingen voor hergebruik te combineren met de recyclagedoelstellingen.*
39. *Het Gewest zal in milieuconventies afgesloten in het kader van de terugnameplicht, partnerships integreren die de inzetbaarheid van laaggeschoolden of personen met sociale problemen voor recyclingtaken stimuleren.*

## **Hergebruikacties van sociale-economiebedrijven ondersteunen**

### **Sociale economie: troeven op economisch, sociaal en milieuvlak**

Sociale-economiebedrijven spelen een pioniersrol bij selectieve inzameling en recyclage van afval. Hun initiatieven in dit domein zijn mettertijd geëvolueerd en gevarieerder geworden: eerst beperkten ze zich tot het verzamelen van oude kleren en oud papier maar geleidelijk hebben sociale-economiebedrijven hun activiteiten uitgebreid tot het recupereren, herstellen en verkopen van meubelen, elektrische huishoudapparaten of fietsen. En deze lijst is allerminst compleet.

Deze bedrijven gespecialiseerd in het recupereren van gebruikte goederen hebben in 2005 meer dan 5.000 ton afval verzameld in het Brussels gewest. Het gaat vooral om textiel, brocante, IT-materiaal of kantoomateriaal. Zowat tweederde van dit afval kon hergebruikt worden en zestien percent werd gerecycleerd.

Hiermee kan de hoeveelheid weg te werken afval beperkt worden en werd tegelijk gezorgd voor werkgelegenheid en opleiding via herinschakeling op de arbeidsmarkt. Het gaat om zowat 700 banen in Brussel.

### **Een langdurig partnership met de sociale economie**

Het Gewest biedt sociale-economiebedrijven reeds lang financiële ondersteuning bij afvalrecuperatie. Leefmilieu Brussel verleende ook financiële bijstand aan verscheidene projecten ingediend door sociale-economiebedrijven, onder meer voor infrastructuurwerken (renovatie van winkels, oprichting van een centrum voor opleiding door arbeid...)



Ten slotte is het sinds 2004 dankzij een Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering mogelijk om verenigingen te erkennen die actief zijn in het recupereren van gebruikte goederen zodat ze toegang krijgen tot gewestelijke subsidies die in verhouding zijn met de reële hoeveelheden verzameld en hergebruikt afval in Brussel. In 2004 werden vijf verenigingen erkend.

Dankzij die erkenning kunnen zij van het beperkte BTW-tarief genieten dat ook van toepassing is op sommige beroepen *waarvan het sociale karakter erkend is*. Erkende verenigingen krijgen volgens dit Besluit dus een beperkt BTW-tarief op de verkoop van tweedehandse goederen.

Daarnaast heeft het Gewest in 2008 meer dan 4 miljoen euro verworven via het EFRO-programma om een "resourcepool" te ontwikkelen op het grondgebied van de gemeente Vorst. Dankzij dit project zou het ANB in staat zijn om elk jaar 1.500 à 1.800 ton op het jaarlijks 15.000 ton opgehaalde grof huisvuil te oriënteren naar circuits voor herplaatsing, reparatie en recyclage.

Voor een vlottere ontwikkeling van hergebruik in het Gewest zou het wenselijk zijn om:

- enerzijds de toegang te vergemakkelijken van sociale-economiebedrijven en andere actoren op de tweedehandse markt tot andere afzetmogelijkheden die een groot potentieel tot hergebruik vertonen, onder meer elektrische huishoudapparaten en meubilair.
- sommige modaliteiten voor selectieve inzameling te wijzigen om beschadiging te voorkomen van goederen die geschikt zijn voor hergebruik.

Gezien de cruciale plek die het Agentschap vervult in het domein van inzameling van grof huisvuil heeft het Gewest beslist om een ecopolisproject te ontwikkelen met een aantal privé partners afkomstig uit de sociale economie die actief zijn in hergebruik. De evaluatie van dit project zou de toekomstige overheidsinterventie kunnen structureren: hierin zou de overheidsoperator zich op zijn kernbezigheid concentreren (inzameling en verwerking) en zouden derde operatoren zich bezighouden met de valorisatie van het materiaal in het kader van gemengde structuren ontwikkeld in partnership.

Het promoten van hergebruik van grof huisvuil vereist zowel aanpassingen in de inzamelmodaliteiten als gedragswijzigingen in de gezinnen.

#### **Voorschriften:**

40. *Net Brussel zal samen met Ressources en in samenwerking met Leefmilieu Brussel, het project 'ressourcerie' in Vorst uitwerken voor het apart ophalen van grof huisvuil*
41. *Om het hergebruik te vergemakkelijken, zal het ANB indien nodig bepaalde modaliteiten van het selectief ophalen wijzigen om te voorkomen dat de herbruikbare goederen zouden bederven.*
42. *Het Gewest zal de ontwikkeling van diensten voor recuperatie en hergebruik steunen, meer bepaald door de selectieve inzameling van herbruikbare voorwerpen, door de uitbouw van nieuwe toevoerplekken voor voorwerpen die het einde van hun levensduur hebben bereikt of door ruilbeurzen voor producten en diensten.*
43. *Het Gewest zal de actoren van de sociale economie financieel blijven steunen en zal de mogelijkheid bekijken om de efficiëntie van deze subsidies te optimaliseren. Zo krijgen de activiteiten in de sector een meer professioneel karakter en kunnen initiatieven in nieuwe marktniches ondersteund worden. Verder zal het Gewest financiële ondersteuning bieden voor initiatieven van actoren die opleiding voorzien van herstellende, voor de voorziening van depots in de buurt en voor de professionalisering en netwerkvorming van verkooppunten.*

### **3. HET BEHEER VAN AFVAL**

#### **3.1. Rol van overheid blijft overheersen bij afvalbeheer**

Ondanks de evolutie in de Europese wetgeving inzake partnerships overheid/privé en de moeilijke conjunctuur in sommige sectoren gespecialiseerd in het nuttig gebruik van afval, wil het Brussels Gewest het in het verleden ontwikkelde model bewaren, i.e. het samenbrengen van de expertise afkomstig van de verschillende actoren in de afvalwereld.

Het beheer van huishoudelijk afval zou moeten verder gezet worden op basis van de reeds beschikbare structuren: Brussel Energie, Net Brussel, Recycling Brussel, Compost Brussel en Biogas Brussel.

In elk van deze bedrijven zal het Gewest een meerderheidsbelang bewaren.



Het Gewest zal ook pogen om zich open te stellen voor externe partnerships – privé of overheid – om in het kader van zijn activiteiten met het oog op recycling of biomethanisatie, over een bredere basis te beschikken dan enkel het beheer van het afval opgehaald en gebracht door Net Brussel.

Het Gewest zal er ook voor zorgen dat deze infrastructuur correct gefinancierd wordt door de verantwoordelijken voor de terugnameplicht aangesteld per sector (Fost+, Fedis ...).

Ten slotte zal het Gewest duurzame werkgelegenheid creëren voor laaggeschoolden.

### **3.2. Organisch afval valoriseren via biogaswinning**

Zoals al aangegeven in punt 4.1.5. heeft het Gewest beslist om zijn aanpak inzake behandeling van groenafval te wijzigen. Het wil in de toekomst de voorkeur geven aan een voorafgaande behandeling van dit afval via biogaswinning in plaats van een behandeling via compostering in open lucht.

Die techniek die gegarandeerd rendabel is dankzij de valorisatie van de groene energie aangemaakt door het proces, kan naast de behandeling van afval ook aangewend worden voor andere fracties die momenteel worden opgehaald via de algemene huisvuilzak.

De toekomstige exploitatiemaatschappij, de nv Biogas Brussel, beoogt een behandeling van zowat 40.000 ton organisch afval waarvan 60% afkomstig is van groenafval en 40% van andere selectieve organische inzamelingen.

Naast een energetische valorisatie in de vorm van warmte en elektriciteit is het ook de bedoeling een compostproductie te bewaren om de productie van ultieme afvalstoffen maximaal te beperken.

#### **Voorschriften:**

44. *Het Gewest zal via het GAN een eenheid bouwen die organisch afval verwerkt door biomethanisatie. Met het oog op een optimaal prestatieniveau van het proces zal het Gewest :*
  - *de selectieve afhaling van groenafval ontwikkelen in alle gemeenten van het Gewest;*
  - *een inzameling van organisch afval van markten, Horeca en grootkeukens invoeren;*
  - *geleidelijk aan de inzameling van keukenafval van gezinnen ontwikkelen;*
  - *de kwaliteitscontrole van de zakken optimaliseren.*
45. *Het Gewest zal een informatiecampagne ontwikkelen via de media en de wijkactoren om het publiek te laten kennismaken met het bestaan van die containerparken of van composteerpunten en de plaats daarvan te kennen geven;*
46. *Het gewest zal de gewestelijke en gemeentelijke parkbeheerders aansporen om hun afval te behandelen met de installatie voor biogaswinning, of die parken nu in regie worden onderhouden of door onderaannemers;*
47. *Het ANB zal zijn lastenboek over de specificatie van de zakken wijzigen om de invoering van biologisch afbreekbare zakken mogelijk te maken voor de fractie groen- en organisch afval;*

### **3.3. De modernisering van de verwerkingstools voor PMD en papier**

Bij de lancering van de eerste selectieve inzamelingen heeft onderzoek naar grotere bevolkingsconcentraties geleid tot technologische keuzes voor multifunctionele installaties. Nu blijkt dat de recyclingmarkt zich steeds meer georiënteerd heeft naar doorgedreven specialisatie met gebruik van geavanceerde technologieën inzake herkenning van materialen. Die radicale wijziging van de parameters op de recyclingmarkt is zowel van toepassing op verpakkingen als op papier/karton.

In dat verband heeft het Gewest beslist om zijn installatie voor de verwerking van verpakkingen en papier te moderniseren om te beantwoorden aan de internationale normen.



### **3.4. Selectieve inzamelingen met het oog op recycling verhogen met 50% tegen 2014 (in vergelijking met de resultaten van 2007)**

Om onder meer de Europese recyclingverplichtingen omtrent gemeentelijk afval te respecteren wil het Gewest 50% van het gemeentelijk afval recycleren tegen 2020.

Tegen 2014 zal gestreefd worden naar een verhoging met 50% van het selectieve inzamelingspercentage voor recycling.

Verder werden volgende sectorale doelstellingen bepaald:

- de sorteerberichten vereenvoudigen voor de Brusselaars
- het recyclingpercentage verbeteren voor afval van selectief opgehaalde verpakking (behalve glas) via een modernisering van de sorteertool;
- het recyclingpercentage verhogen van papier, karton en glas
- het aantal ton selectief opgehaald grof huisvuil verhogen met het oog op het hergebruik en de recycling ervan
- de selectieve inzameling van organisch afval op punt stellen

#### **Voorschriften:**

48. *Het beleid van het Gewest moet aansluiten bij een langetermijnperspectief waarin zowel een verminderde afhankelijkheid van verbranding als een toename van de recyclingcapaciteit van het Gewest en een grotere zelfstandigheid ten opzichte van externe middelen beoogd worden. Voor het Gewest moet het een doelstelling zijn de investering in een nieuwe verbrandingsoven te voorkomen wanneer één van de drie ovens in Neder-over-Heembeek aan vervanging toe is.*
49. *Parallel zal het Agentschap Net Brussel de mogelijkheid bekijken om het aanbod aan selectieve zakken momenteel beschikbaar op de markt te herzien om het indien vereist aan te passen aan de behoeften van de Brusselse burgers.*
50. *Het ANB zal partnerships trachten aan te gaan met de gemeenten, de wijkcomités en andere plaatselijke spelers om de sorteerberichten uit te dragen door die aan te passen aan de lokale behoeften.*
51. *Het Agentschap zal ook het aanbod aan zakken analyseren dat voortvloeit uit het beleid voor grootwarenhuizen en zal rekening houden met de resultaten van deze analyse bij de ontwikkeling van het alternatieve netwerk voor verspreiding van zakken dat het wil invoeren.*

### **3.5 Het energierendement van Brussel Energie verbeteren**

De cvba Brussel Energie exploiteert de huidige verbrandingsoven van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze zet alle geproduceerde stoom die niet gebruikt werd door het proces om in elektriciteit. Maar gezien de huidige en te voorspellen stadsontwikkeling dichtbij de installatie lijkt het nuttig een toekomststudie te lanceren omtrent de energiebehoeften van de verschillende wijken. Zo kan de installatie van stadsverwarming overwogen worden die eventueel gekoppeld is aan afkoelingssystemen.

#### **Voorschriften:**

52. *Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal een studie lanceren over de mogelijke energiebesparingen via het aanleggen van een net voor stadsverwarming vanuit de installatie van NOH. Die studie is bedoeld om de doorslaggevende parameters te bepalen voor het aanleggen van een netwerk volgens het model van de stad Wenen.*
53. *De cvba Brussel Energie zal trachten het energierendement van haar installatie te optimaliseren in het kader van de opgelegde milieueisen.*



### 3.6. Containerparken en andere actiemiddelen

Ondanks de inspanningen van de laatste jaren moet het gewest vaststellen dat het uiterst moeilijk is terreinen te vinden voor het aanleggen van containerparken. Er werden vele projecten bestudeerd in verscheidene gemeenten maar geen enkel kon geconcretiseerd worden bij gebrek aan terreinen of omdat ze aan andere, meer winstgevende activiteiten worden toegewezen.

Toch bewaart het Gewest zijn doelstelling om minimaal vier gewestelijke containerparken te voorzien. Want via dit type infrastructuur is het mogelijk:

- een oplossing te bieden voor een praktische en efficiënte inzameling van een hele reeks stromen zoals gevaarlijk afval, specifiek recycleerbaar afval of afval met terugnameplicht
- om vele afvalfracties aan de bron te scheiden en dus de recyclingprestaties te verhogen
- een welkome aanvulling te bieden voor het ophalen van grof huisvuil aan huis, een dure zaak zowel voor de gemeenten als voor het Gewest.

#### Voorschriften:

54. *Het Gewest zal in de mate van het mogelijke de ontwikkeling van het netwerk van containerparken onderzoeken, zodat alle Brusselaars op minder dan 3 km afstand inzamelinfrastructuur vinden om hun afval in te brengen in het recycling- of hergebruikstraject. Het netwerk van containerparken zal de Brusselaars ook in staat stellen zich gemakkelijker te ontdoen van hun gevaarlijk afval (en dan vooral van asbest) en van afval dat hoort onder de terugnameplicht (zoals elektrische en elektronische apparatuur, motorolie, frituurolie, banden).*
55. *Het Gewest zal trachten een minimaal aantal van vier gewestelijke containerparken te realiseren en toezien op een evenwichtige spreiding daarvan op het grondgebied van het Gewest.*
56. *Het Gewest zal in overleg met de gemeenten het subsidiëringsbesluit voor containerparken aanpassen om het assortiment van gesorteerde afvalstoffen geleidelijk aan uit te breiden en voorrang te geven aan de recycleerbare fracties en de fracties met terugnameplicht. In dit kader zal het Gewest intergemeentelijke samenwerkingsverbanden steunen om de uitbouw hiervan aan te moedigen en te zorgen voor een betere scheiding van het afval aan de bron.*
57. *Het Gewest zal ook alternatieve ophaalmethoden testen voor sommige fracties: bij voorbeeld via "mobiele afvalcentra".*

### 3.7. Inzameling in verticale woonvorm

Al ettelijke jaren stelt het Gewest via het ANB alles in het werk om de selectieve inzameling in verticale woonvormen te ontwikkelen en vlotter te laten verlopen. Want de meeste inwoners hebben het niet makkelijk om er hun afval te sorteren gezien de krappe woonruimte. Bovendien beschikken ze in bepaalde flatgebouwen niet over voldoende binnenruimte om een collectieve sortering door te voeren.

#### Voorschriften:

Doelstellingen voor de toekomst:

58. *Het ANB zal het aantal containers bestemd voor de verschillende gesorteerde fracties opdrijven.*
59. *Het gewest zal bovendien de mogelijkheid bestuderen om buitenruimten in te richten om er de verschillende fracties te groeperen.*
60. *Het ANB zal de communicatieacties naar het publiek opdrijven voor een beter begrip en naleving van de sorteerrichtlijnen.*





### 3.8. Ingegraven containers

Sinds 2006 heeft het Gewest beslist om de promotie van de glaszameling aan huis bij gezinnen stop te zetten. Die beslissing is onder meer te verklaren door het gebrek aan een rendabele afzetmarkt voor het gemengd glas afkomstig van deze inzameling. Als het glas echter aan de bron wordt gesorteerd – zoals dat gebeurt bij de glasbollen - zijn recyclingbedrijven wel geïnteresseerd in glas en krijgt het product een positieve waarde. Daarom heeft het Gewest beslist om in een eerste fase de glasbollen te ontdebellen voor het vlotter sorteren van wit en gekleurd glas.

Toch moet vastgesteld worden dat het ophaalpercentage voor glas in ons Gewest nog een stuk lager ligt dan de percentages in Wallonië en Vlaanderen. Om dit percentage op te drijven wordt de Brusselaars gevraagd om hun glas enkel in de daartoe voorziene glasbollen achter te laten. In het kader van die verplichting zal het Gewest het aanbod van ingegraven glasbollen verhogen om de mogelijke overlast tot een minimum te beperken (lawaaï, esthetiek en sluikstorten).

Het zal van het succes en de vlotte installatie van dit systeem afhangen of ook proefprojecten worden gelanceerd voor andere fracties (papier, huisvuil,...). Want via deze infrastructuur kan in sommige gevallen het plaatsgebrek in flatgebouwen opgevangen worden. Het levert ook een interessant maatschappelijk compromis in wijken met gemengd commercieel/residentiële wijken waar de ronderegeling door mobiliteitsbeperkingen soms slecht onthaald wordt door de buurtbewoners die hun afval niet binnen de vereiste dienstregeling kunnen buitenzetten voor inzameling.

#### **Voorschriften:**

- 61. Het ANB zal het netwerk van glascontainers dichter maken door voorrang te geven aan glascontainers in de grond die leiden tot een minimum aan overlast (lawaaï, esthetiek, etc.)*



# HOOFDSTUK V : GELIJKGESTELD AFVAL

## 1. BEPERKING AAN DE BRON

Dit hoofdstuk betreft de sectoren die in Brussel het grootste volume «gelijkgesteld afval» produceren, i.e.: kantoren, winkels, HORECA en scholen. Dit gelijkgesteld afval is afval dat te vergelijken is met huisvuil. Dit kan opgehaald worden door het ANB of door privé ophaalbedrijven.

### Kantoren

Typisch voor het Gewest is de dominante aanwezigheid van de tertiaire sector. In 2002 ging het om zowat 90% van de meer dan 600.000 werknemers in Brussel<sup>6</sup>. De sectoren overheidsadministratie, vastgoed, diensten aan bedrijven, handel/onderhoud en financiële activiteiten waren op zich al voldoende voor 54% van de banen. De best vertegenwoordigde economische activiteit in het Brussels Gewest is die van de kantoren. Het aantal personen actief in deze sector wordt geraamd op meer dan 340.000, rechtstreeks of onrechtstreeks in verband met de hoofdactiviteit van de werkgever.

Precieze gegevens over het exacte volume afval geproduceerd door deze sector zijn niet beschikbaar. Maar uit een analyse van de samenstelling ervan in 2008 op basis van een sample van representatieve kantoren blijkt dat de belangrijkste afvalstromen papier (printerpapier, maar ook kranten, tijdschriften, brochures...) en organisch afval zijn.

### Scholen

De hoeveelheid afval in scholen is beperkt in vergelijking met andere sectoren. Scholen zijn wel een belangrijke sector om te sensibiliseren omtrent de milieuproblematiek. Daarom voeren Leefmilieu Brussel en Net Brussel al ettelijke jaren specifieke acties bestemd voor scholen. Meerdere malen is echter vastgesteld hoe belangrijk het is om de leerlingen een coherent beeld voor te spiegelen waarbij de gewoonten die bij het educatieve milieuonderricht worden aangeleerd overeenstemmen met wat er gebeurt in het dagdagelijkse beheer van de school.

De prioritaire stromen waar actie moet ondernomen worden zijn: papier, voedselverspilling (in het kader van een gezonde voeding) en verpakkingen.

### Handel, horeca

Op basis van de gegevens van het GBP werd het aantal handelszaken aanwezig in het Brussels Gewest in 1998 op meer dan 15.000 geraamd<sup>7</sup>. In 2008 liet Leefmilieu Brussel een kenschetsende studie uitvoeren van de bron en de samenstelling van afval via een sample van 90 detailhandels<sup>8</sup>. Op basis van deze sample werd geraamd dat dit type zaken zowat 30.000 ton afval produceren in het BHG. De hoeveelheden en de samenstelling variëren uiteraard zeer sterk in functie van de omvang van de zaak en de aard van de activiteiten.

Gemiddeld overheerst de fractie papier/karton met zowat tweederde van het afval. Daarna volgen het organisch afval en het plastic die het resterende derde bijna volledig voor zich nemen.

Terwijl de selectieve inzameling van papierafval goed ingeburgerd en efficiënt lijkt, produceren slechts een minderheid van de handelszaken grote hoeveelheden PMD-afval of ze nemen ook slechts in beperkte mate deel aan de selectieve inzameling van dit type afval. In sommige handelscategorieën, zoals de sector «uitrusting voor personen», zijn de hoeveelheden plastic afval echter veel groter met fracties die beter kunnen gevaloriseerd worden.

De horecasector wordt gekenmerkt door een grote concentratie van organisch afval en glasafval. Zij vormen voor de eerste fractie een interessante afvalbron om te valoriseren via biogaswinning. De andere types afval in deze sector zijn weinig of niet geïdentificeerd (verpakking, papier...).

<sup>6</sup> Rapport over de staat van het leefmilieu in Brussel 2006: inleiding.

<sup>7</sup> Blijkbaar zijn deze gegevens sindsdien niet meer geactualiseerd.

<sup>8</sup> Behalve grootdistributie, horeca, slagerijen, vishandels, benzinepompen, autohandels en garages



## Transversale voorschriften:

62. *Er zal de scholen, kantoren en handelszaken elk jaar gevraagd worden om actief deel te nemen aan de Europese week voor afvalbeperking om aan het grote publiek, de leerlingen en de werknemers de resultaten te tonen van acties gevoerd om afval te beperken (preventie en duurzame aankopen).*
63. *De voorschriften voor facilitatoren, gegroepeerd afvalbeheer en projecten voor «duurzame wijken» (meer informatie in het gedeelte industrieel afval) zullen ook van toepassing zijn op kantoren, handelszaken en horeca.*
64. *Leefmilieu Brussel zal er bij de ontwikkeling van transversale projecten, zoals de lokale agenda 21, duurzame wijken..., voor zorgen dat de problematiek van duurzame aankopen (voor gezinnen, scholen, bedrijven...) en van afvalbeheer (sorteren, composteren in de wijk...) wordt geïntegreerd.*

### 1.1. Afvalpreventie en duurzaam verbruik in kantoren promoten

#### Doelstellingen

Wetend dat er ongeveer 340.000 werknemers actief zijn in deze sector zullen volgende doelstellingen als referentie fungeren:

- beperking van papierafval met 15kg/werknemer/jaar tegen 2014 en met 30 kg/werknemer/jaar tegen 2020
- beperking van voedselverspilling met 3kg/werknemer/jaar tegen 2014 en met 6 kg/werknemer/jaar tegen 2020
- beperking van verpakkingsafval met 1 kg/werknemer/jaar tegen 2020.

#### Bestrijding van papierverspilling en voedselverspilling

In 2004 heeft Leefmilieu Brussel het initiatief "To print or not to print" gelanceerd met onder meer sensibiliserings- en opleidingsacties in bedrijven. Uit proefstudies bij 25 instellingen is gebleken dat het mogelijk is het papiergebruik gevoelig te beperken in kantoren (met 18 % als gewogen gemiddelde op 25 geselecteerde bedrijven) door het personeel te sensibiliseren en op te leiden tot het juiste gebruik van nieuwe technologieën.

De tools ontwikkeld in het kader van deze campagne zijn rechtstreeks beschikbaar via de website van Leefmilieu Brussel en sinds 2008 stelt Leefmilieu Brussel ook de diensten voor van een papierfacilitator. Deze is toegankelijk via de telefoon of via e-mail en kan in bepaalde gevallen gratis bijstand bieden om een inventaris op te maken, om het actieplan op te stellen en bij de implementatie.

Voedselverspilling is dan weer een weinig gekende stroom die vaak onderschat wordt. Maar uit recente samenstellingsanalyses is gebleken dat voedselverspilling het belangrijkste deel is van de afvalstroom in kantines. Gemiddeld wordt zowat 300 gram afval geproduceerd per geserveerde maaltijd waarvan het gros voedselverspilling is.

#### Duurzame aankopen promoten

De promotie van duurzame aankopen betreft alle publiekstypes en alle sectoren. En de overheid speelt daarbij een belangrijke voorbeeldrol. Milieubewuste overheidsaankopen vormen een prioriteit gezien die voorbeeldrol maar ook gezien het financiële belang van overheidsopdrachten.

In het kader van de implementatie van het 1<sup>ste</sup> afvalplan heeft de Minister voor Leefmilieu een omzendbrief gepubliceerd die een beleid wilde promoten voor een meer milieuvriendelijke productaankoop en afvalbeheer binnen de gewestelijke overheidsdiensten: de omzendbrief «milieuvriendelijk verbruik en afvalbeheer» van 1993.

In haar algemene beleidsverklaring van 2004 stelt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering dat het Gewest in het kader van een kwaliteitsvol milieu de invoering zal aansporen van milieuclausules in de lastenboeken van de overheid om overheidsaankopen te oriënteren naar duurzame producten en diensten. Bovendien bevatte het afvalplan 2003-2008 ook voorschriften in verband met duurzame overheidsaankopen.



In dat kader hebben de Minister voor Leefmilieu en zijn administratie Leefmilieu Brussel een nieuwe omzendbrief voorgesteld, die ruimer is dan die van 1993, en begeleidende tools aanbrengt zodat de Brusselse instellingen hun overheidsaankopen op duurzame wijze kunnen realiseren. Deze omzendbrief is van toepassing op gemeenten, intercommunales, politiezones, OCMW's, kerkfabrieken, instellingen van openbaar nut, pararegionale organismen, vzw's met regionale belangen en het ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Wat betreft duurzame aankopen van andere instellingen met kantooractiviteiten heeft Leefmilieu Brussel in het kader van de implementatie van het 1<sup>ste</sup> afvalplan een «charter voor milieuvriendelijk verbruik en afvalbeheer op kantoor» opgesteld (1994). Dat charter werd vergezeld van een gids «milieuvriendelijk verbruik en afvalbeheer op kantoor», en van begeleidende tools. Dit charter werd geïntegreerd in het charter en het label «Ecodynamische onderneming» ingevoerd in 1999. Duurzame aankopen maken deel uit van de catalogus met goede praktijken van het label maar worden niet ondersteund door promotieacties of regelmatig terugkerende informatieacties.

#### **Voorschriften:**

65. *Leefmilieu Brussel zal de acties ontwikkelen en opdrijven voor het doorvoeren van papierbesparingen in kantoren. Deze acties beogen onder meer het aansporen van het behoorlijk gebruik van nieuwe technologieën en willen het potentieel optimaliseren dat ze kunnen betekenen inzake beperking van papierverbruik, natuurlijke bronnen en energie. De campagne "To Print or not to Print" zal ook verder gezet en uitgebreid worden.*
66. *Leefmilieu Brussel zal acties ontwikkelen om voedselverspilling in kantoorkantines te bestrijden: dit zowel op het niveau van de voedselbereiding als van het verbruik ervan. Daarbij wordt het verbruik van een gezonde en duurzame voeding aangemoedigd.*
67. *Het Gewest zal de promotie van duurzame aankopen in de overheidssector verder promoten door de follow-up van de concretisering en de evaluatie van de omzendbrief die duurzame aankopen in overheidsadministraties wil stimuleren. Deze follow-up zal bestaan uit de omkadering en de ondersteuning van de betrokken organismen door:*
  - *opleidingssessies*
  - *terbeschikkingstelling van praktische tools (aankoopgids, lastenboeken, criteria...)*
  - *aanmaak van een platform voor ervaringsuitwisselingen over de toevoeging van ecologische criteria aan lastenboeken*
  - *valorisatie van de verwezenlijkingen**Verder zal het Gewest de mogelijkheid onderzoeken om gecentraliseerde aankopen te promoten voor prioritaire productcategorieën.*
68. *Leefmilieu Brussel zal de gids voor afvalbeheer op kantoor actualiseren en er ook duurzame aankopen, rationeel productverbruik en beheer van afgedankt afval aan toevoegen. Deze gids zal vervolgens grootschalig verspreid en gepromoot worden en ondersteund met infosessies, onder meer in verband met het programma ecodynamisch ondernemen.*

## **1.2. Afvalpreventie en duurzaam verbruik in de scholen promoten**

### **Doelstellingen:**

Op kwantitatief niveau:

Uitgaande van 165 000 kinderen in de basisscholen en de middelbare scholen

- De papierafval verminderen met 2,5 kg/leerling
- De verpakkingsafval en vooral de drankafval verminderen met 1 kg/leerling
- De voedselverspilling verminderen met 3 kg/leerling

Tegen 2020.

Op educatief niveau :

- De link leggen tussen milieuopvoeding en betere milieupraktijken in de scholen

Sinds het eerste afvalplan heeft Leefmilieu Brussel een milieueducatieprogramma ontwikkeld dat opleidingen, animaties en pedagogische hulpmiddelen ter beschikking stelt van de leraars en de leerlingen. De bedoeling van die hulpmiddelen is verder te gaan dan het verwerven van kennis, en de leerlingen te motiveren om een milieuvriendelijk gedrag aan te nemen.



Aangezien de pedagogische hulpmiddelen op het vlak van de preventie voor het basisonderwijs 7 jaar geleden werden voltooid, is de problematiek in de globale visie van de ecologische afdruk en van de klimaatopwarming daarin niet opgenomen. Ook de problematiek van de voedselverspilling ontbreekt daarin.

De acties voorzien in het vorige plan tegen de verspilling van papier en drankverpakkingen werden omgezet in twee types van projecten voor het basisonderwijs: het project over het ecobeheer van papier en het project over « water » (voorafgegaan door de campagne Drinkwaterfonteinjes).

De themaprojecten in het basisonderwijs steunen op time-out klassen die het project gedurende een schooljaar leiden met de bedoeling de zwakke punten van de school te identificeren en daarvoor oplossingen te zoeken. Die pedagogie werkt heel goed maar heeft haar beperkingen: de klas die geleid wordt door de animator en de leraar is nauw betrokken maar afhankelijk van de goede (of slechte) wil van de andere leraars en de directie om de hele school daarbij te betrekken. Sensibilisering is bijgevolg uitstekend, maar de doelstelling om een duurzaam gedrag in te voeren op het vlak van de afvalpreventie wordt niet systematisch gerealiseerd. De ervaring leert dat verder moet worden gegaan door te sensibiliseren en door concrete voorstellen te doen voor de hele schoolgemeenschap.

De animaties die werden voorgesteld aan de normaalscholen en aan de middelbare scholen (animaties « dorst naar water voor allen » en « ecologische voetafdruk ») hebben de problematiek van de afval, daarentegen, opgenomen in de algemene problematiek, zodat er geen specifieke pedagogische hulpmiddelen voor « afvalpreventie » bestaan voor het middelbaar en hoger onderwijs.

De proefprojecten in de middelbare scholen (EMS-systeem en het project « reclameopvoeding en ecologische voetafdruk ») alsook de animaties « ecologische voetafdruk » en « Dorst naar water voor allen » tonen dat het heel moeilijk is om daar transversale projecten en thema's te ontwikkelen. In tegenstelling tot de basisschool en haar overlegvergaderingen beschikt de middelbare school niet over een tijdsbestek om projecten te ontwikkelen. Om verder te reiken dan de eenvoudige sensibilisering van een animatie, moet bijgevolg eerst gezocht worden naar een samenwerking met de school opdat die binnen haar werking een structuur zou creëren die de uitvoering van dergelijke projecten mogelijk maakt. Dat betekent dat een soort van « management » moet worden ontwikkeld om gelijk welk thema uit te werken.

De hogescholen en universiteiten hebben zo'n uiteenlopend publiek dat pedagogische hulpmiddelen geen prioriteit zijn. Die instellingen moeten vooral worden aangesproken op het niveau van hun management, en elk geval moet afzonderlijk worden bestudeerd en opgelost, naar het voorbeeld van de dynamiek van de ecolabeling van de ondernemingen.

We wijzen er ook op dat Leefmilieu Brussel geen hiërarchische band heeft met de scholen. Momenteel worden alle milieueducatieprogramma's uitgevoerd dankzij de interesse die gewekt werd bij de leraren en de directies, zonder enig verplichtend karakter. Om resultaten te boeken op het niveau van de hele onderwijssector, is de steun van de inrichtende machten en van de Vlaamse en Franstalige Gemeenschap nodig.

Wat betreft de promotie van duurzame aankopen, werden tot nog toe alleen projecten gerealiseerd die verbonden zijn met de aankopen van schoolmateriaal door de gezinnen. Het promoten van ecologische schoolaankopen blijft relevant, maar gezien het uitblijven van een reële betrokkenheid van de distributiesector bij die problematiek, moet het ecologische schoolmateriaal via andere kanalen worden gepromoot.

#### **Voorschriften:**

69. *Het Gewest zal partnerschappen ontwikkelen met de Vlaamse en Franstalige Gemeenschappen, de inrichtende machten, de federaties van de onderwijsnetten en de gemeenten om synergieën te zoeken bij de realisatie van hulpmiddelen, en om de vrijwillige acties te versterken door meer dwingende maatregelen (omzendbrieven, criteria voor ecologische aankopen, ...).*



70. *Leefmilieu Brussel zal instaan voor de opvolging van de aanpassing en de ontwikkeling van de hulpmiddelen die bestemd zijn voor de scholen. Die hulpmiddelen moeten vooral preventieve acties aanmoedigen op het niveau van:*
- *de vermindering van het papierverbruik*
  - *de strijd tegen verpakkingen*
  - *de strijd tegen voedselverspilling (door een gezonde voeding te stimuleren).*

*Die zullen worden aangepast aan alle onderwijsniveaus : het basisonderwijs, maar ook het kleuteronderwijs, het middelbaar onderwijs en het hoger onderwijs, met inbegrip van de normaalscholen. Ze moeten bijdragen tot de realisatie van twee bijkomende doelstellingen:*

- *de sensibilisering van de leerlingen, de leerkrachten, de toekomstige leerkrachten, maar ook van al het onderhoudspersoneel en het omkaderingspersoneel voor de milieuproblematiek,*
- *de uitvoering van kwantitatieve doelstellingen en van een milieumanagement in de sector van de scholen en de universiteiten*

71. *Het Gewest zal een officiële erkenning van de scholen ontwikkelen op het vlak van de hernieuwbare energie. Die erkenning zal progressieve fasen van engagement omvatten naargelang van het niveau van de betrokkenheid van de school: opvoeding van de kinderen, gedragsverandering, technische verbetering en investering. Daarbij komen zowel de aspecten van preventie, duurzame aankopen als van sortering aan bod.*

### **1.3. De afvalpreventie en het duurzame verbruik in de handel en de horeca promoten**

#### **Doelstellingen:**

- De verpakkingsafval verminderen
- De voedselverspilling verminderen

De handelszaken en meer bepaald de grootdistributie hechten veel belang aan hun imago bij de consumenten, en de overheid kan hen daarbij steunen door de nadruk te leggen op de inspanningen die sommige actoren ontwikkelen om hun milieupraktijken te verbeteren.

De ontwikkeling van een speciale vermelding voor de activiteiten van de handel en de distributie in het kader van het label van « Ecodynamische onderneming » lijkt een interessante piste om het vrijwillige engagement van de ondernemingen in die sector aan te moedigen, en om hen te ondersteunen in hun acties.

Het toepassingsgebied en de criteria moeten nog worden gedefinieerd, maar een ecolabel voor de handelszaken zou de ondernemingen in die sector moeten aanmoedigen:

- om de productie van de verpakkingsafval te verminderen
- om het aanbod van de producten met statiegeld te ontwikkelen
- om de recyclageprestaties van de afvalstoffen te verbeteren
- om hun energieverbruik en de uitstoten van broeikasgassen te verminderen door acties te ondernemen op het niveau van de winkels en het vervoer

Daarnaast zouden die actoren moeten worden aangemoedigd om de keuzes van de consumenten te richten naar ecologische producten:

- door een betere informatie over de belangrijkste milieu-impact van de gangbare consumptieproducten
- door een toename van het aantal producten met een ecolabel of van de producten uit de biocultuur
- door een meer opvallende plaats te geven aan die producten in de rekken
- door een competitief voordeel toe te kennen aan ecologische producten.

#### **Voorschriften:**

72. *Om het vrijwillige engagement van de ondernemingen in de handel en de horeca aan te moedigen, zal het Gewest de toepassing van het label van « Ecodynamische onderneming » ontwikkelen voor de activiteiten in de handel en de distributie.*

*Dat label moet rekening houden met het milieubeheer van de onderneming, maar ook met de aspecten inzake « verkochte producten » voor de consumenten (waarbij het niveau van het label aan het grote publiek toont dat de handelszaak zich richt op ecologische producten en informatie verstrekken over de belangrijkste gevolgen van de producten voor het leefmilieu).*



73. *Leefmilieu Brussel zal een gids met goede praktijken inzake milieubeheer in de sector ontwikkelen over afvalpreventie en afvalbeheer (verpakkingen, voedselverspilling, ...)*
74. *In nauwe samenwerking met de federatie van de horeca zal het Gewest inspanningen doen om voedselverspilling te vermijden, en daarbij een gezonde en duurzame voeding stimuleren.*

## 2. HET BEHEER

### **De wetgeving inzake inzameling en verwerking van afval afkomstig van de activiteit van de economische privéondernemers verduidelijken.**

Ingevolge een gebrekkige kennis van de wetgeving beschikken een groot aantal ondernemers vandaag niet over een in een behoorlijke vorm gestelde overeenkomst met Net Brussel of met een privéonderneming voor de ophaling van hun afval. Ze sorteren dat zoals elke burger, en doorgaans gaat Net Brussel over tot de ophaling daarvan zonder enige vergoeding te ontvangen voor die dienst. Uit hoofde van het Agentschap komt die houding tegemoet aan een bekommernis om de openbare hygiëne – met name vermijden dat niet opgehaald afval op de openbare weg terecht zou komen. Die bekommernis wordt gedeeld door de gemeenten, die erop toezien – volgens variabele intensiteiten – dat de ondernemingen op hun grondgebied de wettelijke voorschriften naleven. Toch stellen we vast dat de wetgeving onduidelijk blijft. Dat is de reden waarom het Gewest de afvalordonnantie zal wijzigen om die verplichting uitdrukkelijk in de teksten op te nemen. Daarbij zal de mogelijkheid worden bestudeerd om de overeenkomst gratis te maken voor de selectief ingezamelde fracties.

Naast het op voet van gelijkheid plaatsen van alle ondernemingen, moet door deze wetswijziging het sorteren aantrekkelijker worden gemaakt, ook bij de privéondernemers.

#### **a) De kantoren**

De inzameling van de afval van de kantoren maakt deel uit van handelsovereenkomsten met het GAN of van privéovereenkomsten. De inzameling van de fracties papier en karton, die georganiseerd wordt door het GAN, is gratis.

Een onderzoek naar de samenstelling, uitgevoerd in 2007, toont een hoog sorteerperscentage aan de bron voor papier en karton (meer dan 90%). Toch bevat de niet gesorteerde fractie van de afval van de kantoren nog 40% papier. Het sorteren van PMD is overigens veel minder ingeburgerd.

Bijgevolg is er een verbeteringspotentieel voor de gescheiden inzamelingen van papier en karton, alsook van de PMD-afval. Ook voor de inzameling van gevaarlijke afvalstoffen lijkt nog een aanzienlijke verbeteringsmarge mogelijk.

Voor de kleine kantoren moet de sensibilisering blijkbaar ontwikkeld worden op het niveau van de beheerders van het gebouw.

#### **Voorschrift:**

75. *Het Gewest zal informatie- en opleidingssessies over het afvalbeheer organiseren voor de beheerders van gebouwen, en zal hulpmiddelen voorstellen zoals overeenkomsten die de bewoners van een gebouw ertoe verbinden om te sorteren en om de instructies betreffende het afvalbeheer na te leven.*

#### **b) De scholen**

Met nagenoeg 200.000 leerlingen hebben de scholen eveneens een niet te verwaarlozen impact op het leefmilieu.

Sorteren lijkt vrij gangbaar te zijn in de klassen maar niet op de speelplaatsen, bij gebrek aan aangepaste vuilnisbakken. Globaal genomen, scoort de deelname aan de gescheiden inzamelingen goed voor papier, maar slecht voor de PMD-afval. Voor die laatste worden de sorteerinstructies slecht nageleefd, en zijn de restpercentages groot. Bovendien lijkt er een gebrek aan samenhang te zijn op het logistieke niveau en worden de sorteerinstructies niet altijd overgemaakt aan de beheersverantwoordelijken van de schoolgebouwen en van de onderhoudsverantwoordelijken van de gebouwen (met name de onderhoudstechnici).



De pedagogische projecten moeten bijgevolg gekoppeld worden aan de schoolprojecten met het oog op meer samenhang in de globale gedragingen. De partnerschappen met de verschillende actoren moeten worden versterkt om samenhang te creëren tussen de preventie, het verbruik en het beheer van afval.

Naast de acties voor sensibilisering en milieuopvoeding moet bijgevolg ook opgetreden worden op het niveau van:

het management in het algemeen, om al de personen te mobiliseren die betrokken zijn bij de aankopen van materiaal en bij het beheer van de schoolgebouwen: inrichtende machten, directies en leerkrachten, administratief en technisch personeel

- de infrastructuur, door een versterking van de middelen voor de gescheiden inzameling en voor een harmonisatie van de sorteerbodschappen
- de logistiek, om de milieupraktijken te coördineren op het niveau van alle partijen die betrokken zijn bij het onderhoud en het beheer van afval

#### **Voorschrift:**

76. *Het Gewest zal de ontwikkeling van een methodologische en logistieke ondersteuning van de scholen aanmoedigen om eenvormig sorteermateriaal te bekomen, dat aangepast is aan de omstandigheden (grootte, gewicht,...), alsook de opleiding van het personeel op het terrein.*

#### **c) De lokale besturen**

77. *Aan ANB zal worden gevraagd om een systeem voor te stellen voor de vernietiging van de verplichte archieven aan de gemeenten en OCMW's, dat milieuvriendelijker is dan de eenvoudige verbranding daarvan. Het Agentschap kan dat systeem in eigen beheer of in partnerschap ontwikkelen.*

#### **d) De handelszaken**

Het BIM heeft in 2008 een studie laten uitvoeren over de typering van de hoeveelheid en de samenstelling van de afvalstoffen op basis van een steekproef van 90 kleinhandelszaken<sup>9</sup>. Op basis van die steekproef wordt geraamd dat de handelszaken van dat type zo'n 30.000 ton afval produceren in het BHG. De hoeveelheden en de samenstelling variëren uiteraard heel sterk naargelang van de grootte van de handelszaak en van de aard van de activiteiten daarvan.

Op basis van die steekproef lijkt de gescheiden inzameling van papier en karton vrij performant, met een ophaalpercentage van meer dan 75%. De deelname aan de PMD-inzamelingen, daarentegen, is heel laag – omwille van de duidelijk geringe hoeveelheid van deze afvalstroom in de handelszaken. De niet gesorteerde afval vertegenwoordigt ongeveer 50% van de afval die door de handelszaken wordt geproduceerd. Die afval bestaat uit min of meer gelijke hoeveelheden organisch afval met sterke variaties (van minder dan 10% voor de uitrustingen van personen en voor diensten, tot meer dan 60% voor de voedingszaken), uit papier en karton, en uit plasticverpakkingen. Die laatste stroom (van ongeveer 2.500 ton) vertegenwoordigt een niet te verwaarlozen hoeveelheid. De recyclagemogelijkheden daarvan zouden beter moeten worden bestudeerd.

Die onderzoeken tonen bijgevolg bevredigende prestaties voor de inzameling van papier en karton, maar heel ontgoochelende prestaties voor de inzameling van organische afvalstoffen en verpakkingen. De hoeveelheid organische afvalstoffen van de voedingszaken zou (samen met die van de horeca en van de bedrijven voor de collectieve restauratie) het voorwerp moeten uitmaken van een grondigere analyse om te oordelen of die al dan niet gescheiden moet worden ingezameld in het kader van het project betreffende een biomethanisatiecentrum.

Het onderzoek van het BIM toont dat de handelszaken een betere voorlichting en een betere begeleiding vragen over de mogelijkheden van een beter afvalbeheer, met inbegrip van gevaarlijke afvalstoffen. Het Gewest zou initiatieven moeten ontwikkelen om die informatie te verzekeren, zowel op het niveau van het afvalbeheer als op het niveau van de verwijderingskanalen.

<sup>9</sup> met uitsluiting van de grootdistributie, de horeca, de slagerijen, de vishandels, de brandstoffenzaken en de autohandels en garages





**Voorschriften:**

78. *Het ANB en Brussel Leefmilieu zullen een gids met goede praktijken ontwikkelen over de sortering en de verwijdering van de afvalstoffen en de gevaarlijke afvalstoffen van de handelszaken. Desgevallend zal de gids worden aangepast aan de kenmerken van de subsectoren.*
79. *Er zullen specifieke proefprojecten worden ontwikkeld voor de gescheiden inzameling van de organische afvalstoffen van de voedingszaken.*

**e) De horeca**

De horecasector onderscheidt zich door een grote concentratie van organische afvalstoffen en glas. De eerste fractie bestaat uit een afvalproductie die door biomethanisatie zou kunnen worden gevaloriseerd. De andere afvalstoffen van die sector zijn weinig of niet geïdentificeerd (verpakkingen, papier, ...).

In het kader van het project tot oprichting van een biomethanisatiecentrum moeten de hoeveelheid en de samenstelling van die afvalstroom beter worden gekenmerkt, met name op het vlak van de organische component daarvan.

**Voorschrift:**

80. *Er zullen specifieke proefprojecten worden ontwikkeld voor de gescheiden inzameling van de organische afvalstoffen van de horecasector.*



## HOOFDSTUK VI : INDUSTRIELE, SPECIFIEKE OF GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN

### Een onduidelijke en moeilijk af te bakenen industriële sector in Brussel

Het Brussels Gewest telt ongeveer 33.000 ondernemingen. De ondernemingen uit de tertiaire sector zijn veruit in de meerderheid, met 90% van de opgetekende ondernemingen. De secundaire sector vertegenwoordigt ongeveer 10% van de bezoldigde tewerkstelling in Brussel.

Van de sectoren met een activiteit die een productiepotentieel van specifieke afvalstoffen bezit, zijn de belangrijkste in termen van werknemers in het BHG:

- de gezondheidssector
- de bouwsector
- de metaalbewerking
- de voedingsindustrie
- de grafische sector (uitgeverij, drukkerij en reproductie, productie van fotofilms,...)
- de verkoop en herstelling van voertuigen (garages en carrosserieën,...)
- de zogenoemde persoonlijke diensten (wasserij, ververij, stomerij, ...)
- de vervaardiging van machines en andere uitrustingen

Uit de aangiften van de afvalophalers in het « afvalregister » kunnen gegevens worden afgeleid per type van afvalstoffen (gevaarlijke afvalstoffen,...). Ze maken het evenwel niet mogelijk om gegevens per activiteitssector te bekomen. Leefmilieu Brussel heeft in 2005 bijgevolg een studie laten uitvoeren om – op basis van de productieratio's – de hoeveelheden niet huishoudelijke afvalstoffen te evalueren per activiteitssector in het BHG. Die hoeveelheden tonen dat de bouwsector, de nijverheidsbedrijven en de bedrijven in de gezondheidssector, de meest afvalstoffen producerende industriële sectoren zijn in Brussel (behalve de afvalstoffen van de kantoren die zijn opgenomen in het hoofdstuk over de soortgelijke afvalstoffen).

Het economische weefsel van het Brussels Gewest onderscheidt zich door een sterke vertegenwoordiging van heel kleine bedrijven en kmo's, die 95% vertegenwoordigen van alle bedrijven in het Brussels Gewest, met een overheersend deel van bedrijven met 1 tot 4 werknemers.

Die bedrijven beschikken over weinig tijd en middelen om informatie in te winnen over de beste milieupraktijken. Die bevindingen werden trouwens bevestigd tijdens de raadplegingen over het afvalplan.

De afdeling Vergunningen van Leefmilieu Brussel ontwikkelt internetpagina's en gidsen of aanbevelingen voor verschillende industriële sectoren in het BHG.

Er moet evenwel een meer interactieve en meer praktische dienst worden ontwikkeld, die permanent beschikbaar is en de bedrijven helpt op het vlak van de preventie en de recyclage van hun afvalstoffen.

### De beschikbare hulpmiddelen in het Brussels Gewest

De hulpmiddelen die door de overheden ter beschikking worden gesteld om een goed beheer van de industriële afvalstoffen aan te moedigen, zijn tot vandaag gericht op de uitwerking van een reglementair kader, op de invoering van controlemiddelen en op de ontwikkeling van informatie- en sensibiliseringscampagnes voor bepaalde specifieke afvalstoffen.

Het reglementaire kader in Brussel heeft de ontwikkelingen gevolgd van de Europese verordening, en heeft in eerste instantie bepalingen ingevoerd met het oog op het beperken van de milieuhinder die wordt veroorzaakt bij de verwijdering van de afvalstoffen (verbrandingsoven, controle van de gevaarlijke afvalstoffen, ...), en het controleren van de afvalbewegingen. Daarna werd het wettelijke kader geleidelijk aan ingevuld: definiëring van de gevaarlijke afvalstoffen, rangschikking van de afvalbeheerswijzen van de afvalstoffen, invoering van het principe van de responsabilisering van de producent, gecijferde doelstellingen, beleidsnormen over de prioritaire afvalstromen.

Het Gewest beschikt over verschillende **administratieve hulpmiddelen** om de verwijdering van de afvalstoffen en in het bijzonder van de gevaarlijke afvalstoffen op te volgen.

- de **vergunning** voor elke ophaler of verwijderaar van gevaarlijke afvalstoffen (er bestaan specifieke vergunningen voor bijzondere gevaarlijke afvalstoffen: gebruikte oliën, PCB's, etc.)



- de **registratie**, voor de ophalers of verwijderaars van bepaalde afvalstoffen (dierlijke afvalstoffen, niet meer bruikbare voertuigen)
- de **milieuvergunning**, voor elke installatie die hinder kan veroorzaken (opslag van afvalstoffen, verwerkingsinstallaties, bouw- en afbraakwerken etc.).
- de **vergunningen voor invoer en/of uitvoer** van de afvalstoffen van of naar de andere landen (verplichting voor alle landen die het Verdrag van Bazel hebben ondertekend, inclusief de Europese Unie).

De voorbije jaren werden de controles gevoelig versterkt, meer bepaald op de toepassing van de reglementering betreffende bepaalde specifieke afvalstoffen (asbest, PCB's, oliën, dierlijke afvalstoffen, ...) alsook op de afvalstoffen die onderworpen zijn aan de terugnameverplichtingen.

Op het vlak van de sensibilisering heeft het Gewest diverse hulpmiddelen ontwikkeld om de bedrijven te informeren over het bestaande reglementaire kader, en om hen aan te moedigen om hun praktijken te verbeteren:

- invoering van het **label « Ecodynamische onderneming »**,
- partnerschap met het BAO en publicatie van de "**Nieuwsbrief Business & Milieu »**
- ontwikkeling van **internetpagina's** voor de professionele actoren
- organisatie van **themaseminars**
- publicatie van **gidsen en aanbevelingen** voor bepaalde sectoren (bouw, carwash, drukkerijen, benzinestations, ...)

De beroep op economische hulpmiddelen (belastingen, subsidies, ...) is vrij beperkt in het Brussels Gewest. Dat is tot op heden beperkt gebleven tot de invoering van het principe van responsabilisering van de producenten voor verschillende afvalstromen.

### **Complementariteit zoeken tussen private en publieke initiatieven**

De specifieke (niet soortgelijke) afvalstoffen worden voornamelijk beheerd door privéoperatoren. Het leveren van ophaal- en verwerkingsdiensten voor die afvalstoffen valt onder de marktregels, en de investeringen geschieden naargelang van de vraag en het aanbod. In het Brussels Gewest wordt het afvalbeheer gerealiseerd door ophaal- en verwerkingsoperatoren van verschillende gewesten. De ophalingen worden georganiseerd zonder rekening te houden met de gewestgrenzen. Dat is ook zo voor de verwerking van de afvalstoffen. Het Gewest is bijgevolg afhankelijk van zijn bureaus voor de verwerking van grote hoeveelheden afvalstoffen en meer bepaald voor de afvalstoffen van de bouwsector, het ziekenhuisafval en gevaarlijke afvalstoffen.

De overheid speelt een essentiële rol bij de regelgeving en de controle. Ze moet tevens instaan voor een goede voorlichting van de bedrijven om die te helpen bij de naleving van de reglementaire verplichtingen. Naast die aspecten moet ze een actieve rol spelen bij de creatie van specifieke verwerkingskanalen, wanneer die ontbreken of ontoereikend zijn. Ze kan de ontwikkeling van dergelijke kanalen ook aanmoedigen door economische incentives of door de synergieën te stimuleren en bepaalde actoren in een netwerk op te nemen.

In die logica lijkt het bijzonder nuttig om reglementaire of economische hulpmiddelen te ontwikkelen met het oog op een beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen. De verwerkingskanalen zijn in sommige gevallen ontoereikend en de kosten verbonden met een milieuvriendelijk beheer zijn soms onbetaalbaar.

Het voorgaande plan vermeldde verschillende pistes op dat vlak, met name:

- de invoering van een « terugkenteken » naar de leveranciers van gevaarlijke stoffen die er zich toe verbinden om de gevaarlijke afvalstoffen van hun klanten terug te nemen
- de creatie van een (privé) fonds voor het beheer van gevaarlijke afvalstoffen (dat kan gericht zijn op het mechanisme van de verantwoordelijkheid van de producenten)
- subsidies aan de economische actoren die inspanningen doen op het vlak van de preventie en de sortering van hun afvalstoffen
- een gedifferentieerde tarifiering die aanzet tot sorteren.

Nu moeten concrete initiatieven op dat vlak worden toegepast.



# 1. DE ONDERNEMINGEN HELPEN OM HUN AFVALSTOFFEN TE VERMINDEREN EN BETER TE BEHEREN

## Doelstellingen

De productie van niet huishoudelijke afvalstoffen met 10% verminderen tegen 2020.  
50% van de industriële afvalstoffen recycleren

De kmo's en KMI's (kleine en middelgrote industrieën) kunnen niet voldoende tijd en middelen vrijmaken voor de milieuproblematiek. Preventie en recyclage van afvalstoffen maken bijgevolg in eerste instantie deel uit van de weinig gekende elementen van de kleine ondernemingen.

De andere Gewesten hebben hulpmiddelen ontwikkeld om de kleine ondernemingen tegemoet te treden:

- het PRESTI-programma in Vlaanderen financiert demonstratieprojecten, en zorgt voor de sensibilisering en de kennis van de kmo's over de preventie van afvalstoffen
- de milieuviseurs van de UWE in Wallonië bieden diensten aan voor juridisch en technisch advies, expertises en bijstand.

In Frankrijk heeft het ADEME een succesvolle actie gerealiseerd betreffende -10% afvalstoffen in de sector van de niet huishoudelijke afvalstoffen. Om dat doel te bereiken, werden verschillende middelen en steunmaatregelen ingezet. Zo werden meer bepaald experts ter beschikking gesteld of proefexperimenten uitgevoerd.

Een efficiënt beheer veronderstelt een goede kennis van de hoeveelheden en types van geproduceerde afvalstoffen, van de beheerskanalen van de afvalstoffen en van de reglementaire verplichtingen, alsook een goede kennis van de gebreken en behoeften van de ondernemingen.

Sommige afvalstoffen vereisen namelijk een specifiek beheer en inzonderheid de gevaarlijke afvalstoffen. Door efficiënt te sorteren kunnen de beheerskanalen geoptimaliseerd worden, stijgen de kansen om de materialen opnieuw te verkopen aan de recyclagekanalen, en kunnen de kosten voor het verbranden en storten vermeden worden

Op het vlak van de preventie zijn de mogelijkheden nog uitgebreider: van de levering in bulk van de materialen tot de terugname van de verpakkingen door de leveranciers, via ecodesign, wijzigingen in de productieprocedures, het gebruik van alternatieve, ecologische materialen en producten, of synergieën met andere ondernemingen voor de uitwisseling van de afvalstoffen.

Bovendien is het mogelijk om aan een bedrijf een groot aantal adviezen te verstrekken om het in de mogelijkheid te stellen om keuzes te maken, om het alternatieven te tonen die leiden tot de vermindering van de hoeveelheid en/of schadelijkheid van de afvalstoffen, en om zijn beheerskosten te verminderen. Die adviezen moeten aangepast zijn aan de specifieke eigenschappen van elke sector.

In sommige gevallen kan een dialoog tot stand worden gebracht met naburige bedrijven, om een gegroepeerd beheer van de afvalstoffen te vergemakkelijken.

## Voorschriften:

*81. Het Gewest zal de ontwikkeling van partnerschappen met de bedrijfswereld en de sectorale federaties ondersteunen om afvaladviseurs in de bedrijven ter beschikking te stellen. De afvaladviseurs moeten de bedrijven helpen om hun afvalstoffen beter te beheren, door hen te helpen bij de toepassing van initiatieven op het vlak van de preventie, het hergebruik, de sortering aan de bron en de recyclage. Die afvaladviseurs kunnen tevens ter beschikking worden gesteld van de non-profit sector (ziekenhuizen, rusthuizen,...).*

*Die opdrachten omvatten o.a.:*

- de diagnose van het huidige beheer en de identificatie van de prioritaire problemen
- steun bij het zoeken naar pistes voor verbetering
- de uitwerking van steunmaatregelen per sector (gidsen, lijsten, diagnosemiddelen, opleidingen .....
- de organisatie van sessies voor de uitwisseling van ervaringen en opleidingen
- steun bij het opstellen van bestekken
- steun bij de besluitvorming
- steun bij de opvolging en evaluatie van de uitgevoerde acties



*De facilitatoren kunnen werken per sector of per geografische zone. Ze bestuderen meer bepaald de mogelijkheid en het belang om ondernemingsverenigingen op te richten voor een gegroepeerd beheer van bepaalde afvalstoffen.*

*Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan het beheer van de gevaarlijke afvalstoffen. Ook de financiële aspecten moeten worden behandeld om de aandacht te vestigen op de rechtstreekse en onrechtstreeks kosten die verbonden zijn met het afvalbeheer.*

82. *Het Gewest verzoekt de ophalers van niet huishoudelijke afvalstoffen om zich kenbaar te maken voordat ze zich inschrijven in een telefoongids. De lijst zal worden opgesteld op basis van de soorten van opgehaalde afvalstoffen en van de voorgestelde diensten.*
83. *Het Gewest zal vergelijkingsindicatoren ontwikkelen om de ondernemingen te helpen bij het bepalen van hun plaats ten opzichte van vergelijkbare ondernemingen, en om hun inspanningen te evalueren.*
84. *Het Gewest zal ernaar streven om de economische activiteit te ondersteunen en de schepping van jobs aan te moedigen door :*
  - *aan ZKO's en kmo's inzamelingsinfrastructuur met het oog op selectieve inzameling en recycling ter beschikking te stellen die is aangepast aan hun specifieke behoeften;*
  - *de goederen- en afvalstromen van en naar het Brussels Gewest te analyseren en de mogelijkheden te onderzoeken om nieuwe economische activiteiten in het leven te roepen in de sector van het hergebruik en de recycling (bijvoorbeeld door de opening van kringloopwinkels in de nabije omgeving van de containerparken).*
85. *In het kader van het label « Ecodynamische onderneming » zal het Gewest sessies organiseren voor de uitwisseling van ervaringen, waarbij de voorbeeldige ondernemingen (of ondernemingen die bekend staan om hun proactieve denkwijze) hun acties aan andere ondernemingen zullen voorstellen.*
86. *Het Gewest zal in samenwerking met de VOB en de sectorale federaties de mogelijkheid bestuderen om bepaalde ondernemingen te groeperen per geografische zone of per sector met het oog op een collectief beheer van de afvalstoffen, en meer bepaald van de gevaarlijke afvalstoffen.*

## **2. DE ONGEWENSTE AFVALSTROMEN SCHEIDEN**

### **Mogelijkheden bieden om zich te ontdoen van asbestafval**

In het BHG worden kleine hoeveelheden asbest geproduceerd die het gevolg zijn van kleine afbraakwerken of renovatiewerken. Vandaag kunnen de particulieren en de kleine ondernemingen zich voor de terugname van dat afval slechts tot één privéoperator richten, mits betaling.

Het Waalse en Vlaamse Gewest hebben onlangs een netwerk ontwikkeld voor de inzameling van het asbestafval van particulieren, door specifieke open of gesloten containers ter beschikking te stellen in de containerparken.

In 2007 werd een studie gerealiseerd door Leefmilieu Brussel met het oog op:

- de evaluatie van de hoeveelheden gebonden asbest, die kunnen worden ingezameld in de containerparken, die afkomstig zijn van de bouwnijverheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), en geproduceerd worden als gevolg van renovatiewerken of afbraakwerken bij de particulieren,
- het uitwerken van voorwaarden voor de terugname van asbest
- de evaluatie van de kostprijs voor de inrichting en de exploitatie van inzamelpunten van gebonden asbest dat door particulieren wordt aangevoerd.

De verwachte hoeveelheden in het BHG op het niveau van de punten voor vrijwillige toevoer worden geraamd op ongeveer 900 ton per jaar naar rato van een verwijdering met 5% van de hoeveelheden per jaar<sup>10</sup>.

<sup>10</sup> Die hoeveelheid stemt overeen met hetgeen wordt verwacht ten opzichte van een vrijwillige toevoer en niet met de totale massa die aanwezig is in de bouwnijverheid. Ze omvat alleen de hoeveelheden die kunnen



De conclusies van het rapport wijzen op het belang om een terugnamesysteem te ontwikkelen van kleine hoeveelheden asbest door de ontwikkeling van vier specifieke inzamelpunten op het grondgebied van het Gewest.

Ook de invoering van een financieringsmechanisme om de kostprijs van de inzameling en de verwijdering ten laste van de particulier te verminderen, zou interessant zijn. Het zoeken naar een structurele oplossing voor dat probleem zou het voorwerp moeten uitmaken van overleg met de andere gewesten.

#### **Voorschriften:**

87. *Het Gewest moet ervoor zorgen dat het Brusselse Gewest over een geschikte minimale infrastructuur beschikt voor de inzameling van asbestafval*
88. *Het Gewest moet de mogelijkheid bestuderen om de inzameling van de asbestafval van particulieren te financieren, met name door een bijdrage van de producenten of de aannemers*
89. *Het Gewest moet een informatiecampagne voeren voor de aannemers en de burgers over de gevaren van asbest en over de voorzorgsmaatregelen voor een correct beheer daarvan*

#### **De middelen voor de inzameling van kleine gevaarlijke afvalstoffen versterken**

Het Gewest moet bijzondere aandacht besteden aan de gevaarlijke afvalstoffen die in kleine hoeveelheden worden geproduceerd. Gevaarlijke afvalstoffen kunnen worden geproduceerd door een groot aantal actoren, met name door rusthuizen, verzorgingsinstellingen, artsen, handelszaken, ambachtslui actief in de sector van de autoverkoop- en reparatie, wasserijen, stomerijen, ververijen, uitgeverijen, drukkerijen,....

De gevaarlijke afvalstoffen die geproduceerd worden door een « kleine onderneming » vertegenwoordigen misschien geen grote hoeveelheden, maar gezien het aantal betrokken ondernemingen en de gevaarlijkheid van de afvalstoffen, is het belangrijk om na te gaan of de inzamelwijzen die bepaald worden in de wetgeving betreffende de gevaarlijke afvalstoffen aangepast zijn voor kleine ondernemingen.

Het Brussels Gewest telt een groot aantal erkende ophalers van gevaarlijke afvalstoffen, maar die zijn soms slecht gekend door de kleine producenten, en hun diensten zijn niet altijd aangepast aan kleine hoeveelheden en worden te duur bevonden. Net Brussel biedt ook een ophaaldienst aan van bepaalde chemische afvalstoffen via de groene plekjes of op aanvraag.

In ieder geval blijkt dat de oplossingen voor de verwijdering van de gevaarlijke afvalstoffen die in kleine hoeveelheden worden geproduceerd door zelfstandigen of kleine ondernemingen in diverse sectoren, onvoldoende ontwikkeld zijn of te duur zijn.

#### **Voorschriften:**

90. *Het Gewest zal een studie laten uitvoeren over de huidige beheerswijzen van kleine gevaarlijke afvalstoffen en een inventaris laten opmaken van de oplossingen die daarvoor werden toegepast in andere Europese landen.*
91. *Het Gewest zal sensibiliseringscampagnes voeren voor de kmo's en de zelfstandigen over een goed beheer van gevaarlijke afvalstoffen.*
92. *Het Agentschap zal de bekendheid en de dienstverlening van de mobiele groene plekjes versterken.*

---

worden aangevoerd door eigenaars van woningen of kleine gebouwen die daar kleine renovatiewerken uitvoeren. De hoeveelheden die eventueel afkomstig zijn van grotere werven (flatgebouwen) of van gebouwen in mede-eigendom zijn daarin niet inbegrepen, aangezien verondersteld wordt dat de beheerders daarvoor een beroep zullen doen op gespecialiseerde firma's.



## Een specifiek plan ontwikkelen voor het beheer en de behandeling van slib

« Slib » is een generische term voor de materie die wordt uitgebaggerd tijdens waterwerken, zowel van waterlopen als van afvalwater. Slib kan bijgevolg voortkomen van straatkolken, riolen (secundair rioleringsnetwerk), collectoren (hoofdrioleringsnetwerk) of van de stormbekkens van de collectoren, maar ook van een kanaal, van de waterlopen, van de wateroppervlakken of van de waterzuiveringsstations van afvalwater, van septische putten en privérioleringen. Dat slib heeft vaak uiteenlopende fysische en chemische eigenschappen (zand of organisch, al dan niet sterk vervuild,..) naargelang van het bouwwerk waarvan het afkomstig is, van de kwaliteit van het water dat erlangs loopt en van het type van omliggende activiteit.

De recente actualiteit heeft het slibbeheer samen met de problematiek van het slib in het kanaal opnieuw op de voorgrond gebracht. Per jaar moet zo'n 40 000 m<sup>3</sup> van dat slib worden beheerd, en de haven zoekt reeds lange tijd naar een economisch aanvaardbare oplossing voor dat beheer.

Het aantal en het type van actoren die verantwoordelijk zijn voor de waterwerken en bijgevolg voor het slib dat wordt geproduceerd bij het uitbaggeren, is de voorbije jaren sterk veranderd. Er zijn geen gegevens over het slib en er is al evenmin bijgewerkte informatie over de beheersmodaliteiten daarvan. Er moet een stand van zaken worden opgemaakt (types van slib, hoeveelheden, kwaliteiten en beheerders).

Het beheer van het slib hangt sterk af van de verontreiniging daarvan. Die wordt bepaald door de kwaliteit van het water waarin de sedimenten worden gevormd. Het is bijgevolg noodzakelijk om een verband te leggen tussen de acties met betrekking tot het slib en de acties met betrekking tot het water.

### Voorschrift:

93. *Het Gewest zal een bijgewerkte inventaris opmaken en een actieprogramma ontwikkelen over de slibstromen.*

## 3. EEN GEÏNTEGREERDE « ECOCONSTRUCTIE » BENADERING ONTWIKKELEN

### De impact van nieuwbouw op het leefmilieu minimaliseren door preventie, hergebruik en recyclage

#### Doelstellingen:

90% (in gewicht) van de recyclage van de bouw- en afbraakafval realiseren.

Het Gewest zal een strategie ontwikkelen voor de nieuwbouw en het leefmilieu. De bedoeling daarvan is de impact van nieuwbouw op het leefmilieu te minimaliseren in alle levensfasen van het gebouw, van de bouwwerf tot de afbraak, inclusief de bezettingsperiode daarvan.

Naast de acties om het sorteren en recycleren van afvalstoffen op de bouwwerf te promoten, moet deze strategie verschillende actievoorstellen omvatten op het vlak van de preventie, de nuttige aanwending en het beheer van afvalstoffen, met als doel, in volgorde van prioriteit:

#### Voorkomen

Men kan voorkomen dat de hulpmiddelen verminderen en dat afval wordt geproduceerd door in een vroeger stadium in te grijpen:

- door het stimuleren van renovatie ten opzichte van nieuwbouw
- door het ontwerp van flexibele ruimten te stimuleren, die anticiperen op de evoluties die verbonden zijn met de bestemming van het gebouw en met de behoeften van de bewoners,
- door een efficiënter gebruik van de materialen die gebruikt worden in een project en daarbij speciaal toe te zien op de beperking van de valpartijen, en door het gebruik te promoten van aangepaste en duurzame materialen.
- door materialen te kiezen in functie van hun grijze energie, van hun gehalte aan gerecycleerde elementen, van hun aard,...
- door de materialen te kiezen op basis van de geschiktheid daarvan voor hergebruik, voor een selectieve afbraak, voor recyclage en voor de verwijdering ervan zonder gevaar.



- door de promotie van alternatieven voor producten en materialen die gevaarlijke afvalstoffen produceren,

### **Hergebruiken**

Door het hergebruik, bij voorkeur in situ, zonder voorafgaande behandeling te promoten

### **Recycleren**

Door het ontwikkelen van de omvorming van afvalstoffen in secundaire grondstoffen

### **Valoriseren**

Door de afvalstoffen te gebruiken als brandstoffen of als andere middelen om energie te produceren.

### **Verwijderen**

Afvalstoffen kunnen worden gevaloriseerd volgens twee kanalen in de volgende preferente volgorde:

- verbranden gevolgd door storten of door een nuttige aanwending van de restanten.
- storten als ze onbrandbaar zijn.

### **Voorschriften:**

#### *94. Het Gewest:*

- *zal studies laten maken die noodzakelijk zijn voor de identificatie van de materialen en van de technieken die de afbraak, het hergebruik of de recyclage bemoeilijken om alternatieven voor te stellen*
- *zal de ontwikkeling van hulpmiddelen steunen, die moeten worden gebruikt bij de nieuwbouw of de renovatie, en die het mogelijk maken om de herinrichtingen, de latere afbraak of sloop van de gebouwen zo goed mogelijk te beheren.*
- *zal via diverse nog te definiëren mechanismen (financiële, reglementaire of vrijwillige) het gebruik aanmoedigen van producten die vervaardigd werden op basis van gerecycleerde, herbruikte of recycleerbare materialen*
- *zal het gebruik stimuleren van gerecupereerde afvalstoffen voor de productie van bouwmaterialen en bouwproducten.*
- *zal toezien op het promoten van:*
  - *de renovatie van bestaande gebouwen in plaats van nieuwbouw*
  - *het creëren van flexibele ruimten, die anticiperen op de evoluties die verbonden zijn met de bestemming van het gebouw, met de behoeften van de bewoners, ...*
  - *een zo efficiënt mogelijk gebruik van de materialen die gebruikt worden in een project en daarbij in het bijzonder toezien op het minimaliseren van de valpartijen, en het gebruik van aangepaste en duurzame materialen stimuleren.*
  - *de keuze van de materialen op basis van hun grijze energie, van hun recyclagefractie, ...*
  - *de keuze van de materialen in functie van hun geschiktheid voor hergebruik bij de afbraak, voor selectieve inzamelingen, voor recyclage en voor risicoloos verwijdering.*

### **Steun aan de selectieve afbraak**

In de context van de stedelijke ontwikkeling, waarbij de renovatie van oude gebouwen een belangrijke uitdaging vormt, is de minimalisering van de afvalstoffen en de recyclage van de materialen des te belangrijker.

De materialen moeten kunnen worden gescheiden van de recycleerbare en herbruikbare fracties. Daartoe is het noodzakelijk dat de verontreinigende stoffen en de verontreinigde materialen in het af te breken gebouw kunnen worden geïdentificeerd vóór de aanvang van de afbraakwerken, alsook de bouwelementen die hergebruikt kunnen worden.

Een Europees project - IRMA – heeft het belang aangetoond van de identificatie en de scheiding aan de bron van de gevaarlijke en toxische afvalstoffen op de afbraakwerken. Het heeft aanbevelingen ontwikkeld die werden uitgevoerd in het kader van de afbraakwerf van de oude gebouwen van de NAVO in Evere. Dat project toont aan dat door selectieve afbraak een hoge kwaliteit van de materialen kan worden bekomen.

Ondernemingen van de sociale economie zoals Retrial of Croisade Pauvreté trachten bij de afbraakwerken zoveel mogelijk materialen te recupereren. Deuren, radiatoren, vloertegels, trappen, sanitaire elementen... kunnen zodoende een koper vinden en een nieuw interieur verfraaien. De ervaring van die ondernemingen toont het belang om die activiteit te steunen en te promoten om de vraag te ontwikkelen.





## **Voorschriften:**

95. *Het Gewest zal, in samenwerking met de confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad, de ontwikkeling trachten aan te moedigen van ondernemingen die zich toeleggen op de terugwinning en de herverkoop van herbruikbare materialen bij de afbraak of renovatie van gebouwen.*
96. *Het Gewest zal de oprichting stimuleren van een kanaal in de sociale economie voor de selectieve ontmanteling van de gebouwen in het BHG. De bedoeling van dat kanaal is het aanmoedigen van de selectieve ontmanteling met het oog op de terugwinning en de herverkoop van herbruikbare materialen.*
97. *Het Gewest zal de mogelijkheid bestuderen om in de Brusselse reglementering de verplichting in te voeren om door onafhankelijke experts een inventaris te laten opmaken van de gevaarlijke afvalstoffen en van de herbruikbare afvalstoffen alvorens over te gaan tot de afbraak van sommige gebouwen.*

## **Verplicht sorteren en hergebruiken van afvalstoffen**

De afvalstoffen van de bouw- en afbraakwerken vertegenwoordigen, met meer dan 600.000 ton per jaar, een belangrijk deel van de niet huishoudelijke afvalstoffen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bij het eerste plan werd een verplichting ingevoerd om inerte afvalstoffen te sorteren en te recyclen. Bij die gelegenheid werd een gids samengesteld voor het beheer van het bouwafval. Die gids werd in 2007 bijgewerkt.

Volgens de cijfers van het « afvalregister » wordt geraamd dat het recyclagepercentage van de bouw- en afbraakafval zo'n 80% bedraagt. De inerte afvalstoffen vormen meer dan 90% van die afvalstoffen.

Het sorteren en recyclen van inerte afvalstoffen lijkt vrij goed te zijn ingeburgerd op de grote bouwerven. Op de kleine bouwerven, daarentegen, blijft het sorteren beperkt door gebrek aan plaats en opleiding.

Leefmilieu Brussel heeft deelgenomen aan het Europese programma APPRICOD, dat de optimale opties wil bepalen voor de sortering aan de bron van plastic bouw- en afbraakafval met de bedoeling die te recyclen.

De ervaring toont dat daar interesse voor is en dat het mogelijk is om op de bouwerven diverse afvalfracties te scheiden. Val-i-Pac heeft een systeem ingevoerd dat ter beschikking wordt gesteld van de inzamelcontainers, en biedt financiële steun voor de inzameling op de bouwerven. Het project toont de interesse van sommige aannemers en de behoefte om de kennis en de opleiding op de bouwverf te ontwikkelen. Bovendien toont het project de noodzaak om de recyclagekanalen verder te ontwikkelen.

## **Voorschriften:**

98. *De controle op de naleving van de geldende recyclageplicht voor aannemers dient te worden versterkt. Er moeten boetes worden opgelegd aan elke aannemer die niet kan bewijzen dat de inerte afvalfractie wordt gescheiden en ter plaatse wordt hergebruikt of wordt ingeleverd bij een sorteercentrum of breekinstallatie.*
99. *Leefmilieu Brussel dient sensibiliseringsacties op te zetten voor de bouwsector, ter bevordering van:*
  - *de selectieve afbraak met het oog op hergebruik en recyclage;*
  - *de naleving van het besluit van 16 maart 1995 betreffende de verplichte recyclage van bepaald bouw- en sloopafval;*
  - *de correcte afvoer van gevaarlijk afval, zoals PCB's en asbest.*
100. *Het Gewest dient de sortering en recyclage op kleine bouwplaatsen te stimuleren door middel van proefprojecten ter demonstratie. De bedoeling hiervan is enerzijds aan te tonen dat het mogelijk is de sortering te organiseren, zelfs als er weinig plaats is, en de besparingen te becijferen die mogelijk zijn door afvalbeheer, en anderzijds een afvalstrategie toe te passen wanneer de beschikbare ruimte op de bouwplaats werkelijk onvoldoende is voor afvalsortering. De resultaten en conclusies van deze proefprojecten worden op grote schaal verspreid onder de ondernemingen in de sector. Er zal een stevige argumentatie worden ontwikkeld.*



101. *Het Gewest dient de burgers en kleine aannemers aan te sporen bouw- en sloopafval te sorteren. Op basis van de resultaten van de proefprojecten dient er een lijst met handige tips te worden opgesteld om de afvalsortering op kleine bouwplaatsen te organiseren.*

102. *Het ANB zal snel een aanvaardbare oplossing uitwerken voor de ophaling van bouwafval dat asbest bevat, en dat afkomstig is van kleine bouwwerven van huizen (in geringe hoeveelheden).*

### **Toeziën op preventie en recycling in duurzame wijkprojecten**

Leefmilieu Brussel heeft een actieprogramma "Duurzame wijken" opgezet, zowel voor de bouw van nieuwe wijken als om een duurzame dynamiek te bevorderen in de bestaande wijken. Het komt erop aan de wijken mee te trekken in een dynamiek van respect voor het milieu en de manier van leven te verbeteren. In deze wijken werken alle actoren samen om verschillende fundamentele, complementaire en onderling afhankelijke belangen met elkaar te verzoenen:

- **behoud van de natuurlijke rijkdommen** en stimuleren van duurzaam bouwen: een beter water-, energie-, lucht- en bodembeheer, maar ook kiezen voor gezonde en natuurlijke materialen bevordert de gezondheid en die van onze planeet.
- **rationaliseren van het verbruik**: verspilling tegengaan, lokale en eerlijke producten kopen, kiezen voor terugwinning, samen investeren in gedeelde middelen, zijn stuk voor stuk milieubewuste handelingen die ons helpen beter te consumeren.
- **afval verminderen**: door de productie van afval te voorkomen, vermindert de hoeveelheid; sortering en recycling verzachten bovendien de problematiek van de afvalverwerking.

Zo ondersteunt Leefmilieu Brussel via een oproep voor projecten in vijf wijken de beschikbaarheid van:

- technische en financiële steun voor projecten van algemeen belang (max. 12.500 €);
- een gepersonaliseerde projectbegeleiding door een "duurzaamwijkanimateur";
- een "dienstenkorf" die opleidingen, lezingen, wandelingen, geleide bezoeken, thema-acties enz. kan bevatten
- hulpmiddelen voor de uitvoering van het project (reclame, informatie, modaliteiten) en voor de communicatie (duurzaamwijkkrant, affiches, website,...).

Deze projecten lijken zeer geschikt om de ontwikkeling van partnerschappen met de lokale actoren te stimuleren om demonstratieprojecten inzake afvalpreventie en –recycling op te zetten.

In samenwerking met VOB en de sectorale federaties, ontwikkelt het Gewest eveneens proefprojecten die tot doel hebben bepaalde ondernemingen van deze wijken te groeperen om een gezamenlijk afvalbeheer te organiseren, en met name van gevaarlijk afval. Deze projecten zijn erop gericht dat er dwingende typebestekken worden opgesteld en informatie- en vormingsbijeenkomsten worden georganiseerd voor de ondernemingen of handelszaken uit deze zone om het afvalbeheer te optimaliseren.

### **Voorschrift:**

103. *In het kader van de oproepen voor projecten voor "duurzame wijken" dient het BHG de ontwikkeling van voorbeeldinitiatieven inzake afvalpreventie en –recycling te ondersteunen. Deze initiatieven kunnen gaan tot het plaatsen van collectieve afvalinzamelingsinstallaties (ingegraven papiercontainers, grofvuilcontainers, ...) of het lanceren van een denkpiste over de inrichting van de woning om er opslagruimten voor afvalstoffen te voorzien.*



## HOOFDSTUK VII : DE ECONOMISCHE EN WETTELIJKE INSTRUMENTEN

Het afvalbeheerbeleid in Brussel steunde tot nog toe in ruime mate op vrijwillige instrumenten. Inzake preventie nemen deze instrumenten verschillende vormen aan, zoals:

- pedagogische instrumenten: ontwikkeling van pedagogische dossiers voor leerkrachten of leerlingen, ontwikkeling van concrete dossiers voor het veranderen van het gedrag voor de leerlingen of de school, zoals de "sleutel op de deur" projecten,
- opleidingen en ter beschikking stellen van facilitatoren voor scholen of bepaalde ondernemingen,
- concrete instrumenten: wedstrijdboekje, antireclamesticker, herbruikbare winkeltassen, ...
- mediacampagnes voor de geschreven pers, radiozenders, tv, affichecampagnes...
- publicaties en themadossiers over afval
- organisatie van tentoonstellingen, lezingen of evenementen

De afgelopen jaren heeft Leefmilieu Brussel meer inspanningen geleverd voor zijn communicatiestrategie:

- **over transversale acties**: de communicatie-instrumenten bespreken verschillende thematieken, zoals energie, lucht, mobiliteit, ...
- **over geïntegreerde instrumenten**: met onder meer de ontwikkeling van campagnes over de ecologische voetafdruk of publicaties zoals de krant "Mijn stad... onze planeet" die ook andere thema's dan afval ter sprake brengt.

Sorteren aan de bron heeft zich eveneens op een vrijwillige basis ontwikkeld. Het ABN heeft zijn inzamelingschema's aangepast om de selectieve inzamelingen te versterken en heeft talloze informatie- en sensibiliseringsacties ontwikkeld.

Het is algemeen bekend dat het gedrag zeer sterk afhankelijk is van de mate van informatie en bewustmaking van de burgers over milieuaangelegenheden. De informatie- en sensibiliseringsinstrumenten zijn dus van cruciaal belang voor het succes van het afvalbeheerbeleid. Maar er zijn ook andere, regelgevende of economische hefboomen beschikbaar die even doeltreffend – of zelfs doeltreffender – kunnen zijn om het gedrag te veranderen.

Het Gewest heeft tot dusver nog geen gebruik gemaakt van dit soort regelgevende of economische instrumenten. Weliswaar kunnen deze, als ze niet goed zijn aangepast, felle weerstand opwekken of net aanleiding geven tot ongewenst gedrag (zoals het negeren van sorteeraanwijzingen of sluikstorten).

Gezien de sorteerresultaten die werden opgetekend in het Brussels Gewest, moet het Gewest evenwel nadenken over andere instrumenten dan de vrijwillige medewerking en voortaan gebruikmaken van alle beschikbare regelgevende, economische en vrijwillige instrumenten om zijn resultaten inzake preventie aan de bron en selectieve inzameling te verbeteren. Hiervoor moet geleidelijk gestreefd worden naar een optimaal evenwicht tussen de verschillende soorten instrumenten, teneinde de beoogde resultaten te maximaliseren en ongewenst gedrag zoveel mogelijk te beperken.

Het Gewest wil dus de efficiëntie van de initiatieven ten gunste van preventie en recyclage verbeteren door middel van acties die erop gericht zijn de regelgevende of economische instrumenten te verbeteren, aan te vullen of te vereenvoudigen.



## 1. REGELGEVING VEREENVOUDIGEN

Elke houder van gevaarlijke afvalstoffen, PCB's, afgewerkte oliën, is verplicht: deze ofwel zelf te verwerken, ofwel in te leveren bij een erkende afvalverwerker volgens de besluiten van 1991 die de verwerking van gevaarlijke afvalstoffen, afgewerkte oliën en PCB's regelen. De erkenning is het bewijs van de technische en administratieve competenties op dit terrein.

Sinds 1991 is de wetgeving geëvolueerd, met onder meer de uitbreiding van de lijst van gevaarlijke afvalstoffen (bv. gsm's). Het Gewest heeft eveneens registratieprocedures ingevoerd voor vervoerders van gevaarlijke afvalstoffen en dierlijk afval. Voor sommige afvalstoffen bestaan er eveneens volgprocedures in het kader van de terugnameplichten.

De bepalingen stellen in sommige gevallen een probleem, en met name voor exploitanten die in het kader van hun activiteiten gevaarlijke afvalstoffen produceren en terugnemen van hun klanten, zoals de koeltechnicus, onderhoudsfirmas, installateurs van transformatoren, enz. of wanneer een onderneming op haar hoofdzetel afval bewaart van verschillende exploitatievestigingen, ... De huidige regelgeving preciseert niet of deze tweede houders van gevaarlijke afvalstoffen al dan niet moeten worden beschouwd als inzamelaars van gevaarlijk afval.

Bovendien heeft 15 jaar uitreiken van erkenningen voor de inzameling van afgewerkte oliën, PCB's en gevaarlijke afvalstoffen aangetoond hoe zwaar de erkenningsprocedure en het dossier zijn voor bepaalde beroepen, en hoe moeilijk het is verschillende soorten erkenningen te eisen en de erkenningscommissie te organiseren.

Enkele mogelijkheden die worden overwogen om de regelgeving te vereenvoudigen, zijn:

- de invoering van een eenvoudig registratiemechanisme voor vervoerders van afvalstoffen en voor tweede houders,
- de harmonisatie van de erkenningsprocedures voor afgewerkte oliën, PCB's en gevaarlijke afvalstoffen,
- de invoering van duidelijker formulieren voor het volgen van de afvalstoffen,
- de mogelijkheid van een variabele verzekering naar gelang het geval,
- de opheffing van de erkenningscommissie,
- de herziening van de aangiftemodaliteiten door een elektronische procedure te voorzien.

### Voorschrift:

*104. Leefmilieu Brussel dient een aantal voorstellen te doen ter vereenvoudiging van de regelgeving inzake afval*

## 2. INVOEREN VAN EEN SORTEEPLICHT

Er zal een sorteerplicht worden ingevoerd voor de gezinnen. Deze verplichting zal van toepassing zijn op fracties die in aanmerking komen voor selectieve inzameling.

### Voorschrift :

*105. Het Gewest dient het principe van een sorteerplicht voor de gezinnen toe te passen. Deze verplichting moet van toepassing zijn op de recyclebare fracties, namelijk staal en aluminium, papier-karton, hol glas, verpakkingsplastic – PET en HDPE. De sortering dient bij voorkeur plaats te vinden door de huis-aan-huisophaling. Het kan ook aan de bron gebeuren op de stortplaatsen.*

*Deze verplichting zou ervoor moeten kunnen zorgen dat de recyclingdoelstellingen bepaald in hoofdstuk 4 worden gehaald. Zo niet zal het Gewest de mogelijkheid bestuderen om andere regelgevende of economische instrumenten (met name de "betaalzak") te ontwikkelen om deze doelstellingen te bereiken.*



### 3. HET PRINCIPE VAN DE VERVUILER BETAALT DOEN NALEVEN OP HET NIVEAU VAN DE ECONOMISCHE OPERATOREN

Naast de verplichting die wordt opgelegd aan de gezinnen, zal het Gewest erop toezien dat zijn wetgeving inzake de afvalverwerkingsplicht wordt verduidelijkt zodat elke particuliere economische operator die afval produceert een afvalophalingscontract afsluit, hetzij bij het Agentschap Net-Brussel, of bij een privéophaler.

Om te voldoen aan de eerder aangehaalde sorteerdoelstelling, zullen de gesorteerde fracties gratis worden teruggenomen wanneer het contract wordt afgesloten met Net Brussel.

Algemeen zal voor dit soort operatoren het principe van de vervuiler betaalt wordt gehanteerd, in de vorm van een in de handel verkrijgbare betaalzak.

#### **Voorschrift:**

*106. Het Gewest zal zijn wetgeving verduidelijken op het vlak van de verplichte afvalverwerking zodat elke private economische operator die afval produceert, gedekt wordt door een afvalverwijderingscontract.*

### 4. HERZIENING VAN DE SOORTEN CONTAINERS DIE TER BESCHIKING WORDEN GESTELD AAN DE GEZINNEN

Het Gewest wordt gekenmerkt door het feit dat de burger de verplichte zakken gebruikt voor de verschillende afvalfracties.

Maar om de recyclingdoelstelling te halen, zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestuderen welke maatregelen in het kader van de verplichte sortering moeten worden genomen om sorteergedrag aan te moedigen.

#### **Voorschrift:**

*107. Het ANB zal bestuderen welke maatregelen moeten worden genomen in het kader van de verplichte sortering om het sorteergedrag aan te moedigen.*

### 5. HARMONISEREN VAN DE BELASTING OP DE AFVALVERBRANDING

Het Vlaamse Gewest heft belastingen op het storten en het verbranden van brandbaar huishoudelijk afval. De bedoeling hiervan is de afvalverwerkers aan te sporen de hiërarchie inzake afvalbeheer toe te passen. Het afvaldecreet werd in 2007 fors gewijzigd om het belastingstelsel te vereenvoudigen.

Het Waalse Gewest heeft zopas een nieuw fiscaal decreet uitgevaardigd (22 maart 2007) dat bedoeld is om de preventie en opwerking van afval te bevorderen (BS 24.04.2007). Dit decreet organiseert de afvalbelasting zodanig dat preventie wordt aangemoedigd en dat de hiërarchie van de verschillende afvalverwerkingsmethoden wordt toegepast, namelijk: recycling, opwerking, energierecuperatie en tot slot storten. De tekst legt dus een verschillende belasting vast voor elk van deze afvalbeheermethoden (storten, verbranden en bijstoken)". Er zijn ook een aantal verlaagde tarieven voorzien voor bepaalde operaties en bepaalde soorten afval.

Bij het vaststellen van de tarieven moet rekening worden gehouden met de tarieven die worden toegepast in de buurgewesten, en meer bepaald in Vlaanderen, om concurrentievervalsing te vermijden tussen de operatoren, maar ook om te voorkomen dat Wallonië door sommigen als zeer aantrekkelijk zou worden gezien om hun afval tegen een lage prijs kwijt te raken.

De tabel hieronder toont de bedragen van de belastingen die van kracht zijn in Wallonië en Vlaanderen.

Het Brussels Gewest heeft geen belasting op de afvalverbranding. Wanneer het afval van andere gewesten naar de gewestelijke verbrandingsoven wordt gebracht, wordt niettemin een belasting geïnd door de buurgewesten zolang het BHG niet zelf een belastingstelsel heeft ingevoerd.



	Belasting
Waals Gewest (belastingen van toepassing in 2010):	
Ongev. afval met terugwinning	6
Gev. afval met terugwinning	12
Ongev. afval zonder terugwinning	25
Gev. afval zonder terugwinning	30
afval van ziekenhuizen en gezondheidszorg	Vrijgesteld
afval afkomstig van bodemsaneringsactiviteiten met / zonder energierterugwinning	1 / 1,5
Vlaams Gewest (geldende tarieven in 2006)	
Al dan niet gevaarlijk huishoudelijk afval	7
Bedrijfsafvalstoffen (PCI)	7
Recyclageresidu's	2

Deze belastingen komen bovenop de toegangstarieven tot de verbrandingsinstallaties.

Merk eveneens op dat deze belastingen een begrotingsfunctie hebben. Ze worden toegewezen aan een fonds dat voor een deel wordt gebruikt om het gewestelijke beleid te financieren. Ze stellen de Gewesten in staat acties te ontwikkelen die erop gericht zijn de doelstellingen te halen die zij zich op dit vlak hebben gesteld. Ze zijn een aanvulling op andere financiële mechanismen die in dezelfde richting gaan. Zo voorziet artikel 31 van het decreet in Wallonië een nieuw belastingverlagingsmechanisme dat gekoppeld is aan het halen van de afvalpreventiedoelstellingen door ondernemingen. Deze doelstellingen worden vastgesteld door middel van besluiten die bekrachtigd worden door het Parlement.

#### **Voorschrift:**

108. *Het Gewest zal een belasting op de afvalverbranding invoeren volgens modaliteiten en tarieven die vergelijkbaar zijn met die die bestaan in het Vlaamse en Waalse Gewest. Deze belasting geeft aan het Gewest de mogelijkheid om:*

- *de preventie en het hergebruik van afval aan te moedigen*
- *fiscale inkomsten te recupereren die haar toekomen*

*De inkomsten hiervan moeten worden besteed aan de financiering van infrastructures en acties in het kader van de uitvoering van het afvalplan via een speciaal begrotingsfonds.*

## **6. AANPASSING VAN DE AFVALVERWERKINGSTARIEVEN**

109. *Ondanks een eventuele belasting op de afvalverbranding, zal het Gewest onderzoeken of het aangewezen is de verbrandingstarieven te herzien, gezien de recentste milieuverplichtingen en de investeringen die gedaan werden in de verbrandingsinstallatie, waardoor de verwerkingskosten zijn gestegen. Deze herziening heeft tot doel de verschillende milieukosten die verbonden zijn aan dit soort afvalverwerking beter te integreren, en tegelijk de verwerkingsinstallatie concurrerend te houden.*

## **7. HERORIËNTEREN VAN DE STEUN EN SUBSIDIES VOOR PREVENTIE, HERGEBRUIK EN RECYCLAGE**

Om het aantal gemeentelijke containerparken (CP) in het BHG te verhogen, diende de Regering op 13 mei 2004 het BRBHG in met betrekking tot de subsidiëring van de gemeenten voor de inrichting en exploitatie van containerparken. Dit wijzigt de vroegere subsidiëringsmodaliteiten voor containerparken en voert een werkingssubsidie in.

Drie jaren zijn er intussen verstreken, maar het aantal gemeentelijke CP is niet gestegen. Ondanks de interesse van de gemeenten tijdens de bespreking van het ontwerp van deze wijziging, heeft sinds de publicatie van het besluit geen enkele bijkomende gemeente enige interesse getoond of een nieuwe aanvraag ingediend voor een nieuw CP.



De bedoeling van de subsidie is "de toegang tot de inzamelingsinfrastructuren te vergemakkelijken voor gezinnen, waardoor hun afval terecht komt in kanalen die de recyclage of het hergebruik van het afval bevorderen". Het doel van de subsidie is dus het aantal CP te vergroten, waardoor ook het aandeel van het gerecycleerd of hergebruikt afval stijgt.

Niettemin moeten we vaststellen dat de CP "niet noodzakelijk garanderen dat het grootste gedeelte van hun afval terecht komt in kanalen die de recyclage of het hergebruik van het afval bevorderen", want:

- slechts één gemeente heeft een officieel circuit georganiseerd voor het hergebruik van grofvuil
- het besluit sluit geen subsidiëring uit van bepaalde gemengde afvalfracties, wat de gemeente er niet toe aanzet een optimale sortering op te leggen waardoor het afval rechtstreeks naar de recyclagekanalen kan worden geleid
- op basis van de subsidiëeringscriteria die beschreven staan in het besluit kan men er niet zeker van zijn dat het grootste gedeelte van het afval effectief bestemd is voor recyclage en hergebruik
- met de berekeningsparameters voor de subsidies is het niet mogelijk alle gemeenten op gelijke voet te stellen.

#### **Voorschriften:**

110. *Het Gewest dient overleg op te starten met de gemeenten om het subsidiëeringsbesluit voor de CP te wijzigen teneinde:*

- meer controle- of stimulerende parameters voor recyclage en hergebruik op te nemen
- de fracties die kunnen worden gesubsidieerd nauwkeuriger te herdefiniëren
- de subsidies hoofdzakelijk toe te spitsen op de fracties die worden ingezameld voor hergebruik en recyclage en de subsidies voor te verwerken (ongevaarlijke) afvalfracties te beperken
- de gemeenten gelijkmatig te subsidiëren door rekening te houden met aanvullende parameters.

111. *Het Gewest dient ernaar te streven modaliteiten en financiële prikkels te ontwikkelen om de inzameling van herbruikbare goederen te verkiezen boven de inzameling van grofvuil.*

## **8. BESTUDEREN VAN DE OPPORTUNITEIT OM HET PRINCIPE VAN DE VERVUILER BETAALT TOE TE PASSEN VOOR ALLE AFVALPRODUCENTEN**

Het doel van het plan is een optimaal percentage van selectieve inzamelingen te bekomen en daarbij het huidige beleid van afvalophaling zonder differentiële tarifiering te handhaven. Er zal evenwel een vergelijkende studie worden gevoerd om na te geven welke gevolgen de invoering van een fiscaliteit die proportioneel is met de hoeveelheid geproduceerd afval kan hebben op de resultaten van de selectieve inzamelingen in Brussel.

#### **Voorschriften:**

112. *Het Gewest zal de burger aan de juiste prijs een kwaliteitsvolle dienstverlening bieden.*

113. *Het Gewest beoogt tevens een systeem uit te werken voor een voor de gezinnen progressieve en solidaire tarifiering van de inzameling van afval die de ondernemingen responsabiliseert. Dit systeem heeft tot doel om de eindverbruikers ertoe aan te zetten zich ecologisch verantwoord te gedragen, net zoals dat gedaan wordt voor water.*

114. *De Regering zal de mogelijkheid onderzoeken om een hoger tariefsysteem in te voeren voor de witte zakken dan voor de (blauwe, groene, gele) zakken met gesorteerde inhoud, rekening houdend met de sociale en familiale toestand van de gezinnen. In functie van de resultaten zullen de conclusies van deze studie ten uitvoer worden gebracht; Het Gewest zal de eventuele negatieve gevolgen van de maatregel neutraliseren door een specifieke regeling in te voeren voor kansarme gezinnen.*

115. *Het Gewest zal een vergelijkende studie laten uitvoeren om de ecologische, economische en sociale gevolgen na te gaan van de tarifieringssystemen die worden toegepast in andere Europese steden om de impact te evalueren die de invoering van zo'n systeem in Brussel kan hebben. Twee jaar na de inwerkingtreding van het plan zal een rapport worden gepubliceerd.*



116. *Het Gewest zal de nodige middelen ter beschikking stellen zodat de Brusselaars over voldoende informatie beschikken over de respectieve kosten van de verschillende opties van afvalbeheer die in Brussel worden toegepast.*





## HOOFDSTUK VIII : DE TERUGNAMEVERPLICHTINGEN

### 1. VERSTERKEN VAN DE OVERHEIDSCONTROLE EN HARMONISEREN VAN DE BESTAANDE STELSELS

Hoewel het eerst enkel indirect werd vermeld in de richtlijn 94/62/EG betreffende verpakkingen, breidde het principe van de verantwoordelijkheid van de producenten zich snel uit naar andere afvalstromen. Inmiddels wordt het in het Europees recht toegepast voor autowrakken (Richtlijn 2000/53/EG), afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) (richtlijn 2002/96/EG), batterijen en accu's (richtlijn 2006/66/EG).

De verantwoordelijkheid van de producenten speelt een steeds grotere rol in het afvalbeheerbeleid. Op basis van het principe van de vervuiler betaalt, wordt de producent of de invoerder van een product verplicht het afval van de producten die hij op de markt heeft gebracht terug te nemen, te zorgen voor een passende verwerking van dit afval en bij te dragen in de kosten van deze verwerking.

In theorie zorgt de verantwoordelijkheid van de producenten dus voor stimulansen voor preventie, aangezien de producenten op die manier genoodzaakt zijn bij het ontwerp van hun producten rekening te houden met de kosten van de afvalverwerking.

In de praktijk kunnen met de uitgebreide aansprakelijkheid van de producenten vooral de kosten voor de selectieve inzameling en de verwerking van bepaalde recycleerbare afvalstromen worden gedekt en worden op die manier de beheerskosten voor de gemeenten beperkt. We kunnen stellen dat de snelle ontwikkeling van de selectieve inzameling van het gemeentelijk afval die de voorbije jaren in België werd waargenomen, in ruime mate op dit mechanisme berust.

België verricht inderdaad pionierswerk op dit vlak omdat het de toepassing van dit principe in grote mate heeft uitgebreid naar andere afvalstromen. Net als in de twee andere Gewesten, gelden er in Brussel terugnameverplichtingen op elf afvalstromen. De drie Gewesten handelen in samenspraak en hebben een gelijkaardig wettelijk kader ingevoerd dat een terugnameplicht vastlegt voor deze 11 stromen<sup>11</sup>. In Brussel is dit wettelijke kader opgenomen in het besluit van 18 juli 2002 (Belgisch Staatsblad van 27/09/2002), gewijzigd door het besluit van 3 juni 2004.

#### **Een gecoördineerd maar aan de gewestelijke bijzonderheden aangepast beheer**

Enkel het verpakkingsafval wordt volledig gecoördineerd beheerd: de Gewesten hebben een samenwerkingsakkoord gesloten en een gemeenschappelijke structuur opgericht, de IVCIE, die belast is met de controle van de producenten alsook van de erkende instanties (FOST Plus en Val-I-Pac).

Het beheer van de andere stromen wordt georganiseerd door milieuovereenkomsten die geval per geval worden onderhandeld. Deze houden rekening met de bijzonderheden van de Gewesten en van de verschillende afvalstromen. Ze kunnen dus aanzienlijk verschillen:

- wat de draagwijdte van de resultaat- en/of inspanningsverbintenissen betreft
- wat het niveau van de overdracht van verantwoordelijkheid aan privéactoren betreft
- wat de omvang en modaliteiten van de interventie van de overheidsactoren betreft.

Deze akkoorden worden door de drie Gewesten gelijktijdig onderhandeld om een zo groot mogelijke overeenkomst te verkrijgen. Niettemin vertonen in de praktijk heel wat milieuovereenkomsten gewestelijke verschillen, hetzij wat de inhoud of de datum van inwerkingtreding betreft.

Omdat zij van toepassing zijn op het ogenblik dat de producten op de markt worden gebracht, moeten de terugnameverplichtingen op zijn minst op nationale schaal een zekere samenhang vertonen en gecoördineerd worden tussen de drie Gewesten. Deze gewestelijke coördinatie of zelfs harmonisatie van de reglementaire of contractuele bepalingen, moet zorgen voor:

<sup>11</sup> Afgedankte voertuigen, oude banden, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en accu's, vervallen en niet-gebruikte geneesmiddelen, voedingsoliën en -vetten, gebruikte oliën (geen voedingsoliën), fotografisch afval en papier en karton



- de afwezigheid van concurrentievervalsing tussen de verschillende actoren die actief zijn op de Belgische markt
- een vereenvoudiging van het leven van ondernemingen en administraties
- een efficiënte complementariteit tussen de Gewesten inzake de controle, hetzij op de producenten of op de inzamelaars
- een coherente communicatie naar de bevolking

### **Een te controleren overdracht van publieke dienstverlening**

De verantwoordelijkheid van de producenten stelt de overheid in staat de kosten van het beheer van het huishoudelijk afval over te dragen op de producenten, die ze op hun beurt afwentelen op de consument. Het zijn uiteindelijk dus de consumenten die de financiële last op zich nemen die vroeger werd gedragen door de belastingbetalers. Dit mechanisme maakt het dus mogelijk goed gedrag te belonen, zowel op het niveau van de producenten als op het niveau van de consumenten.

In de praktijk leidt de invoering van de uitgebreide aansprakelijkheid van de producenten tot een herverdeling van de verantwoordelijkheden tussen overheids- en privéactoren. Zonder specifieke wettelijke dwang, zijn het voortaan de producenten die de modaliteiten van de afvalinzameling bepalen, het bedrag van de milieubijdragen vastleggen, de transport- en recyclageoperatoren kiezen, ...

Aangezien het beheer van het huishoudelijke en daarmee gelijkgestelde afval een taak is van algemeen belang, lijkt het fundamenteel dat er een nauwe band wordt onderhouden met de overheid voor de controle op niet alleen de naleving van de wettelijke verplichtingen, maar ook op het goed bestuur, de transparantie en de efficiëntie van de gebruikte systemen. Bovendien dienen er voor de terugname van huishoudelijk afval andere uitvoeringsmodaliteiten en financieringsmechanismen te worden gedefinieerd dan voor industrieel afval, enerzijds om de reële en volledige kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval te dekken, en anderzijds om te vermijden dat de milieubijdragen die door de gezinnen worden betaald, ook al was het maar gedeeltelijk zouden bijdragen tot de financiering van het beheer van industrieel afval.

Daarenboven moeten de door de producenten ingevoerde systemen georganiseerd zijn rond de openbare dienstverlening voor het afvalbeheer, die met name in stand moet worden gehouden om:

- de algemene organisatie van het afvalbeheer te plannen
- het samengaan van verschillende selectieve inzamelingssystemen te organiseren.

In dit perspectief en op basis van de opgedane ervaring, moet het Gewest meer bepaald:

- toezien op het goed bestuur van de kanalen die werden opgezet en de correctheid van de milieubijdragen
- toezien op de afwezigheid van overlappende financiering tussen huishoudelijk en industrieel afval
- voorkomen dat er overmatige reserves worden opgebouwd
- zorgen voor de efficiëntie van de ingevoerde inzamelingssystemen en hun complementariteit met de andere gemeentelijke afvalinzamelingen
- het milieu beschermen (door met name de voorkeur te geven aan hergebruik boven recyclage)
- erop toezien dat voldoende rekening wordt gehouden met de ecologische, economische en sociale belangen van de recyclagekanalen, vooral in het behoud van de toegang tot ondernemingen uit de sector van de sociale economie
- zich inzetten voor de transparantie van de markten en de naleving van de mededingingsregels bij de toekenning van opdrachten
- zich inzetten voor het behoud van de mogelijkheden voor nieuwe actoren of nieuwe kanalen om een plaats te verwerven op de markt
- de naleving van de terugnameplicht controleren en de strijd aangaan tegen de “free-riders”

### **Rekening houden met de Brusselse bijzonderheden voor de inzameling**

Hoewel de coördinatie met de andere Gewesten verantwoord is op het niveau van de wettelijke verplichtingen en contractuele bepalingen, moet toch evengoed rekening worden gehouden met de bijzonderheden van de Brusselse situatie inzake de inzamelingsregels en de modaliteiten voor de terugbetaling door de privéactoren. Het stedelijke karakter van Brussel en met name het beperkt aantal containerparken zijn een nadeel voor het Brussels Gewest en verantwoordt het zoeken naar alternatieve inzamelingsmethoden.



## Voorschriften :

117. *Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient ernaar te streven zich af te stemmen op de andere Gewesten voor de follow-up en verbetering van de toepassing van de terugnameverplichtingen ten laste van de producenten.*
118. *Het Gewest zal de balans opmaken van het besluit van 18 juli 2002 betreffende de terugnameplicht, de obstakels voor de concrete uitvoering ervan beoordelen en de middelen bepalen om de Brusselse regelgeving dienovereenkomstig te verbeteren.*
119. *Het Gewest dient het besluit van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor bepaalde afvalstoffen te wijzigen. Deze herziening dient gericht te zijn op:*
- *het versterken van de bepalingen inzake hergebruik*
  - *het garanderen van een duidelijk verschil tussen beheer- en financieringsmethoden van huishoudelijk en professioneel afval*
  - *het garanderen van de terugbetaling van de reële en volledige kosten voor de inzameling door de overheidsactoren*
  - *het versterken van het overlegkader tussen de sectoren en de overheidsinstanties, met name over:*
    - *het vaststellen van het bedrag van de bijdragen*
    - *de toekenningscriteria voor inzamelings- en verwerkingsopdrachten*
    - *de modaliteiten voor de follow-up van de toekenning van opdrachten*
    - *de financieringsregels voor de terugname van afval, met name om elke overlappende financiering te vermijden tussen producten die bestemd zijn voor het grote publiek en producten die bestemd zijn voor professionele gebruikers*
    - *de rapportage- en controlemodaliteiten.*
  - *de naleving van de terugnameplicht controleren en de strijd aangaan tegen de "free-riders"*
120. *Het Gewest dient de mogelijkheid te onderzoeken om de verantwoordelijkheid van de producenten uit te breiden naar andere stromen, in de eerste plaats naar stromen waarvan een niet-milieuvriendelijke verwerking aanzienlijke risico's inhoudt voor het milieu, en stromen met een groot hergebruik- of recyclagepotentieel..*

## 2. VERANTWOORDELIJKHEID VAN PRODUCENTEN VAN GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN

*Zoals reeds gezegd, heeft de invoering van de verantwoordelijkheid van de producenten een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van het recyclagebeleid in Europa en meer nog in België. Over de efficiëntie hiervan bestaat momenteel een steeds bredere consensus.*

*De hypothese waarop deze berust, namelijk dat een economische speler zonder twijfel een beslissing neemt die in overeenstemming is met het algemeen belang als hij zelf de volledige kosten en voordelen draagt die voortvloeien uit zijn beslissing (ook de milieukosten), lijkt ruimschoots bewezen.*

Het verantwoordelijkheid van de producenten werd tot dusver bijna altijd verbonden met recyclage- en/of opwerkingsdoelstellingen<sup>12</sup>. Men kan betreuren en zich erover verbazen dat aan producenten van ongevaarlijke producten zoals verpakkingen, papier en dergelijke gevraagd wordt de kosten voor het beheer van hun afvalstoffen voor hun rekening te nemen, terwijl een dergelijke verplichting niet wordt opgelegd voor gevaarlijke producten. Het is eveneens te betreuren dat gevaarlijke producten zoals white spirit, aceton, ammoniak, terpentijn... te koop zijn voor slechts enkele euro per liter.

*De verwerking van gevaarlijke afvalstoffen zoals verf, oplosmiddelen, pesticiden, asbest, .... van gezinnen is zeer duur. Deze kosten zijn tot op heden ten laste van de overheid gebleven.*

*Hetzelfde probleem zien we voor de gevaarlijke afvalstoffen van ondernemingen. De verwerkingskosten zijn ten laste van de eindgebruikers en voor kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bestaan er onvoldoende terugnameoplossingen die economisch interessant zijn in het BHG. De verleiding is dan in veel gevallen groot om zich in milieuvriendelijke omstandigheden van dit afval te ontdoen. De overheid kan dan wel de controle- en sanctiemiddelen uitbreiden, maar zal er nooit in slagen elk risico op bedrog of overtredingen uit te sluiten.*



*Leefmilieu Brussel zal proberen met de andere Gewesten tot een overeenkomst te komen voor de invoering van een responsabiliseringsmechanisme voor de producenten van gevaarlijke producten in België. Deze responsabilisering zal erop gericht zijn de invoering van terugnameoplossingen te financieren tegen een redelijke kostprijs voor de uiteindelijke bezitters van deze producten.*

#### **Voorschrift:**

121. *Het Gewest dient overleg te plegen met de andere Gewesten voor de invoering van een terugnameplicht of voor de toepassing van een stelsel van statiegeld voor de gevaarlijke afvalstoffen van de gezinnen, waarvan de verwijderingskosten ten laste vallen van de ANB, alsook voor de gevaarlijke afvalstoffen van bedrijven.*

### **3. BENADERINGEN PER AFVALSTROOM**

#### **3.1. Verpakkingen**

Door de nieuwe Europese richtlijn voor verpakkingen (2004/12/EG) was een herziening van het samenwerkingsakkoord van 1996 noodzakelijk. De onderhandelingen tussen de Gewesten werden afgerond in de loop van 2008 en op 4 november 2008 werd een nieuw samenwerkingsakkoord goedgekeurd (Belgisch Staatsblad van 29 december 2008). Aansluitend daarop werd de erkenning van FOST Plus die verstreken was, opnieuw besproken tijdens het tweede semester van 2008, en goedgekeurd door de IVCIE (het Belgisch Staatsblad van 27 januari 2009).

De verhoging van de doelstellingen op het vlak van recyclage en valorisatie van afvalstoffen als gevolg van de Richtlijn, heeft geen gevolgen voor België aangezien deze doelstellingen reeds worden gehaald.

Er blijven echter met name in het BHG problemen bestaan in verband met de selectieve afvalophaling:

- de scheidingsresiduen in de blauwe zakken bedragen tussen 30 en 40% van het ingezamelde afval. Dit percentage ligt hoger dan in de andere Gewesten.
- uit bepaalde analyseresultaten van huisvuilzakken blijkt dat de witte zakken nog steeds ongeveer 20kg/inw./jaar verpakkingsafval bevatten dat eigenlijk in de blauwe zak thuishoort, evenals 10kg/inw./jaar 'niet-recycleerbaar' verpakkingsafval dat niet in de blauwe zak mag<sup>13</sup>.

Hierdoor blijft het inzamelpercentage voor huishoudelijke PMD-verpakkingen laag, waarbij minder dan 40% van de afvalstroom wordt ingezameld.

Bijkomende inspanningen moeten leiden tot de selectieve inzameling van meer verpakkingsmateriaal en een vermindering van de hoeveelheid scheidingsresiduen in de blauwe zak. Deze inspanningen moeten samenvallen met de invoering van een sorteerverplichting. De burgers moeten voorts in staat gesteld worden hun afval niet alleen thuis maar ook op openbare plaatsen te scheiden. Initiatieven van de MIVB en de NMBS i.v.m. de installatie van selectieve afvalbakken in metro- en treinstations moeten worden geëvalueerd en indien ze positief worden bevonden, moeten ze worden uitgebreid naar parken, scholen en publieke evenementen.

Daarnaast zal het Gewest een beroep kunnen doen op de financiële en logistieke steun van FOST Plus in de strijd tegen vervuiling op en rond de glasbollen en tegen het sluikstorten.

Wat afvalpreventie betreft zijn de resultaten minder eenduidig omdat ondanks de verplichting voor afvalproducenten om iedere 3 jaar een preventieplan in te dienen, er weliswaar sprake is van een vertraging in de groei van de productie van verpakkingsafval maar nog niet van een absolute daling.

#### **Voorschriften:**

122. *De vertegenwoordigers van het Gewest bij de Interregionale Verpakkingscommissie zullen alles doen om de hoeveelheid verpakkingen die niet kunnen worden gerecycleerd tot een minimum te beperken en zo het sorteren makkelijker te maken voor de consument. Ze zullen tevens zorgen voor het verwijderen van het "Groen Punt" of, bij gebrek daaraan, voor het verduidelijken van de betekenis daarvan zodat deze aan de consumenten nuttige informatie zou verstrekken over de sorteerinstructies.*

<sup>13</sup> Scheidingsresiduen zijn verpakkingen die niet correct gesorteerd werden, ander afval dan verpakkingsafval en verpakkingen die niet werden ingezameld door het sorteercentrum (verlies)



123. Samen met het opleggen van een sorteerverplichting, zal het Gewest de bewustmakingscampagnes in verband met het naleven van de sorteerregels voor verpakkingsafval verder uitbouwen.
124. De modaliteiten van de scheiding van het recycleerbaar droog afval (in zakken en/of containers) zullen opnieuw worden geëvalueerd en proefexperimenten zullen worden uitgewerkt indien mogelijk in samenwerking met FOST Plus en de gemeenten. Wat het thuis sorteren betreft, zal Net Brussel de ontwikkeling en het aanbod op de markt van sorteermaterialen, aangepast aan kleine flats, bevorderen en de grootte van de zakken aan de behoeften van kleine huishoudens aanpassen.
125. Het Gewest zal de gewestelijke actoren aanmoedigen om de infrastructuur voor selectieve inzamelingen te versterken, in het bijzonder op openbare plaatsen (stations, metrohaltes, parken, scholen...) en tijdens evenementen.
126. Het ANB zal samen met FOST Plus projecten uitwerken ter bestrijding van het sluikestorten en voor meer netheid op en rond de glascontainers.

### **3.2. Loodvrije batterijen en accu's en loodstartbatterijen**

In 2006 werd een nieuwe Europese richtlijn goedgekeurd. Deze richtlijn heeft betrekking op alle soorten 'draagbare', 'industriële' of 'auto' batterijen, en legt hogere inzamel- en recyclagedoelstellingen vast.

In België, coördineert BEBAT de inzameling en het beheer van huishoudelijke batterijen (en bepaalde industriële batterijen) terwijl RECYBAT verantwoordelijk is voor loodaccu's.

De wijzigingen van de Richtlijn moeten nog worden omgezet in Brussels recht. Dit zal leiden tot nieuwe onderhandelingen betreffende de bestaande milieuovereenkomsten met de vertegenwoordigers van de producenten/invoerders van batterijen en accu's.

De inzameldoelstellingen van de richtlijn worden reeds gehaald door BEBAT en RECYBAT. In het kader van de besprekingen met de vertegenwoordigers van de sector en met de andere Gewesten, zal het Gewest erop toezien dat er ambitieuzere doelstellingen worden vastgelegd i.v.m. de bestaande vereisten op het vlak van inzameling en recyclage. De modaliteiten voor het organiseren van de terugname van gebruikte batterijen en accu's zullen eveneens worden herbekeken.

Momenteel worden de kosten voor de inzameling van huishoudelijke batterijen gedekt door een inzamel- en recyclagebijdrage van € 0,1239 per batterij. Maar BEBAT legt ook een financiële reserve aan om de kosten van de ecotaks op batterijen te dekken die BEBAT moet betalen indien de wettelijke vastgestelde recyclageniveaus niet worden bereikt. De omvang van deze financiële reserves – ze lijken behoorlijk groot – en hun relevantie roept de nodige vragen op en de Gewesten hebben hierover reeds meermaals geïnformeerd bij de federale overheid.

#### **Voorschriften:**

127. Het Gewest zal de Richtlijn 2006/66/EG betreffende batterijen en accu's omzetten in gewestelijk recht en zal overleg plegen met de andere Gewesten bij het vastleggen van ambitieuze streefcijfers voor selectieve inzameling en recyclage. Deze zullen als basis dienen bij de onderhandelingen over een nieuwe milieuovereenkomst.
128. In het kader van de onderhandelingen met de vertegenwoordigers van de industriële sectoren en de andere Gewesten, zal het Gewest:
- erop toezien dat de beheers- en financiële modaliteiten in verband met draagbare batterijen totaal verschillen van de modaliteiten inzake batterijen voor industrieel gebruik
  - een evaluatie laten uitvoeren aangaande de door BEBAT in het kader van de wet op de ecotaks aangelegde reserves, en indien nodig vragen stellen aan de Federale regering over de noodzakelijkheid om de bijdragen op hetzelfde niveau te houden.



### 3.3. Afgedankte voertuigen

In 2004 werd er een overeenkomst afgesloten met FEBIAC en andere ondernemingsgroepen uit de sector. De vzw FEBELAUTO is namens de sector belast met het nakomen van de in de overeenkomst aangegane verbintenissen. Het betreft ondermeer de verplichting om tegen 2006 een hergebruik- en recyclagepercentage van 85% te realiseren<sup>14</sup>.

In de praktijk, zorgen de rapporteringssystemen tussen FEBELAUTO en de Dienst voor Inschrijving van de Voertuigen (DIV) ervoor dat de chassisnummers van voertuigen die in een erkend demonteercentrum worden binnengeleverd definitief uit de registers worden geschrapt. Toch blijkt dat nog te veel voertuigen aan de legale demontagenetwerken ontsnappen. De illegale opslag en handel in zogenaamde tweedehandsvoertuigen vormt nog steeds een probleem ondanks de verbeterde samenwerking tussen de nationale en lokale politiediensten en de douane.

#### Voorschriften:

129. *In overleg met de andere Gewesten, zullen de vertegenwoordigers van het Gewest erop toezien dat:*
- *er een groter aantal voertuigen kan worden behandeld in de erkende demonteercentra. Het Gewest zal ondermeer de mogelijkheid onderzoeken om een financiële stimulans te bieden voor het inleveren van afgedankte voertuigen bij erkende centra die een certificaat van vernietiging afleveren.*
  - *er een betere controle plaatsvindt van de verwijderingsnetwerken voor afgedankte voertuigen en de exportnetwerken in het bijzonder om zo een einde te maken aan de illegale export van afgedankte voertuigen.*
  - *er een beter zicht komt op de recyclagenetwerken en een betere controle plaatsvindt op het vlak van de berekening van recyclage- en valorisatiepercentages.*

### 3.4. Banden

De milieuovereenkomst met de sector van producenten van rubberbanden trad in werking in 2003 voor een periode van vijf jaar. Het hoofddoel is de terugname en de inzameling van alle banden van de Belgische vervangingsmarkt. De overeenkomst voorziet:

- een inzamelpercentage van 100%
- een percentage voor loopvlakvernieuwing van 25%
- een recyclagepercentage van 20%
- een energetische valorisatie van 55%

Het totale percentage ingezamelde banden daalde tussen 2005 en 2006 tot 86%. Het aantal gerechapeerde banden bleef bovendien ver beneden de opgelegde 25% omdat volgens de sector de gebruikte banden die in aanmerking komen voor een vernieuwing van het loopvlak rechtstreeks worden doorverkocht door handelaars buiten het Recytyre-systeem om. De vraag naar 'gerechapeerde' banden blijft relatief klein in België door de concurrentie van nieuwe banden gefabriceerd in Azië die goedkoop worden verkocht op de Belgische markt. Daarnaast bestaat er ook een parallel circuit van 'herbruikbare' banden naar Oost-Europa en Afrika. De hoeveelheden in kwestie lijken marginaal maar het fenomeen beperkt de traceerbaarheid van de netwerken en kan in sommige gevallen leiden tot het ontstaan van illegale bandendepots.

Hierbij dient aangemerkt dat in het huidige systeem de inzameloper zelf het voor hem voordeligste netwerk kiest en dat RECYTYRE over geen enkel drukmiddel beschikt om recyclage aan te moedigen. Dit resulteert ondermeer in een gebrek aan transparantie en onvoldoende zicht op de verwerkingsnetwerken. Deze werkwijze moet op termijn herzien worden om een betere doorstroming van gebruikte banden naar de recyclagenetwerken, en de netwerken voor energetische valorisatie in het bijzonder, te bewerkstelligen.

Er zijn momenteel onderhandelingen aan de gang over een nieuwe milieuovereenkomst. Deze nieuwe overeenkomst moet RECYTYRE in staat stellen om mechanismen te introduceren die het voor haar mogelijk maken om de recyclagenetwerken financieel te ondersteunen.

<sup>14</sup> Deze doelstellingen worden tegen 1 januari 2015 verhoogd naar 95% hergebruik en recyclage met maximaal 10% thermische valorisatie.



## **Voorschrift :**

130. *In het kader van de onderhandelingen over de nieuwe milieuovereenkomst, zal het Gewest erop toezien dat:*

- *de producenten een grotere rol gaan spelen op het vlak van preventie en meer bepaald op gebied van hergebruik door een betere informatievoorziening naar de gebruikers op de markt van gerechapeerde banden*
- *de inzamel- en verwerkingsnetwerken voor banden, en in het bijzonder de inzamelnetwerken voor herbruikbare banden, beter gecontroleerd kunnen worden*
- *de producenten een ondersteuningsmechanisme invoeren ter bevordering van recyclagenetwerken.*

### **3.5. Afdankte elektrische en elektronische apparaten**

RECUPEL is belast met de uitvoering van de overeenkomst die werd afgesloten met de producenten. Dit beheersorganisme is actief sinds 2001. De milieuovereenkomst uit 2001 liep ten einde in 2006 en de nieuwe overeenkomst waarover sedert aanvang 2005 onderhandeld wordt, is nog steeds niet goedgekeurd. Het ontbreken van een dergelijke overeenkomst werkt nadelig omdat het de vertegenwoordigers van het Gewest beperkt in de mogelijkheid om gegronde uitspraken te doen over de werking van het door RECUPEL ingevoerde systeem.

De besprekingen met RECUPEL verliepen soms stroef, met name waar het de berekening van de bijdragen en de omvang van de door Recupel aangelegde financiële reserves voor het beheer van de 'historische stock' apparaten betrof<sup>15</sup>. Leefmilieu Brussel heeft zelfs een gerechtelijke procedure opgestart voor niet-naleving van de milieuovereenkomst. Sinds 2007, heeft RECUPEL de regels voor het berekenen van de financiële reserves sterk aangepast door niet langer reserves aan te leggen voor de kosten verbonden aan het beheer van toestellen die na 10 of 20 jaar worden afgedankt. Voortaan worden de bij de verkoop van apparaten betaalde bijdragen gebruikt om de beheerskosten van het in het daaropvolgende jaar geproduceerde afval te dekken. Deze nieuwe aanpak zorgt voor een aanzienlijke daling van de bijdragen. De verwachting is dat deze in de loop van 2008 nog verder zullen dalen...

Ondanks aanzienlijke verbeteringen, blijven de ingezamelde hoeveelheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sterk achter bij het Belgische gemiddelde. In 2006, bedroeg de ingezamelde hoeveelheid minder dan de vereiste 4 kg/inw. Een mogelijke verklaring voor de beperkte inzamelcijfers is de illegale export van AEEA naar Azië en Afrika. Deze export wordt in de hand gewerkt doordat vele handelaars de ingezamelde AEEA liever doorverkopen dan inleveren bij het in het kader van de terugnameplicht ingevoerde systeem.

Ook de doelstellingen op het vlak van hergebruik werden niet gehaald. Om hier iets aan te doen, werd er onder toezicht van de drie Gewesten een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door Recupel en de vereniging van actoren uit de sociale economie.

Daarnaast heeft RECUPEL ter ondersteuning van de inzameling van professionele AEEA, RECUPEL PRO in het leven geroepen. Dit systeem ligt in het verlengde van Richtlijn 2002/96/EG betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur die een terugnameplicht invoert voor professionele apparatuur. Deze categorie van AEEA was niet opgenomen in de Milieuovereenkomst die werd afgesloten in 2001. Het door RECUPEL ingevoerde systeem verkeert nog in de proeffase en de resultaten ervan moeten nog worden geëvalueerd, maar het Gewest zal erop toezien dat de financieringsmechanismen voor professionele en huishoudelijke AEEA volledig gescheiden blijven.

## **Voorschrift:**

131. *In het kader van dit plan, zal het Gewest erop toezien dat:*

- *er overleg wordt gepleegd met de andere Gewesten over het afsluiten van een nieuwe milieuovereenkomst met RECUPEL*
- *de Sociale Economie wordt ondersteund door de toegang tot het aanbod van herbruikbare AEEA en technische informatie nodig voor herstellingen te vergemakkelijken, en door percentages voor hergebruik op te leggen aan RECUPEL voor verschillende categorieën van producten.*
- *er binnen het BHG zo weinig mogelijk huishoudelijke AEEA worden verwijderd en afgevoerd buiten de in het kader van de terugnameplicht opgezette systemen.*

<sup>15</sup> Met 'historische stock' worden apparaten bedoeld die op de markt werden gebracht voor de invoering van de bestaande regelgeving. De bijdragen moeten de huidige en toekomstige kosten dekken voor het afvalbeheer van deze apparaten.



- *de financieringsregels voor de terugname van het afval elk risico op kruisfinanciering tussen toestellen bedoeld voor het grote publiek en professionele apparatuur uitsluit.*

### 3.6. Papier

De kaderovereenkomst met Fedis en het BDMV over reclaimedrukwerk liep eind 2006 af en werd nog niet verlengd. Met name FEDIS gaat niet akkoord met de hoogte van de door het Gewest gevraagde milieubijdragen en wil de tarieven aanpassen aan die van de andere Gewesten. Het raamakkoord met Fevia, Febiac, FEE en Agoria is wel nog steeds van kracht.

Omdat controles uitwijzen dat er in Brussel veel buitenlandse pers op de markt wordt gebracht, werden er met 3 invoerders gesprekken aangeknoopt met het oog op het afsluiten van een milieuovereenkomst.

#### Voorschrift:

132. *In het kader van dit plan, zal het Gewest erop toezien dat:*

- *de gesprekken met de marktaanbieders van buitenlandse pers worden afgerond, gericht op het afsluiten van een milieuovereenkomst.*
- *de 'antireclamesticker' door de verdelers van gratis bladen en huis-aan-huisreclame wordt gerespecteerd en klachten dienaangaande beter worden opgevolgd.*
- *er een fonds wordt opgericht conform art 9 van de ordonnantie betreffende het voorkomen en het beheer van afval van producten in papier en/of karton van 22 april 1999 (BS 14.10.1999): dit is dan een manier voor producenten/invoerders die niet lid zijn van een federatie om hun wettelijk verplichte bijdragen te betalen.*

### 3.7. Geneesmiddelen

De milieuovereenkomst voor de terugname van vervallen en niet-gebruikte geneesmiddelen werd in 2004 ondertekend en sinds 1 september 2005 wordt de inzameling georganiseerd en uitgevoerd door de sector: de terugname gebeurt enkel nog via de apotheken, waar gezinnen hun vervallen of niet-gebruikte geneesmiddelen kunnen inleveren.

De overeenkomst stipuleert dat apothekers hun klanten hierover moeten informeren en verplicht zijn de binnengebrachte vervallen of niet-gebruikte geneesmiddelen te aanvaarden. Er bestaat een opvolgingsprocedure en burgers kunnen bij Leefmilieu Brussel aangifte doen van apotheken die hun terugnameplicht niet nakomen.

Er dient aangemerkt dat injectiespuiten met of zonder naald geen deel uitmaken van het akkoord met de sector. Hoewel naaldloze spuiten kunnen worden ingeleverd op de mobiele 'groene plekje's' van Net Brussel, lijkt het toch aangewezen om het inzamelnetwerk voor dit voor bepaalde patiënten courante afval te versterken. De apotheken lijken hiervoor de meest aangewezen oplossing.

#### Voorschrift:

133. *In het kader van dit plan, zal het Gewest onderhandelingen aanvatten met de farmaceutische sector om injectiespuiten en naalden te laten opnemen in de milieuovereenkomst betreffende de terugnameplicht voor vervallen en niet-gebruikte geneesmiddelen..*

### 3.8. Gebruikte voedingsoliën en -vetten

Het erkende organisme 'Valorfrit', dat instaat voor de inzameling van voedingsoliën en -vetten, is sinds 1 januari 2005 operationeel. In 2005, heeft Valorfrit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1.180 ton frituuroliën en -vetten bij professionele gebruikers opgehaald en werd tussen de 100 en 150 ton huishoudelijke frituuroliën en -vetten ingezameld via het Agentschap Net Brussel. Het inzamelnetwerk voor industriële oliën via erkende ophalers staat op punt en de opgehaalde hoeveelheden gaan in sterk stijgende lijn. In de loop van 2007 werd een overeenkomst afgesloten tussen Valorfrit en het Agentschap over de financiering van de inzameling van huishoudelijke oliën.

Omdat de in de Overeenkomst opgenomen doelstellingen momenteel nog niet worden gehaald, laat Valorfrit een onderzoek uitvoeren naar de 'inzamelbare' hoeveelheden op basis van de op de markt gebrachte hoeveelheden. De doelstellingen op het vlak van inzameling zullen worden doorgelicht op basis van de resultaten van dit onderzoek en recente vaststellingen.





De transparantie van de netwerken voor de verwerking van de ingezamelde oliën blijft een aandachtspunt.

**Voorschrift:**

133. *In het kader van dit plan, zal het Gewest toezien op:*

- *de ondertekening van een nieuwe milieuovereenkomst met VALORFRIT*
- *de optimalisatie van de inzameling van voedingsoliën uitgaande van de resultaten van de studie naar de omvang van de afvalstroom.*
- *de transparantie van de recyclage- en verwerkingscircuits voor gebruikte oliën en vetten.*

**3.9. Minerale oliën**

De terugnameplicht voor minerale oliën is van toepassing sinds 1 januari 2003 en talrijke vergaderingen met de vertegenwoordigers van de aardoliemaatschappijen resulteerden uiteindelijk in een milieuovereenkomst. Het belangrijkste discussiepunt betreft de inplanting van bijkomende inzamelpunten voor afvaloliën binnen het Gewest ter aanvulling van de mogelijke inzamelpunten in de gewestelijke en gemeentelijke containerparken. Daarnaast, moet Valorlub zelf ook een onderzoek laten uitvoeren naar de fractie inzamelbare gebruikte oliën.

De transparantie van de netwerken voor de verwerking van de ingezamelde oliën blijft een aandachtspunt.

**Voorschrift:**

135. *In het kader van dit plan, zal het Gewest toezien op:*

- *de ondertekening van een nieuwe milieuovereenkomst met VALORLUB*
- *de transparantie van de recyclage- en verwerkingscircuits voor gebruikte oliën en vetten.*
- *het feitelijke opstarten van de terugnameplicht voor niet-alimentaire oliën door het snel afsluiten van een Milieuovereenkomst of door het indienen van individuele plannen door de producenten/invoerders.*
- *rekeninghoudend met het gevaarlijke karakter van dit type afval, toezien op de uitbouw van een netwerk met voldoende inzamelpunten.*

**3.10. Fotografisch afval**

Op 28 mei 2004 is de milieuovereenkomst in werking getreden voor een periode van twee jaar die tot eind 2007 verlengd werd. Het erkende organisme 'Fotini' staat in voor de terugname van fotografisch afval.

De inzameling van het afval afkomstig van de industrie verloopt over het algemeen vrij goed, maar de inzameling van het afval van de huishoudens kent nog enkele problemen die verband houden met het ontbreken van een akkoord met de openbare inzameloperator.

Hierbij dient aangemerkt dat, gezien de sterke afname van dit type afval door de opkomst van de digitale fotografie, het Vlaams Gewest deze terugnameplicht na afloop van de huidige milieuovereenkomst waarschijnlijk niet zal verlengen.

Het Gewest zal in overleg met het Waals Gewest een standpunt innemen in dit dossier.



## HOOFDSTUK IX : SUPRAGEWESTELIJKE, INTERGEWESTELIJKE EN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Het Gewest werkt samen met de andere Gewesten en de federale overheid in talrijke dossiers die op het nationale niveau moeten worden gecoördineerd. Deze coördinatie is ondermeer noodzakelijk omwille van:

- de rapporteringsverplichtingen ten aanzien van de Europese Commissie: voor wat betreft de afvalstoffenproblematiek, moet het Gewest ondermeer voldoen aan Verordening (EG) nr. 2150/2002 van het Europees Parlement en van de Raad, van 25 november 2002, die een kader vastlegt voor de uitwerking en de verzending van afvalstoffenstatistieken
- de coördinatie van de gewestelijke standpunten inzake Europese en internationale afvalstoffendossiers
- acties die verband houden met productnormen of de voorwaarden voor het op de markt brengen.

Deze coördinatie vindt ondermeer plaats binnen het 'Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid' (CCIM) dat werd gecreëerd in het kader van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu. Een Stuurgroep Afval binnen het CCIM houdt zich specifiek bezig met de afvalstoffenproblematiek.

Daarnaast wordt er voor wat bepaalde dossiers betreft gericht samengewerkt met de andere Gewesten. Dit om de efficiëntie van bepaalde beleidsmiddelen te vergroten en de procedures te vereenvoudigen. Met betrekking tot de terugnameplicht is een gezamenlijke aanpak van essentieel belang voor de bepalingen i.v.m. het op de markt brengen van producten. Hetzelfde geldt voor de opvolging van de afvalstromen.

Het lijkt tevens aangewezen om samenwerkingsverbanden in het leven te roepen voor projecten gericht op de distributiesector of voor bepaalde bewustmakingsacties. Zo werd via het KINT-IRGT een intergewestelijke samenwerking op touw gezet voor de promotie van recyclageproducten.

### **Samenwerking op internationaal niveau**

Naast de officiële institutionele instanties, wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ook een sleutelrol spelen binnen de internationale netwerken van steden en/of regio's. Zo is Leefmilieu Brussel aangesloten bij het ICLEI, dat talrijke initiatieven en instrumenten ontwikkelt om lokale overheden te helpen op het vlak van duurzame aankopen. Daarnaast is het Gewest sinds 1994 voorzitter van een specifiek netwerk genaamd 'Vereniging van Steden en Regio's voor Recyclage'. Dit netwerk groepeer momenteel zo'n 90 steden en regio's in meer dan twintig landen, en stelt het Gewest in staat om:

- kennis te nemen van interessante initiatieven, en mogelijke verbeteringen op het vlak van afvalbeheer te identificeren;
- informatie en gedachten uit te wisselen (studies, seminars, gezamenlijke actieprogramma's) met buitenlandse partners;
- een netwerk van contacten uit te bouwen dat de uitwerking van door de Europese Unie gefinancierde projecten vergemakkelijkt.

In het kader van haar betrokkenheid bij ACR+, heeft het Brussels Gewest ondermeer besloten om actief deel te nemen aan de Europese campagne voor afvalpreventie door het organiseren van een Afvalpreventieweek, dankzij de samenwerking tussen ADEME, ACR+ (...) en een groep vooroplopende lokale en regionale besturen waaronder Catalonië, de regio Porto, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Deelname aan het netwerk van ACR+ heeft de toegang tot de Europese financiering van projecten i.v.m. afvalpreventie, duurzame consumptie en het beheer van bouw- en afbraakafval vergemakkelijkt.

Leefmilieu Brussel neemt tevens deel aan gedecentraliseerde samenwerkingsprojecten in het kader van het Euromediterrane Partnerschap.



## **Voorschriften:**

136. *Het Gewest zal streven naar samenwerking met de andere Gewesten op die gebieden waar een gecoördineerde aanpak noodzakelijk is, de impact van haar initiatieven wordt vergroot of de administratieve procedures worden vereenvoudigd.*
137. *Het Gewest zal streven naar samenwerking met de andere Gewesten voor de opvolging en de controle op de overbrenging van afvalstoffen.*
138. *Het Gewest zal deelnemen aan de werkzaamheden van de Vereniging van Steden en Regio's voor Recyclage en zal actief meewerken aan de ontplooiing van de Europese Campagne voor Afvalpreventie.*
139. *Het Gewest zal streven naar het vergroten van de impact van acties voor afvalpreventie aan de bron door middel van Europese samenwerkingsverbanden. Het Gewest zal met name ieder jaar een reeks bewustmakingsacties opzetten op gebied van afvalpreventie in het kader van de Europese week van de afvalpreventie.*



# HOOFDSTUK X : EVALUATIEMIDDELEN EN FOLLOW-UP VAN HET PLAN

## 1. BETERE OPVOLGING VAN GEGEVENS

Het BHG moet zorgen voor een efficiënte follow-up van de productie en het beheer van afvalstoffen op haar grondgebied, en dit om meerdere redenen:

- voor het opstellen en het evalueren van het afvalplan
- voor de evaluatie van de resultaten van het Brusselse afvalstoffenbeleid
- om tegemoet te komen aan de diverse internationale verplichtingen (meerbepaald in het kader van de verordening betreffende afvalstoffenstatistieken).
- om de gevaren voor de gezondheid en het milieu verbonden aan bepaalde afvalstromen te verminderen:
  - dierlijke bijproducten
  - gevaarlijke afvalstoffen
  - ozonvernietigende substanties
  - verdelgingsmiddelen,
  - ...
- voor de behandeling van vergunningsaanvragen voor grensoverschrijdende afvaltransporten en voor aanvragen voor afvalstortingen in het Waals Gewest
- in het kader van het afleveren van milieuvergunningen.

### Evaluatie van de huishoudelijke en gemeentelijke afvalproductie

Voor wat betreft het gemeentelijk afval, beschikt Leefmilieu Brussel over de ophaalgegevens van het Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN). Deze gegevens laten toe de hoeveelheid 'gemeentelijk' afval, d.w.z. het afval dat wordt opgehaald en beheerd door het Agentschap, te evalueren en de resultaten van de door het Agentschap georganiseerde selectieve afvalophalingen te volgen. De ophalingen van het Agentschap hebben zowel betrekking op huishoudelijk afval als vergelijkbaar afval afkomstig van handelszaken, kantoren, scholen, evenals kmo's en KMIO's (gelijkgesteld afval). In de praktijk is het gezien de integratie van deze activiteiten in het stedelijk weefsel zeer moeilijk om het onderscheid te maken tussen huishoudelijk en gelijkgesteld afval.

Leefmilieu Brussel en het GAN laten regelmatig analyses uitvoeren op een vooraf bepaald aantal huisvuilzakken. Deze analyses verschaffen informatie over de samenstelling van het huishoudelijk afval en laten toe de resultaten of het potentieel van bepaalde specifieke initiatieven te evalueren. De ervaring leert echter dat deze analyses geen betrouwbare schatting opleveren van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval.

### Evaluatie van de industriële afvalproductie

Het Gewest beschikt in deze over verschillende opvolgingsmiddelen, zoals:

- de trimestriële verklaringen van de afvalbeheerders (ophalers, verwerkingscentra).
- het afvalregister van de erkende of geregistreerde ophalers van gevaarlijk en dierlijk afval;
- het monitoringsysteem voorzien door verordening (EEG) nr. 259/93 betreffende de overbrenging van afvalstoffen tussen landen dat inzage geeft in statistieken over bepaalde afvaltransporten tussen verschillende landen:
  - afvalstoffen bestemd voor vernietiging (met inbegrip van de stoffen die voorkomen op de groene lijst) binnen of buiten Europa;
  - afvalstoffen voorkomend op de oranje of rode lijst, of die niet op een lijst voorkomen;
- verklaringen afgelegd met het oog op het bekomen van een ontheffing op het stortingsverbod in het Waals Gewest;
- aangiften in het kader van het beheer van specifieke afvalstromen (asbestwerven, transformator met PCB's).
- aangiften in het kader van de terugnameplicht: de producent of invoerder verstrekt ieder jaar een hele reeks gegevens aan het Instituut i.v.m. de hoeveelheid opgehaald afval en de hoeveelheid producten op de markt.



Daarnaast ontvangt Leefmilieu Brussel in het kader van de toekenning van subsidies gegevens die kunnen overlappen met de hierboven vermelde aangiften:

- containerparken (zie bijlage 3)
- verenigingen actief in de sector van het hergebruik (zie bijlage 4).

De gegevens worden in verschillende vormen (geschreven documenten, Excel-bestanden, ...) aan Leefmilieu Brussel verstrekt. Ze worden vervolgens ingevoerd en verwerkt in een gegevensbank of in Excel-bestanden.

Om de traceerbaarheid van producent tot eindbestemming te garanderen moeten de formulieren bestemd voor de ophaling van gevaarlijk afval de oorsprong en de bestemming van het afval vermelden. Voor de andere afvalstoffen moet de oorsprong van het afval niet worden vermeld, wat de traceerbaarheid beperkt. Bovendien organiseren de operatoren hun afvalophalingen zonder daarbij noodzakelijk rekening te houden met de gewestgrenzen, wat het bijhouden van een gewestelijk productie- en beheersregister voor afvalstoffen aanzienlijk bemoeilijkt. De verwerkingsoperatoren moeten zelf het onderscheid maken tussen afval afkomstig uit Brussel, België of het buitenland.

Het Gewest vult de ontvangen gegevens aan met gerichte onderzoeken of studies om de omvang van de afvalstromen te evalueren. Dit gebeurt aan de hand van productieratio's of de analyse van vuilniszakken. Helaas zijn deze methodes vrij duur en de ervaring wijst uit dat geen enkele van deze methodes volledig betrouwbare gegevens oplevert.

### **Voorschriften:**

140. *Leefmilieu Brussel en het GAN zullen samenwerken aan het verbeteren van de bemonsterings- en analyseprotocollen voor huisvuilzakken om een betrouwbare evaluatie te kunnen maken van de evolutie van het aanbod en de samenstelling van het huishoudelijk afval.*
141. *Het ANB zal elk jaar een analysecampagne van het huishoudelijk afval organiseren. De bemonsterings- en analyseprotocollen zullen worden bepaald in samenwerking met Leefmilieu Brussel en moeten toelaten de impact van specifieke acties op gebied van afvalpreventie en -recyclage te evalueren.*
142. *Leefmilieu Brussel zal occasionele analysecampagnes of onderzoeken laten uitvoeren met het oog op het vervolledigen van de analysegegevens van huisvuilzakken en het evalueren van de impact van haar initiatieven op het vlak van afvalpreventie.*
143. *Leefmilieu Brussel zal specifieke indicatoren ontwikkelen met betrekking tot afvalpreventie. Op dit vlak zal naar samenwerking worden gestreefd op Europees niveau door het organiseren van themaclusters in het kader van de Europese campagne '100 kg minder afval'.*
144. *Leefmilieu Brussel zal een onderzoek laten uitvoeren naar de behoeften en gegevens van het Instituut, met het oog op het bepalen van de mogelijkheden op gebied van het vereenvoudigen en harmoniseren van de verschillende meldingsplichten voor beheerders en om de samenstelling van een geïntegreerde databank mogelijk te maken. Dit onderzoek moet uitmonden in een voorstel tot herziening van de bestaande wetgeving op gebied van afvalregisters en moet de aangifteverplichtingen van de verschillende actoren rationaliseren.*

## **2. DE MEDEWERKING VERZEKEREN VAN ALLE ACTOREN AAN DE UITWERKING VAN HET PLAN**

De ordonnantie van 7 maart 1991 betreffende de afvalstoffen, zoals gewijzigd op 18 maart 2004, legt Leefmilieu Brussel de verplichting op om *'ten minste om de vijf jaar een evaluatie van de uitvoering van het plan bedoeld voor de Brusselse Hoofdstedelijke Raad uit te voeren en de aanzienlijke gevolgen voor het milieu van de tenuitvoerlegging van het plan op te volgen, met name om in een vroeg stadium onvoorziene negatieve gevolgen te identificeren en gepaste corrigerende maatregelen te treffen'.*

De ordonnantie preciseert dat het Instituut, indien het dit nodig acht, sneller kan overgaan tot een dergelijk follow-up.



Het lijkt nuttig om alle actoren die betrokken zijn bij de uitvoering van het plan, en op zijn minst de leden van de Raad voor het Leefmilieu en van de Economische en Sociale Raad, sneller op de hoogte te brengen van de voortgang van het plan.

**Voorschrift:**

*145. Leefmilieu Brussel zal minstens om de twee jaar een rapport over het vooruitgang van het plan voorleggen aan de Raad voor het Leefmilieu en de Economische en Sociale Raad. Dit rapport moet toelaten om te evalueren of het nodig is om in een vroeg stadium corrigerende maatregelen te treffen of moet worden overgegaan tot de uitvoering van een bijkomende milieueffectevaluatie. Deze presentatie kan worden bijgewoond door iedereen die wenst deel te nemen. Het Gewest zal zorgen voor een ruime verspreiding van de informatie over die presentaties om de Brusselaars aan te moedigen om daaraan deel te nemen. Brussel leefmilieu zal de synthese van de presentaties en de debatten overmaken aan de leden van de regering.*



## HOOFDSTUK XI : VERPAKKINGSAFVAL

Verschillende hoofdstukken in het plan handelen over verpakkingsafval. Dit hoofdstuk herneemt alle voorschriften betreffende die afvalstroom zoals de geldende wetgeving dat wil (artikel 7 §3 van de Verordening van 7 maart 1991 betreffende de preventie en het beheer van afval).

### 1. VERMINDERING AAN DE BRON

#### Voorschriften:

13. *Leefmilieu Brussel zal de resultaten van haar acties in de strijd tegen de wegwerpzakken in de kleine handelszaken evalueren, en bepalen of het nodig is om die acties voort te zetten, in samenwerking met de wijkverenigingen van de handelaars.*
14. *Leefmilieu Brussel zal onderzoek doen (via het BODC) om het fenomeen van de oververpakking in de handelszaken te evalueren, en zal acties voeren om de voorbeelden van misbruik ter zake aan te klagen, bijvoorbeeld door het tonen van het oververpakte winkelkarretje en het niet oververpakte winkelkarretje.*
15. *Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal de bevoegde federale overheden aanspreken om wetten te maken die de aanwezigheid van niet recycleerbare verpakkingen moeten beperken. Dat initiatief moet tevens een antwoord bieden op de vragen van de burgers betreffende de al dan valoriseerbare verpakkingstypes.*
64. *Het Gewest zal het promoten van duurzame aankopen door de overheden blijven steunen via de omzendbrief over duurzame aankopen in de overheidsadministraties, door met name de aankoop van oververpakte producten te ontraden en recycleerbare verpakkingen aan te moedigen.*
67. *Leefmilieu Brussel zal blijven zorgen voor de ontwikkeling van tools voor de scholen die preventieve acties tegen verpakkingen aanmoedigen.*
69. *In het kader van de ontwikkeling van het label « Ecodynamische onderneming » voor de handels- en distributieactiviteiten zal het Gewest ook rekening houden met het aspect « verkochte producten » voor de consumenten (niveau van label dat aan het grote publiek toont dat de handelszaak ecologische producten wil aanbieden (zie hoofdstukken duurzame aankopen)), zal het informatie bieden over de belangrijkste ecologische gevolgen van de producten, en in die optiek de verkoop van producten met recycleerbare verpakkingen stimuleren en de verkoop van oververpakte producten verwerpen.*
70. *Leefmilieu Brussel zal een gids met goede praktijken van milieubeheer in de horecasector ontwikkelen over de preventie en het beheer van afval, dat een hoofdstuk over verpakkingen bevat.*

### 2. TOEPASSING VAN DE TERUGNAMEPLICHT

#### Voorschriften:

113. *De vertegenwoordigers van het Gewest bij de Interregionale Verpakkingscommissie zullen alles doen om de hoeveelheid verpakkingen die niet kunnen worden gerecycleerd tot een minimum te beperken en zo het sorteren makkelijker te maken voor de consument. Ze zullen tevens zorgen voor het verwijderen van het "Groen Punt" of, bij gebrek daaraan, voor het verduidelijken van de betekenis daarvan zodat deze aan de consumenten nuttige informatie zou verstrekken over de sorteerinstructies.*
114. *Samen met het opleggen van een sorteerverplichting, zal het Gewest de bewustmakingscampagnes in verband met het naleven van de sorteeregels voor verpakkingsafval verder uitbouwen.*



115. *De modaliteiten van de scheiding van het recycleerbaar droog afval (in zakken en/of containers) zullen opnieuw worden geëvalueerd en proefexperimenten zullen worden uitgewerkt indien mogelijk in samenwerking met FOST Plus en de gemeenten. Wat het thuis sorteren betreft, zal Net Brussel de ontwikkeling en het aanbod op de markt van sorteermaterialen, aangepast aan kleine flats, bevorderen en de grootte van de zakken aan de behoeften van kleine huishoudens aanpassen.*
116. *Het Gewest zal de gewestelijke actoren aanmoedigen om de infrastructuur voor selectieve inzamelingen te versterken, in het bijzonder op openbare plaatsen (stations, metrohaltes, parken, scholen...) en tijdens evenementen.*
117. *Het ANB zal samen met FOST Plus projecten uitwerken ter bestrijding van het sluikstorten en voor meer netheid op en rond de glascontainers.*





## ANNEXE 1 : BEGROTINGSVOORSTEL<sup>16</sup>

### BEGROTING LEEFMILIEU BRUSSEL - Totaal budget (in duizenden euro)

	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal
<b>HUISHOUDELIJK AFVAL</b>						
<b>Preventie</b>						
Algemene communicatiemodaliteiten	200	200	200	200	200	1.000
Gegevens	180	80	80	80	80	500
Strijd tegen de voedselverspilling	60	10	60	10	60	200
Strijd tegen de papierverspilling	30	180	30	30	30	300
Strijd tegen de overbodige verpakkingen	25	25	50	25	25	150
Strijd tegen de gadgets en de overbodige aankopen	110	135	85	135	235	700
Hergebruik en tweedehands	90	40	90	90	90	400
Ondersteuning van de sociale economie	350	350	375	400	400	1.875
De organische afvalstoffen verminderen	130	130	180	130	130	700
Beleid van duurzame aankopen	150	150	250	250	150	950
<b>TOTAAL</b>	<b>1.325</b>	<b>1.300</b>	<b>1.400</b>	<b>1.350</b>	<b>1.400</b>	<b>6.775</b>
<b>GELIJKGESTELD AFVAL</b>						
<b>Preventie</b>	<b>210</b>	<b>310</b>	<b>160</b>	<b>260</b>	<b>260</b>	<b>1.200</b>
<b>INDUSTRIEEL / SPECIFIEK EN/OF GEVAARLIJK AFVAL</b>						
<b>Preventie</b>	<b>550</b>	<b>550</b>	<b>650</b>	<b>650</b>	<b>600</b>	<b>3.000</b>
<b>Beheer</b>	<b>350</b>	<b>250</b>	<b>200</b>	<b>200</b>	<b>200</b>	<b>1.200</b>
<b>ECONOMISCHE EN WETTELIJKE INSTRUMENTEN</b>	<b>250</b>	<b>200</b>	<b>210</b>	<b>170</b>	<b>170</b>	<b>1.000</b>
<b>TOTAAL</b>	<b>2.685</b>	<b>2.610</b>	<b>2.620</b>	<b>2.630</b>	<b>2.630</b>	<b>13.175</b>

### BEGROTING NET BRUSSEL Verschillen ten opzichte van de huidige begroting (in duizenden euro)

	2010	2011	2012	2013	Totaal
Biomethanisatie van de organische stoffen			2.000	2.000	4.000
Versterken van de selectieve inzameling (sensibiliserings- en controle acties van de witte zak)	2.500				2.500
Versterken van de selectieve inzameling (controle acties van de witte zak)		1.200	1.200	1.200	3.600
Containerparken		500	500		1.000
Ingegraven glascontainers	162,5	162,5	300	300	925
<b>TOTAAL</b>	<b>2.350</b>	<b>1.850</b>	<b>1.850</b>	<b>2.350</b>	<b>8.700</b>

<sup>16</sup> De ontwikkeling van die begroting zal voor de huidige en toekomstige regering(en) afhangen van de begrotingsmiddelen die op dat moment beschikbaar zijn, en zal onderhandeld worden binnen de normale begrotingscyclus.



**ONTVANGSTEN en BESPARINGEN Verschillen ten opzichte van de huidige begroting (in duizenden Euro)**

	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>Totaal</b>
Verplichting afvalverwijderingscontract	2.000	3.000	4.000	5.000	15.000
Ontvangsten verbrandingstaksen	550	550	550	550	2.200
<b>TOTAL</b>	<b>2.550</b>	<b>3.550</b>	<b>4.550</b>	<b>5.550</b>	<b>16.200</b>

De sorteerplicht zal leiden tot een verhoging van het aantal controleurs (een verhoging met 20 controleurs betekent een kostprijs op jaarbasis van +/- 800.000 Euro). Van die maatregel wordt evenwel verwacht dat die zal leiden tot een vermindering van de hoeveelheden die niet gesorteerd zijn voor de verbrander en naar andere sorteerkanalen worden geleid die minder duur zijn (biomethanisatie, compostering) of die in aanmerking komen voor een derdebetaler (papier, karton, plastic die het voorwerp uitmaken van een betaling door Fost + en Fedis).

De overeenkomst tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Fost + voorziet trouwens een vergoeding per ton selectief ingezameld afval. Op basis van de huidige tonnages zou het Gewest minder vergoedingen van Fost + ontvangen, die dan door het Gewest zou moeten worden gecompenseerd. Omgekeerd zou het nemen van reglementaire maatregelen voorkomen dat het Gewest aanvullend tussenbeide kan komen.

De verplichting om te beschikken over een afvalverwijderingscontract zou eveneens een positief effect moeten hebben, aangezien daarbij moet worden van uitgegaan dat het Agentschap Net Brussel in dat geval geleidelijk aan zijn doelstellingen van ontvangsten van 20 M Euro zal bereiken (de huidige ontvangsten bedragen 15 à 16 M Euro).

De verbrandingstaks maakt een ontvangst mogelijk van 550.000 Euro op basis van de tonnages die verbrand worden in NOH en niet afkomstig zijn van de inzamelingen van het Agentschap Net Brussel (80.000 tonnes vermenigvuldigd met 7 Euro).

Deze evaluatie toont aan dat, hoewel ze succesvol is, de toepassing van het Plan, over het algemeen genomen, zou moeten leiden tot besparingen voor het Brussels Gewest.



## BIJLAGE II : BEREKENINGSMETHODEN VAN HET PREVENTIEPOTENTIEEL OPGENOMEN IN HET PLAN

Waarschuwing :

De cijfers zijn afgerond!

Dat kan leiden tot de volgende bevindingen:

- een deelnamepercentage van 1% leidt tot een vermindering van minder dan 1 kg en wordt bijgevolg afgerond op « 0 »

- in het geval van een totaal met twee maal « 0 » kan men uitkomen op het cijfer 1.

### Gezinnen

#### Organische afvalstoffen

	Bron 2005 (T)	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelname	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/jaar)	Verminderingspotentieel (kg/inw/jaar)	Resterend verminderingspotentieel (kg/inw/jaar)	Individuele vermindering in kg, afgerond
Anti-voedselverspilling	15.000	1%	80%	40%	0	5	5	12
Compostering voedselafval	30.000	12%	75%	40%	3	10	7	25
Compostering tuinafval	30.000	12%	75%	60%	3	15	12	met tuin : 75 zonder : 0

#### Papier

	Bron 2005	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelname	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/jaar)	Potentiële vermindering kg/inw/jaar)	Resterend potentieel (gewestelijk gemidd)	Individuele vermindering
"Geen reclame-aub"	9.000	12%	100%	45%	1	4	3	10
Demat kranten, tijdschriften	10.000	0%	30%	30%	0	1	1	3
Demat A4...	6.000	0%	50%	40%	0	1	1	3
Demat telefoonboeken	5.000	0%	100%	40%	0	2	2	5



## Verpakkingen

	Bron 2005	% reeds deelne mend	% verwach t effect	% potentiële deelna me	Reeds effectieve vermind ering (kg/inw/jaar))	Potentiële vermind ering kg/inw/ jaar)	Resteren d potentieel (gewesteli jk gemidd	Individuele vermind erin g
Water van de kraan	5.000	15%	100%	50%	1	3	2	6
Neen aan de wegwerpzakken in de winkel	1.000	10%	90%	90%	0	1	1	1
Statiegeld	12.000	5%	50%	50%	0	3	3	6
Geconcentreerd , geen oververpakking ...	35.000	0%	25%	50%	0	4	4	9

## Voorwerpen en grofvuil

	Bron 2005	% reeds deelne mend	% verwach t effect	% potentiële deelna me	Reeds effectieve vermind ering (kg/inw/jaar))	Potentiële vermind ering kg/inw/ jaar)	Resteren d potentieel (gewesteli jk gemidd	Individuele vermind erin g
Anti overbodige voorwerpen	7.000	5%	75%	40%	0	2	2	5
Ophaling grof vuil	50.000	20%	10%	90%	1	5	4	5
Ophaling kledij & lederwaren	4.000	50%	75%	90%	4	6	2	6
Herbruikbare luiers	14.000	0%	100%	7%	0	1	1	Indien 1 baby : 280

<b>Andere gezinnen</b>	27.000	0%	0%	0%	0	0	0	0
<b>TOT gezinnen</b>	260.000				13	63	50	96 - 451

Op een bron van huishoudelijk afval van 260.000 T betekent dat een gemiddelde van 260 kg/inw/jaar :

- De Brusselaars hebben reeds een gemiddelde vermindering van 13 kg gerealiseerd
  - Blijft nog een gemiddeld verminderingspotentieel van 50 kg
- (Totaal : 63 kg, of 19% vermindering)

Op het individuele niveau, voor iemand die alle initiatieven neemt, kan die vermindering variëren van 96 tot 451 kg :

\*Zonder tuin/zonder baby = 96 kg

Met tuin – met baby : 451



## Scholen

De hoeveelheden afval die geproduceerd worden door de scholen, zijn beperkt en dus ook het absolute verminderingspotentieel. Toch is het kwantitatieve effect in de scholen vertienvoudigd, rekening houdend met de pedagogische impact van de acties (opleiding van de volwassenen van morgen tot een andere consumptie).

Aangezien de acties in de strijd tegen de voedselverspilling, de papierverspilling en de verpakkingen met elkaar verbonden zijn in eenzelfde pedagogisch dossier, werden de cijfers van de afvalverminderingen voor die 3 stromen hieronder eveneens met elkaar verbonden.

	Bron 2005 Afgerond (T)	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelna me	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/ jaar)	Potentiële vermindering kg/inw/ jaar)	Resterend potentieel (gewestelijk gemidd)in kg/inw/afgerond	Individuele vermindering (per leerling) In kg/leerling/afgerond
Anti verspilling voedsel, papier, verpakkingen	3.000	1%	50%	70%	0	1	1	9
Andere scholen	3.000	0%	0%	0%	0	0	0	0

## Kantoren

	Bron 2005 Afgerond (T)	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelna me	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/ jaar)	Potentiële vermindering kg/inw/ jaar)	Resterend potentieel (gewestelijk gemidd)in kg/inw/afgerond	Individuele vermindering (per leerling) In kg/werkne mer/afgerond
Anti-voedselverspilling	10.000	1%	50%	40%	0	2	2	15
Papier (A4, reclame, kranten, ...)	50.000	10%	30%	75%	2	12	10	45
Verpakkingen	4.500	5%	30%	40%	0	1	1	4
Andere kantoren	15.000	0%	0%	0%	0	0	0	0

## Handelszaken (gedeeltelijk, slechts enkele handelssectoren)

	Bron 2005 Afgerond (T)	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelna me	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/ jaar)	Potentiële vermindering kg/inw/ jaar)	Resterend potentieel (gewestelijk gemidd)in afgeronde kg	Individuele vermindering In afgeronde kg
Verpakkingen , papier & karton	9.500	1%	20%	40%	0	1	1	/
Andere handelszaken	20.000	0%	0%	0%	0	0	0	0



## Groene ruimten

	Bron 2005 Afgerond (T)	% reeds deelne mend	% verwacht effect	% potentiële deelname	Reeds effectieve vermindering (kg/inw/jaar)	Potentiële vermindering kg/inw/jaar	Resterend potentieel (gewestelijk gemidd)in afgeronde kg	Individuele vermindering In afgeronde kg
Te composteren groen afval	15.000	0%	75%	20%	0	2	2	/

## ALGEMEEN TOTAAL

	Bron (afgerond)	Reeds gerealiseerde vermindering (kg/inw/jaar)	Resterende vermindering(kg/inw/jaar)	Tot (kg/inw/jaar)
gezinnen	260.000	13	50	63
Scholen	6.000	0	1	1
Kantoren	79.500	2	13	15
Handel	29.500	0	1	1
Groene ruimten	15.000	0	2	2
<b>TOTAAL</b>	<b>390.000</b>	<b>15</b>	<b>66</b>	<b>81</b>



# INHOUDSTAFEL

HOOFDSTUK I : INLEIDING .....	3
HOOFDSTUK II : MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN VAN HET AFVALBEHEER IN HET BRUSSELS GEWEST .....	5
1. DE ONTWIKKELINGEN VAN HET EUROPESE BELEID .....	5
2. DE BIJZONDERHEDEN VAN HET BRUSSELSE AFVALBEHEER .....	5
HOOFDSTUK III : DRAAGWIJDTE, DUUR, TERMIJNEN EN STRUCTUUR VAN HET PLAN.....	7
HOOFDSTUK IV : HUISHOUELIJK AFVAL .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.
1. DE VERMINDERING AAN DE BRON .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.
1.1. De strijd tegen de voedselverspilling.....	11
1.2. De strijd tegen de papierverspilling .....	12
1.3. De strijd tegen overbodige verpakkingen .....	13
1.4. De strijd tegen gadgets en overbodige aankopen.....	14
1.5. De vermindering van organisch afval .....	155
1.6. Een ambitieus beleid inzake duurzame aankopen .....	17
2. HERGEBRUIK EN TWEDEHANDSARTIKELEN BEVORDEREN .....	19
HERGEBRUIKACTIES VAN SOCIALE-ECONOMIEBEDRIJVEN ONDERSTEUNEN.....	200
3. HET BEHEER VAN AFVAL .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 1
3.1. Rol van overheid blijft overheersen bij afvalbeheer.....	211
3.2. Organisch afval valoriseren via biogaswinning.....	222
3.3. De modernisering van de verwerkingstools voor PMD en papier .....	222
3.4. Selectieve inzamelingen met het oog op recycling verhogen met 50% tegen 2014 .....	233
3.5. Het energierendement van Brussel Energie verbeteren.....	Erreur ! Signet non défini. 3
3.6. Containerparken en andere actiemiddelen .....	244
3.7. Inzameling in verticale woonvorm.....	244
3.8. Ingegraven containers.....	25
HOOFDSTUK V : GELIJKGESTELD AFVAL.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 6
1. BEPERKING AAN DE BRON .....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 6
1.1. Afvalpreventie en duurzaam verbruik in kantoren promoten.....	277
1.2. Afvalpreventie en duurzaam verbruik in de scholen promoten .....	28
1.3. De afvalpreventie en het duurzame verbruik in de handel en de horeca promoten .....	300
2. HET BEHEER.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 1
2.1. De wetgeving inzake inzameling en verwerking van afval afkomstig van de activiteit van de economische privéondernemers verduidelijken. ....	311
HOOFDSTUK VI : INDUSTRIËLE, SPECIFIEKE OF GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 6
1. DE ONDERNEMINGEN HELPEN OM HUN AFVALSTOFFEN TE VERMINDEREN EN BETER TE BEHEREN .....	366
2. DE ONGEWENSTE AFVALSTROMEN SCHEIDEN.....	377
3. EEN GEÏNTEGREERDE « ECOCONSTRUCTIE » BENADERING ONTWIKKELEN.....	39
HOOFDSTUK VII : DE ECONOMISCHE EN WETTELIJKE INSTRUMENTEN .....	433
1. REGELGEVING VEREENVOUDIGEN .....	444
2. INVOEREN VAN EEN SORTEERPLICHT.....	444
3. HET PRINCIPE VAN DE VERVUILER BETAALT DOEN NALEVEN OP HET NIVEAU VAN DE ECONOMISCHE OPERATOREN .....	455
4. HERZIENING VAN DE SOORTEN CONTAINERS DIE TER BESCHIKING WORDEN GESTELD AAN DE GEZINNEN.....	455
5. HARMONISEREN VAN DE BELASTING OP DE AFVALVERBRANDING .....	455
6. AANPASSING VAN DE AFVALVERWERKINGSTARIEVEN.....	ERREUR ! SIGNET NON DEFINI. 6
7. HERORIËNTEREN VAN DE STEUN EN SUBSIDIES VOOR PREVENTIE, HERGEBRUIK EN RECYCLAGE .....	466
8. BESTUDEREN VAN DE OPPORTUNITEIT OM HET PRINCIPE VAN DE VERVUILER BETAALT TOE TE PASSEN VOOR ALLE AFVALPRODUCENTEN.....	47



<b>HOOFDSTUK VIII : DE TERUGNAMEVERPLICHTINGEN.....</b>	<b>49</b>
<b>1. VERSTERKEN VAN DE OVERHEIDSCONTROLE EN HARMONISEREN VAN DE BESTAANDE STELSLS .....</b>	<b>49</b>
<b>2. VERANTWOORDELIJKHEID VAN PRODUCENTEN VAN GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN .</b>	<b>51 1</b>
<b>3. BENADERINGEN PER AFVALSTROOM .....</b>	<b>522</b>
<b>3.1. Verpakkingen.....</b>	<i>Erreur ! Signet non défini.</i> <b>2</b>
<b>3.2. Loodvrije batterijen en accu's en loodstartbatterijen .....</b>	<b>533</b>
<b>3.3. Afgedankte voertuigen .....</b>	<i>Erreur ! Signet non défini.</i> <b>4</b>
<b>3.4. Banden .....</b>	<i>Erreur ! Signet non défini.</i> <b>4</b>
<b>3.5. Afgedankte elektrische en elektronische apparaten .....</b>	<b>555</b>
<b>3.6. Papier .....</b>	<i>Erreur ! Signet non défini.</i> <b>6</b>
<b>3.7. Geneesmiddelen.....</b>	<b>56</b>
<b>3.8. Gebruikte voedingsoliën en -vetten .....</b>	<b>56</b>
<b>3.9. Minerale oliën .....</b>	<b>57</b>
<b>3.10. Fotografisch afval .....</b>	<b>57</b>
<b>HOOFDSTUK IX : SUPRAGEWESTELIJKE, INTERGEWESTELIJKE EN INTERNATIONALE SAMENWERKING .....</b>	<b>58</b>
<b>HOOFDSTUK X : EVALUATIEMIDDELEN EN FOLLOW-UP VAN HET PLAN .....</b>	<b>600</b>
<b>1. BETERE OPVOLGING VAN GEGEVENS.....</b>	<i>ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.</i> <b>0</b>
<b>2. DE MEDEWERKING VERZEKEREN VAN ALLE ACTOREN AAN DE UITWERKING VAN HET PLAN .....</b>	<b>61 1</b>
<b>HOOFDSTUK XI : VERPAKKINGSAFVAL .....</b>	<i>ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.</i> <b>3</b>
<b>1. VERMINDERING AAN DE BRON .....</b>	<i>ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.</i> <b>3</b>
<b>2. TOEPASSING VAN DE TERUGNAMEPLICHT .....</b>	<i>ERREUR ! SIGNET NON DEFINI.</i> <b>3</b>
<b>BIJLAGE 1: BEGROTINGSVOORSTEL.....</b>	<b>65</b>
<b>BIJLAGE 2: BEREKENINGSMETHODEN VAN HET PREVENTIEPOTENTIEEL OPGENOMEN IN HET PLAN.....</b>	<b>67</b>





Leefmilieu Brussel is de benaming, naar het publiek toe, van het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), de administratie voor leefmilieu en energie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In alle administratieve en juridische handelingen wordt de wettelijke benaming "BIM" gebruikt.



Mei 2010  
Verantwoordelijke uitgevers : J.-P. Hannequart & E. Schamp – Gulledelle 100 – 1200  
Brussel

